

Inspectie Justitie en Veiligheid
Ministerie van Justitie en Veiligheid

Het vertrekproces van de Armeense kinderen

*Het handelen van de organisaties in het vertrekproces
van 24 augustus 2018 tot en met 8 september 2018*

Inhoudsopgave

	Voorwoord	4
	Samenvatting, conclusies en aanbevelingen	6
1	Inleiding	13
1.1	Aanleiding	13
1.2	Leeswijzer	14
2	Doelstelling en onderzoeksvraag	15
2.1	Doelstelling	15
2.2	Onderzoeksvraag	15
2.3	Afbakening	16
2.4	Onderzoeksaanpak	17
3	De taken van de organisaties en hun rol in het vertrekproces	18
3.1	Inleiding	18
3.2	Taken betrokken organisaties	18
3.3	Het vertrekproces en de rol van de organisaties	20
3.3.1	Inleiding	20
3.3.2	Het verloop van een vertrekproces	21
3.3.3	Het verloop van het vertrekproces van AMV's	22
3.3.4	Toezicht en inbewaringstelling	23
3.3.5	Het feitelijk vertrek	24
3.3.6	Politieprocessen	25
4	Reconstructie	27
4.1	Inleiding	27
4.2	Achtergrond	27
4.2.1	Toelatingsprocedures	27
4.2.2	De uitzetting van de moeder van de kinderen	28
4.2.3	Na de uitzetting van de moeder	28
4.3	Reconstructie 24 augustus–8 september 2018	31
4.3.1	Inleiding	31
4.3.2	Vrijdag 24 en zaterdag 25 augustus 2018	31
4.3.3	Maandag 27 augustus 2018	34
4.3.4	Dinsdag 28 augustus 2018	35
4.3.5	Woensdag 29 en donderdag 30 augustus 2018	36

4.3.6	Vrijdag 31 augustus tot en met zondag 2 september 2018	37
4.3.7	Maandag 3 september 2018	38
4.3.8	Dinsdag 4 september 2018	39
4.3.9	Woensdag 5 en donderdag 6 september 2018	42
4.3.10	Vrijdag 7 september 2018	45
4.3.11	Zaterdag 8 september 2018	51
5	Analyse	64
5.1	Inleiding	64
5.2	Adequate opvang	64
5.3	Toezicht en IBS	66
5.4	Het handelen van de politie rond de verdwijning	68
5.5	Het verloop van het vertrekproces in het algemeen	71
	Bijlage I – schematische weergave vertrekproces	74
	Bijlage II – afkortingen	76

Voorwoord

De casus van de twee Armeense kinderen was voor Nederland uniek. Niet eerder gebeurde het dat een moeder naar het land van herkomst werd uitgezet en de kinderen in Nederland achterbleven. De casus had daarom al sinds de terugkeer van moeder in augustus 2017 veel media-aandacht gekregen. In de laatste weken voor het geplande vertrek – begin september 2018 – werd de druk vanuit de politiek en het maatschappelijk veld om de kinderen in Nederland te laten, opgevoerd. In dat krachtenveld hebben de organisaties die verantwoordelijk waren voor het uitvoeren van het vertrekproces van de kinderen daar uitvoering aan gegeven. Uiteindelijk heeft de staatssecretaris van Justitie en Veiligheid, nadat de kinderen bleken te zijn verdwenen, door middel van zijn discretionaire bevoegdheid een verblijfsvergunning aan de kinderen verleend en mochten ze in Nederland blijven. De staatssecretaris heeft de Inspectie Justitie en Veiligheid gevraagd om de gang van zaken in de laatste twee weken van het vertrekproces van de twee Armeense kinderen te onderzoeken.

De Inspectie heeft in dit rapport een reconstructie opgesteld van de laatste veertien dagen van het vertrekproces van de Armeense kinderen. Een proces waarvan de effectiviteit in grote mate afhangt van de mate waarin alle organisaties die daarin een rol hebben, de afspraken nakomen die zijn gemaakt. Van die organisaties mag worden verwacht dat zij, ondanks de unieke omstandigheden en de druk vanuit de politiek en de media, op een professionele wijze uitvoering geven aan hun rollen en taken. Daarbij is het vanzelfsprekend dat gegeven die omstandigheden er binnen de kaders van de geldende regels altijd ruimte moet blijven voor de beste oplossing. Het blijft immers mensenwerk. Zowel voor degenen die in de betrokken organisaties uitvoering aan dat werk moeten geven als voor de Armeense kinderen die Nederland zouden moeten verlaten.

De Inspectie Justitie en Veiligheid wil met haar onderzoek het lerend vermogen van organisaties bevorderen; ze legt de focus op de werking van ketens en netwerken. Uiteindelijk is de effectiviteit van een keten afhankelijk van de inspanningen van elk van de organisaties die in die keten werken. De Inspectie stelt vast dat de organisaties een grote betrokkenheid en sterk urgentiebesef hadden bij de casus. Uit de reconstructie van de gebeurtenissen rond het vertrekproces van de twee Armeense kinderen wordt echter duidelijk dat het niet altijd nakomen van afspraken, onderling wantrouwen en onvoldoende regie de effectiviteit van het ketenproces rond het vertrek van de Armeense kinderen parten hebben gespeeld.

De Inspectie wil met dit rapport bijdragen aan het bespreekbaar maken en wegnemen van knelpunten in de uitvoeringspraktijk die zij met dit onderzoek heeft blootgelegd. Want ondanks het unieke karakter van dit vertrekproces kunnen die knelpunten zich ook in toekomstige situaties voordoen.

J.G. Bos
Inspecteur-generaal Inspectie Justitie en Veiligheid

Samenvatting, conclusies en aanbevelingen

Aanleiding

De casus van de twee Armeense kinderen was voor Nederland uniek. Niet eerder gebeurde het dat een moeder naar het land van herkomst werd uitgezet en de kinderen in Nederland achterbleven. De casus had daarom al sinds de terugkeer van moeder in augustus 2017 veel media-aandacht gekregen.

Op 24 augustus 2018 gaf de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State (hierna: Afdeling) haar uitspraak over het asielverzoek van de twee Armeense kinderen.¹ De uitspraak hield in dat het vertrek van de kinderen verder voorbereid en uitgevoerd kon worden. De terugkeer van de kinderen leek daarmee na een lange periode van procedures definitief. Zowel voor als na de uitspraak hebben meerdere organisaties actie ondernomen om de terugkeer te realiseren. De Dienst Terugkeer en Vertrek (hierna: DT&V), de Immigratie- en Naturalisatiedienst (hierna: IND), de Afdeling Vreemdelingenpolitie, Identificatie en Mensenhandel (hierna: AVIM) van de politie en voogdijinstelling Nidos hebben een bijdrage geleverd aan dit proces.

De terugkeer van de kinderen stond gepland op zaterdag 8 september 2018. Echter, in de nacht van 7 op 8 september verdwenen de kinderen uit het huis van hun grootouders in Wijchen waar zij op dat moment verbleven. De politie startte een zoekactie, maar vond de kinderen niet. Uiteindelijk nam de staatssecretaris van Justitie en Veiligheid (hierna: de staatssecretaris) op 8 september in de loop van de middag het besluit de kinderen op grond van zijn discretionaire bevoegdheid een verblijfsvergunning te verlenen. Kort daarna werd de Armeense jongen met zijn grootvader in Wijchen aangetroffen. Het Armeense meisje bleek bij haar grootmoeder in de woning te zijn. Naar aanleiding van deze gebeurtenissen heeft de staatssecretaris de Inspectie Justitie en Veiligheid (hierna: Inspectie) verzocht om onderzoek te verrichten naar de gang van zaken rond het vertrekproces van de Armeense kinderen.

Doelstelling van het onderzoek

Dit onderzoek heeft als doel het vertrekproces in beeld te brengen vanaf het moment dat de Afdeling op 24 augustus 2018 uitspraak deed tot het moment dat de staatssecretaris de kinderen op 8 september 2018 een verblijfsvergunning toezegde. Daarnaast heeft het onderzoek tot doel te beoordelen in hoeverre de betrokken organisaties dit proces conform de geldende regelgeving en de gemaakte afspraken

¹ ECLI:NL:RVS:2018:2815.

hebben uitgevoerd. De Inspectie beschrijft hierbij het handelen van de betrokken organisaties voor zover die zijn verricht in het kader van het vertrekproces van de Armeense kinderen.

Bevindingen, analyse en conclusies

De Inspectie stelt de reconstructie en analyse in deze samenvatting op rond drie centrale thema's (zie voor een complete reconstructie hoofdstuk 4): de adequate opvang van de kinderen in Armenië, het toezicht en de inbewaringstelling (hierna: IBS) en het handelen van de politie rond de verdwijning van de kinderen. De eerste twee zijn onderdeel van het vreemdelingrechtelijke vertrekproces; de laatste heeft in dat vertrekproces een dermate belangrijke rol gespeeld dat het voor de Inspectie aanleiding is om dat onderdeel eveneens centraal te stellen. De Inspectie geeft per thema een verkorte weergave van de gebeurtenissen en de conclusies die daaraan verbonden worden.

Adequate opvang

Voordat de kinderen konden terugkeren diende er in Armenië adequate opvang voor hen te zijn geregeld. De definitie van adequate opvang is vastgelegd in de Vreemdelingencirculaire (hierna: Vc). Adequate opvang heeft betrekking op onder meer huisvesting, scholing en medische zorg. Opvang bij ouders is volgens de Vc. in beginsel aan te merken als adequaat.

Het was daarom het plan van de DT&V om de kinderen bij terugkeer in Armenië te herenigen met hun moeder, die daar al verbleef en het ouderlijk gezag over hen had. De DT&V had, naast de gebruikelijke invulling van de adequate opvang, extra maatregelen genomen. In samenspraak met de Armeense autoriteiten en een hulporganisatie was er opvang georganiseerd voor het geval de moeder de kinderen niet op de luchthaven zou komen ophalen. In dat geval zouden die organisaties de zorg voor de kinderen op zich nemen.

Met de uitspraak van de Afdeling op 24 augustus 2018 werd een laatste oordeel gegeven over het asielverzoek dat de kinderen in mei 2018 hadden ingediend. De Afdeling oordeelde onder meer dat de DT&V alles had gedaan wat in redelijkheid kan worden verwacht om de uitzetting zo goed mogelijk te laten verlopen en de kinderen niet aan hun lot over te laten. Er was in Armenië hulp beschikbaar op het gebied van huisvesting, scholing, medische, juridische en sociale hulp. Ook was er hulp voor de moeder bij het vinden van een baan of het starten van een eigen bedrijf. Uit de uitspraak volgde dat de DT&V het vertrek van de kinderen verder kon voorbereiden en uitvoeren.

Uit de bevindingen blijkt dat er bij Nidos twijfel bestond over de vraag of de DT&V de adequate opvang ten aanzien van huisvesting, scholing en medische voorzieningen in Armenië daadwerkelijk voldoende had georganiseerd. Deze twijfel werd veroorzaakt door het feit dat Nidos andere maatstaven voor adequate opvang hanteerde dan die in de Vc. zijn vastgelegd. Deze maatstaven vloeiden mede voort uit de rapporten van de Raad voor de Kinderbescherming (hierna: RvdK). Dit ging een rol spelen in de houding van Nidos tijdens het vertrekproces.

Ingevolge de Leidraad is het regelen van adequate opvang de taak van de regievoerder bijzonder vertrek van de DT&V. Omdat er bij Nidos, ondanks de uitspraak van de Afdeling, twijfels waren over de vraag of de DT&V de adequate opvang in Armenië goed had georganiseerd, besloot Nidos zelf naar Armenië af te reizen om daar zaken voor adequate opvang te regelen. Nidos zocht naar

huisvesting, scholen en medische zorg. Nidos heeft de DT&V en de DGM in kennis gesteld van hun voornemen om naar Armenië te gaan. Nidos heeft dit verder niet inhoudelijk met hen besproken. Hoewel de DT&V vond dat zij Nidos niet kon verbieden om in Armenië onderzoek te doen naar de adequate opvang, heeft zij nagelaten om Nidos er nadrukkelijk op te wijzen dat dit niet haar taak was en dat dat gezien de regelgeving, de uitspraak van de Afdeling en de wijze waarop de DT&V de adequate opvang feitelijk had geregeld, vanuit vreemdelingrechtelijk perspectief ook overbodig was. De DT&V heeft Nidos zelfs gefaciliteerd door contactinformatie te verstrekken van overheidsinstanties en hulporganisaties in Armenië, omdat ze meende daarmee de schade voor het terugkeerproces nog enigszins te beperken. De Inspectie stelt vast dat Nidos in het kader van het vreemdelingrechtelijke vertrekproces taken heeft uitgevoerd op het gebied van de adequate opvang. Ook liet de DT&V daarmee toe dat andere normen dan die in de Vc. zijn vastgelegd, een rol gingen spelen bij de beoordeling of adequate opvang goed was geregeld. De Inspectie vindt dat de DT&V hierover naar Nidos toe onvoldoende effectief heeft gehandeld.

In de subsidiebeschikking 2018² is opgenomen dat Nidos het belang van het kind moet borgen binnen de kaders van het vreemdelingenbeleid. Ook is opgenomen dat, als Nidos hierbij tegenstrijdigheden ervaart, het verzoek is om met de Directeur Regie Migratieketen van het DGM in overleg te gaan. Nidos heeft dat in de zaak van de Armeense kinderen niet gedaan. Nidos is zonder overleg met de DT&V of met het DGM zaken voor de adequate opvang in Armenië gaan regelen.

Conclusie 1

De DT&V had de adequate opvang voor de kinderen in Armenië conform de Vreemdelingencirculaire georganiseerd. De Raad van State heeft geoordeeld dat de DT&V er in redelijkheid alles aan had gedaan om het vertrek van de kinderen zo goed mogelijk te organiseren. Desondanks heeft Nidos op basis van eigen opvattingen op het gebied van de adequate opvang in Armenië taken uitgevoerd. De DT&V heeft onvoldoende regie gevoerd door dit niet inhoudelijk met Nidos te bespreken en haar bij het bezoek aan Armenië te faciliteren.

Nidos is naar Armenië gegaan zonder het verschil van inzicht over de adequate opvang met DGM te bespreken. Daarmee heeft ze niet gehandeld conform de subsidiebeschikking Nidos 2018.

Toezicht en IBS

Gedurende het vertrekproces waren de kinderen een aantal keren verdwenen. Het was niet bekend waar en bij wie de kinderen verbleven waardoor het onzeker was of zij zich beschikbaar hielden voor hun vertrek. De overheidsdiensten waren conform het beleid terughoudend om de kinderen in bewaring te stellen (zie paragraaf 3.3.4 voor verdere uitleg). Ze zochten naar een manier om de kinderen beschikbaar te houden voor vertrek zonder hen in bewaring te stellen.

Er ontstond bij de betrokken organisaties gedurende het proces een kanteling in de opvatting om geen IBS toe te passen. Dit gebeurde nadat de kinderen zich in het weekend van 2 september onttrokken aan het toezicht. Dergelijke onttrekking kan

² Beschikking subsidie Nidos 2018; 19 december 2017. Kenmerk 2167310. Voor het jaar 2018 is door de staatssecretaris van JenV een subsidie ter hoogte van maximaal €106.039.163,- verleend.

een zwaarwegend belang conform de Vc. zijn om in bewaring te stellen. Hoewel een inbewaringstelling de laatste dagen voor het vertrek volgens de IND juridisch haalbaar was, stuurde de directie van de DT&V er na een afweging van de belangen van de kinderen, van het terugkeerproces en de haalbaarheid ervan, op aan om de kinderen niet in bewaring te stellen. Hierbij speelde naast juridische aspecten ook de media-aandacht een rol. Ook stelde de directie van de DT&V dat minderjarige kinderen niet in bewaring mogen worden gesteld als de vertrekdatum nog niet definitief is vastgesteld. Dit formele beletsel verviel na 5 september toen de Armeense autoriteiten akkoord gaven voor de definitieve vertrekdatum. De kinderen zijn hierna niet in bewaring gesteld.

Op 3 september keerden de kinderen terug naar hun grootouders in Wijchen. De directie van de DT&V stemde vervolgens op 4 september 2018 tijdens het vertrekgesprek in met het voorstel van de directie van Nidos om de kinderen de laatste dagen voor hun vertrek in een safehouse van Nidos op een geheime locatie onder te brengen. Deze afspraken werden gemaakt op basis van een aantal harde voorwaarden die de DT&V had gesteld en zijn vastgelegd in een verslag. Zij spraken af dat er tot de dag van vertrek duidelijkheid moest bestaan over de verblijfplaats van de kinderen en dat Nidos permanent toezicht op hen zou houden. Ook werd afgesproken dat het adres van de grootouders moest worden vermeden, omdat dat adres bekend was bij sympathisanten en de kinderen al eerder vanaf dit adres waren verdwenen.

Nidos heeft niet conform deze afspraken gehandeld. Op 5 september had de directie van Nidos namelijk al besloten dat de jeugdbeschermer op 7 september met de kinderen naar Wijchen zou gaan om daar afscheid van opa en oma te nemen. Nidos verzuimde om de DT&V te informeren over dit plan. Dit was in strijd met de afspraak dat de verblijfplaats van de kinderen steeds bekend zou blijven bij de DT&V. Nidos heeft hierbij geen goede inschatting gemaakt van de mogelijke gevolgen van haar handelen. Ook werd die dag niet voldaan aan de meldplicht bij de politie.

De DT&V en Nidos spraken tevens af dat Nidos de laatste dagen voor het geplande vertrek 24/7 toezicht zou houden op de kinderen. Een jeugdbeschermer van Nidos heeft echter niet de taak, opleiding of bevoegdheid voor dergelijk toezicht. Wanneer de kinderen zich aan het toezicht door Nidos zouden willen onttrekken, heeft een jeugdbeschermer niet meer mogelijkheden dan hen door praten te overtuigen om te blijven. Gezien het feit dat de kinderen vóór het maken van de afspraken op 4 september zich eerder hadden onttrokken aan toezicht, was de kans op herhaling reëel.

De Inspectie kan het handelen van Nidos over het door haar op zich genomen toezicht rond het moment van de verdwijning in de nacht van 7 op 8 september 2018 niet voldoende reconstrueren en analyseren. De Inspectie is op dit punt geconfronteerd met inconsistente verklaringen van de betrokken Nidos-medewerkers en een getuigenverklaring bij de politie die niet consistent is met de verklaringen van de Nidos-medewerkers. Ook biedt het politieonderzoek geen inzicht in de toedracht van de verdwijning. Daardoor blijft onopgehelderd wat de precieze toedracht van de verdwijning van de kinderen is geweest.

Conclusie 2

De afspraak van de DT&V met Nidos over het toezicht door Nidos in het safehouse kende risico's, gezien de eerdere gebeurtenissen rond de kinderen en de beperkte invulling die Nidos aan het toezicht kon geven. De DT&V had in dat licht gezien niet met die afspraak moeten instemmen. De DT&V heeft daarmee onvoldoende regie gehouden op het toezicht op de kinderen.

Nidos heeft zich niet aan de afspraak met de DT&V gehouden over de invulling van het toezicht op de kinderen. Daarmee was Nidos op dat moment een onbetrouwbare partij voor de DT&V.

Het handelen van de politie rond de verdwijning

Nadat de kinderen in de nacht van 7 op 8 september bleken te zijn verdwenen voerde de politie meerdere acties uit. Deze acties waren enerzijds gericht op het vinden van de kinderen omdat de politie zorgen had over hun veiligheid en welzijn en anderzijds op het zoeken naar personen uit het netwerk van sympathisanten omdat de politie ervan uitging dat deze mogelijk betrokken waren bij het onttrekken van de kinderen aan het wettig gezag. Het is voor een effectieve uitvoering van deze politie-inzet belangrijk dat er een goede sturing en coördinatie is; vooral omdat onderdelen van meerdere politie-eenheden een rol speelden. De Kaderregeling Officier van Dienst Nationale Politie biedt kaders voor de sturing en opschaling bij incidenten, vooral direct na de eerste uren. De Inspectie constateert dat gedurende de politie-inzet niet alle richtlijnen in de kaderregeling zijn gevolgd. Zo was er geen Officier van Dienst voor de meldkamer aanwezig terwijl de kaderregeling voorschrijft dat deze altijd aanwezig moet zijn. Tevens zijn de communicatielijnen die zijn voorgeschreven in de kaderregeling, niet gevolgd.

Er was daarbij veel onduidelijkheid over de sturing van de politie-inzet. Leidinggevenden van meerdere politie-eenheden hebben in de uren na de verdwijning van de kinderen parallel een rol gespeeld bij de sturing en coördinatie. Dat heeft ertoe geleid dat er geruime tijd geen eenduidigheid in sturing was, geen totaal overzicht van de ingezette politieacties bestond en er geen gedeeld urgentiebesef tussen de verschillende politie-eenheden was over de aanpak van de verdwijning.

Uit het onderzoek van de Inspectie wordt tevens duidelijk dat er na de verdwijning van de kinderen bij de politie verschillende opvattingen bestonden over wat de status van die verdwijning zou moeten zijn: een vermissing of ook het strafbaar feit van onttrekking van een minderjarige aan het wettig gezag (artikel 279 Sr). Deze keuze bepaalt de inzet van bevoegdheden door de politie. Onduidelijkheid over de status van de actie heeft geleid tot onnodig tijdverlies en tot het niet inzetten van de middelen met ruimere bevoegdheden voor het zoeken naar de kinderen en de opsporing van mogelijke verdachten.

Ook blijkt dat op meerdere punten de communicatie en informatie-uitwisseling tussen de verschillende politieonderdelen en met andere organisaties die in de keten opereren, niet goed verliep. Zo hebben politiemedewerkers de onduidelijke opdracht gekregen 'een oogje in het zeil te houden bij de woning in Wijchen' maar was bij de rest van hun eenheid en leiding niets bekend over de aanwezigheid van de twee

Armeense kinderen in hun bewakingsgebied en de gebeurtenissen bij de woning. Dit terwijl het risico bestond dat vanuit het netwerk van sympathisanten acties zouden worden ondernomen, mede omdat het adres in Wijchen bij de sympathisanten bekend was.

Het gebrek aan duidelijke coördinatie en communicatie is terug te zien in de concrete handelingen van de politie rond de verdwijning van de kinderen. Deze acties waren enerzijds gericht op het vinden van de kinderen omdat de politie zorgen had over hun veiligheid en welzijn en anderzijds op het zoeken naar personen uit het netwerk van sympathisanten omdat de politie ervan uitging dat deze mogelijk betrokken waren bij het onttrekken van de kinderen aan het gezag. Uit het onderzoek van de Inspectie blijkt dat meerdere politieactiviteiten in de nacht en de volgende dag onvoldoende effectief zijn uitgevoerd. Zo zijn getuigenverklaringen niet opgevolgd, evenals aanwijzingen over de betrokkenheid van sympathisanten bij de verdwijning, en zijn aanwezigen in de woning in Wijchen waar de kinderen verbleven beperkt gehoord.

Conclusie 3

Rond de verdwijning van de kinderen was er bij de politie geen eenduidige sturing en ontbrak het aan totaaloverzicht. Ook was er een aaneenschakeling van tekortkomingen in de informatie-uitwisseling en zijn belangrijke aangrijpingspunten voor de opsporing gemist. Het handelen van de politie ten aanzien van de inzet rond de woning, het zoeken naar de kinderen en het opsporen van mogelijke betrokkenen is onvoldoende effectief geweest.

Het verloop van het vertrekproces in het algemeen

De bevindingen van het inspectieonderzoek tonen aan dat tijdens de voorbereidingen van het vertrek van de twee Armeense kinderen constructief is samengewerkt tussen de DT&V, IND, AVIM, KMar en DV&O. Deze diensten deelden alle relevante informatie en hebben, gelet op het bijzondere karakter van de casus, een meer dan gebruikelijke inzet geleverd om de terugkeer goed te laten verlopen. Hierbij werd in de meeste gevallen gewerkt volgens de geldende werkafspraken.

De Inspectie constateert echter ook dat er op cruciale momenten niet is gehandeld volgens de werkafspraken. Bij de tegenstrijdigheden in de opvatting over de adequate opvang in Armenië heeft Nidos geen contact opgenomen met DGM, zoals voorgeschreven in de subsidiebeschikking van Nidos. De DT&V heeft hierover naar Nidos toe onvoldoende effectief gehandeld. Gedurende het onderzoek is door meerdere organisaties aan de Inspectie aangegeven dat er wantrouwen bestond tussen de ketenpartners. Dit wantrouwen was met name gericht op Nidos, maar ook Nidos had niet het volste vertrouwen in haar ketenpartners. Meerdere van de organisaties denken zelfs dat Nidos een rol zou kunnen hebben gespeeld bij de verdwijning van de kinderen. Als er tussen organisaties die in de vreemdelingenketen opereren onvoldoende vertrouwen is, is dat niet goed voor de samenwerking en kan dit een goed werkend vertrekproces schaden, zoals in deze casus is gebleken.

Bovenstaande heeft sterk bijgedragen aan de uiteindelijk gebeurtenissen rond de verdwijning van de kinderen in de nacht van 7 op 8 september 2018.

Op basis van het onderzoek formuleert de Inspectie de volgende eindconclusie:

Eindconclusie

Bij de voorbereidingen van het vertrek van de twee Armeense kinderen is er constructief samengewerkt tussen de DT&V, IND, AVIM, KMar en DV&O.

Er bestond echter wantrouwen tussen Nidos en de DT&V, wat de samenwerking en de informatie-uitwisseling bemoeilijkte. Daarnaast heeft Nidos zich op cruciale momenten niet aan de werkafspraken gehouden. Ook heeft Nidos geen gevolg gegeven aan de afspraak in de subsidiebeschikking om in geval van tegenstrijdigheden in overleg te treden met DGM. Dit heeft er toe geleid dat het terugkeerproces van de Armeense kinderen op bepaalde onderdelen niet zorgvuldig is uitgevoerd.

Aanbevelingen

De Inspectie doet de volgende aanbevelingen.

Aanbevelingen

1. Aan DT&V, Nidos en DGM:

Volg bij de uitvoering van het vertrekproces de daarvoor geldende afspraken en kaders. Ga bij verschil van mening hierover met elkaar in overleg en betrek DGM wanneer dit overleg niet tot overeenstemming leidt. Zorg voor verduidelijking van de uitvoering van het vertrekproces. Besteed hierbij aandacht aan de uitleg van adequate opvang en de rol van Nidos hierin.

Werk aan herstel van het onderlinge vertrouwen.

2. Aan de DT&V:

Geef steviger uitvoering aan de regierol op het vertrekproces. Zorg ervoor dat de organisaties die opereren in de vreemdelingenketen uitvoering geven aan hun taak en rol conform de geldende afspraken en kaders.

3. Aan de politie:

Maak duidelijke afspraken over de sturing en informatie-uitwisseling binnen en tussen de eenheden en draag zorg voor een goede uitvoering.

1

Inleiding

1.1 Aanleiding

Op 18 mei 2008 reisde een Armeense vrouw samen met haar twee kinderen Nederland binnen. Op 28 augustus 2008 diende zij mede namens haar kinderen een asielerzoek in. Deze aanvraag werd afgewezen. Na het doorlopen van diverse toelatingsprocedures, die zijn afgewezen, is de vrouw op 14 augustus 2017 zonder haar kinderen uitgezet naar Armenië. De kinderen waren namelijk voor aanvang van de uitzetting niet bij hun moeder aanwezig en hun verblijfslocatie was niet bekend bij de overheidsinstanties die verantwoordelijk waren voor het vertrek.

Na het vertrek van hun moeder werden de kinderen ondergebracht bij een pleeggezin. Voogdijinstelling Stichting Nidos voorzag aanvankelijk als voogd in het gezag.³ De kinderen hebben een eigen asielerzoek ingediend, dat in Nederland mocht worden afgewacht.

Op 24 augustus 2018 verklaarde de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State (hierna: Afdeling) het door de staatssecretaris van Justitie en Veiligheid (hierna: de staatssecretaris) ingediende hoger beroep in deze asielerprocedure gegrond. De uitspraak⁴ hield in 'dat de kinderen niet in Nederland mogen blijven en dat als ze niet vertrekken, de staatssecretaris bevoegd is hen uit te zetten onder naleving van de afspraken die de Dienst Terugkeer en Vertrek (hierna: DT&V) daarover met de Armeense overheid en de hulporganisaties ter plaatse heeft gemaakt.'

De DT&V, de overheidsinstantie die het vertrek van vreemdelingen die geen recht hebben op verblijf in Nederland regisseert, plande het vertrek van de kinderen naar Armenië op 8 september 2018. De Armeense kinderen zouden op die dag door de Dienst Vervoer en Ondersteuning⁵ (hierna: DV&O) opgehaald worden om naar het vertrekcentrum van de Koninklijke Marechaussee (hierna: KMar) op Schiphol te

³ Als ouders het gezag (tijdelijk) niet kunnen uitvoeren, wordt een voogd aangewezen om het gezag uit te voeren. In de wet staat dat de rechter een gecertificeerde instelling, in dit geval Nidos, kan aanwijzen om deze voogdijtaak uit te voeren voor kinderen die zonder ouder in Nederland asiel aanvragen. Nidos is een onafhankelijke voogdijinstelling die subsidie ontvangt voor het uitoefenen van deze taken – artikel 241, lid 6 en artikel 302 Boek 1 Burgerlijk Wetboek.

⁴ ECLI:NL:RVS:2018:2815.

⁵ De DV&O is een landelijke dienst van de Dienst Justitiële Inrichtingen en verzorgt onder andere het vervoer van arrestanten, gedetineerden en vreemdelingen.

worden gebracht. Vanaf Schiphol zouden ze met het vliegtuig naar Yerevan, Armenië reizen. Tijdens die reis zouden de Armeense kinderen begeleid worden door functionarissen van meerdere organisaties.

Op de dag van het geplande vertrek bleken de kinderen te zijn verdwenen. De politie is daarop een zoektocht naar hen gestart. Later die dag maakte de staatssecretaris bekend dat hij gebruik maakte van zijn discretionaire bevoegdheid⁶ en de kinderen een verblijfsvergunning verleende. Daarna volgde het bericht dat de kinderen waren gevonden.

Naar aanleiding van bovenstaande gebeurtenissen heeft de staatssecretaris de Tweede Kamer op 10 september 2018 geïnformeerd over zijn besluit om een onafhankelijke onderzoekscommissie in te stellen om een onderzoek te doen naar alle aspecten die bijdragen aan het langdurig verblijf van vreemdelingen, zelfs na een of meerdere afwijzingen, alsmede mogelijke oplossingen om langdurig verblijf zonder bestendig verblijfsrecht tegen te gaan.⁷

Ook heeft de staatssecretaris de Inspectie JenV gevraagd om het proces gericht op het vertrek van de Armeense kinderen te onderzoeken. Het betreft de ondernomen acties van de betrokken organisaties in de vreemdelingenketen vanaf de uitspraak van de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State van 24 augustus 2018.

De gang van zaken had grote maatschappelijke impact waarbij publiekelijk vragen rezen over de handelwijze van de betrokken organisaties. Het voornoemde vormt, samen met het verzoek van de staatssecretaris, voor de Inspectie aanleiding het verloop van het vertrekproces van de Armeense kinderen te onderzoeken. De Inspectie voert dit onderzoek uit vanuit haar toezichthoudende rol op het functioneren van de organisaties binnen de migratieketen in het algemeen en op het vertrekproces van vreemdelingen in het bijzonder.

1.2 Leeswijzer

Het rapport begint met de samenvatting, conclusies en aanbevelingen. In hoofdstuk 2 beschrijft de Inspectie de doelstelling van dit onderzoek en welke onderzoeksvragen zij beantwoordt. In hoofdstuk 3 volgt een beschrijving van de taken van de betrokken organisaties en hun rol in het vertrekproces. Hoofdstuk 4 begint met een korte beschrijving van de periode die vooraf is gegaan aan de onderzochte periode. Daarna volgt de reconstructie van de gebeurtenissen tussen 24 augustus en 8 september 2018. In hoofdstuk 5 analyseert de Inspectie de belangrijkste thema's uit de casus: adequate opvang, toezicht en IBS en het handelen van de politie rond de verdwijning.

⁶ In artikel 3.4, lid 3 Vb is bepaald dat de staatssecretaris naar eigen inzicht het besluit kan nemen om een vreemdeling in het bezit te stellen van een verblijfsvergunning.

⁷ Tweede Kamer, vergaderjaar 2017 – 2018, 19 637, nr. 2421.

2

Doelstelling en onderzoeksvraag

2.1 Doelstelling

De Inspectie brengt met dit onderzoek het verloop van het vertrekproces van de twee Armeense kinderen na de uitspraak van de Afdeling op 24 augustus 2018 in beeld.

Daarnaast heeft het onderzoek tot doel te beoordelen in hoeverre de betrokken organisaties dit proces conform de geldende regelgeving en de gemaakte afspraken hebben uitgevoerd.

2.2 Onderzoeksvraag

De centrale vraag van dit onderzoek luidt:

Hoe is het vertrekproces van de Armeense kinderen verlopen na 24 augustus 2018 en in hoeverre is dit door de betreffende organisaties conform de geldende regelgeving en gemaakte afspraken uitgevoerd?

De Inspectie beantwoordt de centrale onderzoeksvraag aan de hand van de volgende deelvragen:

1. Wat waren de taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden van de betrokken organisaties in de casus van de Armeense kinderen?
2. Welke handelingen hebben de betrokken organisaties verricht in het kader van het vertrek van de Armeense kinderen en wanneer hebben zij dat gedaan? Hoe hebben de betrokken organisaties deze handelingen verricht?
3. Welke overwegingen lagen ten grondslag aan cruciale beslissingen van de betrokken organisaties tijdens het vertrekproces?
4. Hoe is de informatie-uitwisseling⁸ verlopen?

⁸ Het betreft hier zowel interne informatie-uitwisseling als informatie-uitwisseling tussen de verschillende betrokken organisaties.

5. Zijn de handelingen uitgevoerd conform de geldende regelgeving en gemaakte afspraken, zowel binnen als tussen de betrokken organisaties? Als dat laatste niet het geval is, wat was hiervoor de reden?
6. Zijn er verbeterpunten te benoemen naar aanleiding van het verloop van de casus van de Armeense kinderen?

2.3 Afbakening

De Inspectie beschrijft het handelen van de betrokken organisaties voor zover die zijn verricht in het kader van het vertrekproces van de Armeense kinderen. Tijdens het onderzoek werd duidelijk dat het handelen en de gebeurtenissen in hoofdzaak betrekking hebben op drie centrale thema's: toezicht en IBS, adequate opvang en het handelen van de politie rond de verdwijning. De eerste twee zijn onderdeel van het vreemdelingrechtelijke vertrekproces; de laatste (het handelen van de politie rond de verdwijning) heeft in dat vertrekproces zo'n belangrijke rol gespeeld dat dat voor de Inspectie aanleiding was om dat eveneens centraal te stellen. Daarom heeft de Inspectie de reconstructie rond deze thema's opgesteld.

De Inspectie heeft tevens onderzocht of de betrokken organisaties het vertrekproces van de Armeense kinderen en de relevante politieprocessen conform de geldende regelgeving en gemaakte afspraken hebben uitgevoerd. Onder de geldende regelgeving en gemaakte afspraken verstaat de Inspectie alle relevante wet- en regelgeving, beleid, procedures, werkinstructies en werkafspraken.

Periode

Het onderzoek van de Inspectie richt zich op het vertrekproces van de Armeense kinderen in de periode tussen de uitspraak van de Afdeling (24 augustus 2018) en het moment dat de staatssecretaris besloot om gebruik te maken van zijn discretionaire bevoegdheid (8 september 2018). Vanaf dat moment was er sprake van rechtmatig verblijf en was er geen sprake meer van een vertrekproces. Omdat het voor een goed begrip over die periode van belang is de context te kennen geeft de Inspectie tevens een kort overzicht van de relevante gebeurtenissen van voor die periode.

Organisaties

Dit onderzoek richt zich op de overheidsorganisaties en de door het ministerie van JenV gesubsidieerde voogdijinstelling, die een rol hadden in het vertrekproces van de Armeense kinderen. Het betreft:

- Directoraat Generaal Migratie (DGM);
- Immigratie- en Naturalisatiedienst (IND);
- DT&V;
- politie;
- Nidos;
- DV&O;
- KMar.

De Inspectie heeft ook vertegenwoordigers van enkele andere organisaties geïnterviewd die betrokken waren bij de casus en daardoor relevante achtergrondinformatie konden verschaffen. Dit betreft de Raad voor de Kinderbescherming (hierna: RvdK), de advocaat van de kinderen, de internationale

hulporganisatie Caritas in Armenië en de Migration Service van het Ministry of Territorial Administration and Development in Armenië.

2.4 Onderzoeksaanpak

De Inspectie heeft ter beantwoording van de onderzoeksvragen onderstaande onderzoeksmethoden ingezet.

Deskresearch

De Inspectie heeft bij de onderzochte organisaties alle op de casus gerichte documenten opgevraagd en van hen ontvangen. Dit betreft procedures, richtlijnen en andere formele documenten, verslagen van overleggen, afschriften van mailberichten, overzichten van zakelijke WhatsApp-berichten, door functionarissen zelf opgestelde feitenrelazen, het door Nidos voor de Inspectie JenV opgestelde verslag, processen-verbaal en mutatie rapporten van de politie, documenten van de KMar ten behoeve van de voorbereiding op het vertrek, journaalposten uit het Informatiesysteem Terugkeer en Vertrek van DT&V en overzichten uit het keten informatie uitwisselingssysteem SIGMA. Ook heeft de Inspectie open bronnen via het internet geraadpleegd. De Inspectie heeft alle stukken bestudeerd en geanalyseerd.

Interviews

In de periode van oktober 2018 tot en met januari 2019 heeft de Inspectie in totaal 39 interviews gehouden met in totaal 43 personen:

• DGM	2
• IND	3
• DT&V	6
• Politie Midden Nederland	4
• Politie Oost-Nederland	8
• Politie Landelijke Eenheid	2
• Nidos	6
• DV&O	2
• KMar	4
• RvdK	3
• Caritas Armenië	1
• Migration Service Armenië	1
• Advocaat van de kinderen	1

De Inspectie heeft de reconstructie van de handelingen van de onderzochte organisaties in de periode van 24 augustus - 8 september 2018 opgesteld. Aan de hand van geldende kaders heeft ze beoordeeld in hoeverre de afspraken zijn nagekomen. Deze bevindingen zijn ook gebruikt om de taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden van de onderzochte organisaties in kaart te brengen en om de overwegingen bij de verschillende organisaties, voor zover relevant voor cruciale momenten in het vertrekproces, te beschrijven en te beoordelen. In de aanbevelingen geeft de Inspectie aanzetten tot verbeteringen voor de betrokken organisaties. Daarmee heeft de Inspectie de onderzoeksvragen beantwoord. Hiermee wil de Inspectie bijdragen aan het lerend vermogen van de onderzochte organisaties.

3

De taken van de organisaties en hun rol in het vertrekproces

3.1 Inleiding

Voordat de Inspectie de feitelijke gebeurtenissen in de onderzochte periode in hoofdstuk 4 reconstrueert, geeft ze in dit hoofdstuk een korte beschrijving van de taken van de onderzochte organisaties in het vertrekproces.

Vervolgens beschrijft de Inspectie de rollen van de organisaties die ze conform de geldende regelgeving en afspraken bij het vertrekproces en de politieprocessen hebben. Deze bieden bij de analyse van de bevindingen, naast andere afspraken, mede het kader voor de beoordeling of de handelingen van die organisaties in de onderzochte periode volgens die afspraken zijn uitgevoerd.

3.2 Taken betrokken organisaties

Directoraat-Generaal Migratie

Het DGM van het Ministerie van Justitie en Veiligheid (hierna: JenV) is verantwoordelijk voor het ontwikkelen en het in opdracht geven van het beleid voor toelating, verblijf en terugkeer van vreemdelingen en het voeren van de regie op de vreemdelingenketen.⁹ Ook adviseert het DGM de staatssecretaris op bestuurlijk en beleidsmatig niveau. Het DGM is opdrachtgever van de uitvoeringsorganisaties IND, DT&V en voor de centra van de DJI waar de vreemdelingenbewaring en de grensdetentie ten uitvoer worden gelegd. Het DGM heeft een gezagsrelatie met de KMar en de nationale politie voor wat betreft het vreemdelingentoezicht. Het DGM is opdrachtgever voor de organisaties in de migratieketen. Ook is het DGM subsidieverstrekker voor Nidos voor wat betreft het uitvoeren van jeugdbeschermingsmaatregelen ten aanzien van minderjarige vreemdelingen. De directie Regie Migratieketen voert deze taken namens de DGM uit.

Immigratie- en Naturalisatiedienst

De IND is belast met de uitvoering van de vreemdelingenwetgeving en van de Rijkswet op het Nederlanderschap.¹⁰ Dat houdt in dat de IND alle aanvragen beoordeelt van vreemdelingen die een verblijfsvergunning indienen of Nederlander willen worden. De directie Juridische Zaken van de IND is verantwoordelijk voor de juridische vertegenwoordiging van de IND en van sommige ketenpartners, zoals de

⁹ Artikel 44 Organisatiebesluit Ministerie van Justitie en Veiligheid.

¹⁰ Artikel 63g Organisatiebesluit Ministerie van Justitie en Veiligheid.

DT&V. Het gaat daarbij om beroepsprocedures bij de rechtbank, de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State en internationale gerechtshoven.

Dienst Terugkeer en Vertrek

De DT&V is verantwoordelijk voor de regie op het vertrek van vreemdelingen die Nederland moeten verlaten.¹¹ De taak van de DT&V is het bevorderen van het daadwerkelijk vertrek van vreemdelingen, die primair een eigen verantwoordelijkheid hebben om Nederland te verlaten.

De regievoerders van de directie Toezicht en Maatregelen van de DT&V (hierna: TM) regelen het vertrek van vreemdelingen die niet langer recht hebben op verblijf in Nederland. Er is daarbij vaak sprake van een opgelegde toezichtsmaatregel. Deze maatregel houdt in dat de bewegingsvrijheid van de vreemdeling beperkt wordt. Dit kan door het instellen van een meldplicht of, in uiterste gevallen, door een vreemdeling in bewaring te stellen.

Bij de directie Internationale Aangelegenheden (hierna: DIA) zijn regievoerders Bijzonder Vertrek verantwoordelijk voor het realiseren van medische zorg en zorg voor minderjarigen tijdens en na het feitelijke vertrek.

Politie: AVIM

De nationale politie bestaat uit tien regionale eenheden, de Landelijke Eenheid¹² en het Politiedienstencentrum. In elke regionale eenheid vervult de afdeling Vreemdelingenpolitie, Identificatie en Mensenhandel (hierna: AVIM) de politietaken in het kader van het vertrekproces van vreemdelingen. Op grond van haar bevoegdheden kan AVIM toezichtsmaatregelen aan de vreemdeling opleggen, zoals een meldplicht en als uiterste middel een vrijheidsontnemende maatregel.

Politie: basispolitiezorg en opsporing

In het vertrekproces van de twee Armeense kinderen spelen naast AVIM, in verband met de verdwijning en de opsporing van de kinderen, ook het basisteam en de recherche van de politie een rol. Elke regionale eenheid bestaat uit districten en diensten. Wijchen, de plaats waar de twee Armeense kinderen de laatste dagen voor het geplande vertrek verbleven, behoort tot het district Gelderland-Zuid, basisteam Tweestromenland. Het district staat onder leiding van de districtschef die resultaatverantwoordelijk is voor de totale basispolitiezorg. Het basisteam voert de kerntaken van de politie uit: de basispolitiezorg. Op het districtsniveau is de districtsrecherche verantwoordelijk voor de opsporing en aanpak van criminaliteit met hoge impact en de probleemgerichte aanpak van veelvoorkomende criminaliteit.

Nidos

Nidos is een onafhankelijke gecertificeerde (gezins)voogdijinstelling¹³ die wordt gesubsidieerd door het Ministerie van Justitie en Veiligheid. Zij voert de voogdijtaak uit voor alleenstaande minderjarige vreemdelingen (hierna: AMV). Nidos dient binnen de kaders van het vreemdelingenbeleid het belang van het kind te borgen.¹⁴

¹¹ Artikel 69a Organisatiebesluit Ministerie van Justitie en Veiligheid.

¹² De Landelijke Eenheid is belast met de uitvoering van landelijke en specialistische politietaken. Daarnaast werkt de LE samen met de regionale eenheden bij het bieden van hoogwaardige operationele ondersteuning.

¹³ Besluit van de Staatssecretaris van Veiligheid en Justitie van 17 januari 2017, nr. 2028713, tot wijziging van het Aanwijzingsbesluit certificerende instelling Jeugdwet.

¹⁴ Beschikking subsidie Nidos 2018: 19 december 2017. Kenmerk 2167310. Voor het jaar 2018 is door de staatssecretaris van JenV een subsidie ter hoogte van maximaal €106.039.163,- verleend.

De jeugdbeschermers van Nidos helpen AMV's bij de ontwikkeling naar zelfstandigheid. De jeugdbeschermers zijn geregistreerd in het Kwaliteitsregister Jeugd.¹⁵

Nidos kan als voogd voorzien in het ouderlijk gezag bij kinderen die zonder ouders naar Nederland komen. Ook kan Nidos optreden als gezinsvoogd. Dan voorziet een ondertoezichtstelling (OTS)¹⁶ in de begeleiding van het kind en de ouders. In de laatstgenoemde situatie hebben de ouders van het kind het gezag. Nidos heeft op grond van de Vreemdelingenwetgeving geen taak in het toezicht en in het realiseren van zogenoemde adequate opvang in het land van bestemming.

Dienst Vervoer en Ondersteuning

De DV&O is een onderdeel van de Dienst Justitiële Inrichtingen (DJI). In het kader van het vertrekproces dragen de medewerkers van de DV&O zorg voor het vervoer van vreemdelingen vanaf de verblijfslocatie van de vreemdeling naar het vertrekcentrum van de KMar op Schiphol.¹⁷

Koninklijke Marechaussee

De KMar is onderdeel van het Ministerie van Defensie maar voert haar taken in de vreemdelingenwetgeving uit onder het gezag van het Ministerie van Justitie en Veiligheid. Ze houdt toezicht op vreemdelingen die vertrekken en begeleidt hen tijdens hun reis naar het land van bestemming. De KMar is verantwoordelijk voor het veilige en humane verloop van het vertrek. Deze verantwoordelijkheid houdt op nadat de vreemdeling in het land van bestemming is overgedragen aan de (eigen) autoriteiten.¹⁸

3.3 Het vertrekproces en de rol van de organisaties

3.3.1 Inleiding

In de volgende alinea's beschrijft de Inspectie het verloop van het vertrekproces in algemene zin en de rol van de organisaties daarbij aan de hand van normen die afkomstig zijn uit onderstaande wetgeving, beleidsregels en protocollen:

- Vreemdelingenwet 2000;
- Vreemdelingebesluit 2000;
- Voorschrift Vreemdelingen 2000;
- Europese Terugkeerrichtlijn: richtlijn 2008/115/EG;
- Vreemdelingencirculaire 2000;
- De Leidraad Terugkeer en Vertrek. 16 januari 2015;
- procesprotocollen van de DT&V;
- Beschikking subsidie Nidos 2018;
- ambtsinstructies van de politie en de KMar;
- door organisaties afgesloten convenanten.

¹⁵ De Stichting Kwaliteitsregister Jeugd is het beroepsregister voor professionals in de jeugdsector. SKJ ziet toe op kwaliteit, toetsing en scholing.

¹⁶ Artikel 1:254 BW.

¹⁷ Circulaire van 1 juli 2014, nr. ZD20140000955/14/DJI.

¹⁸ Werkinstructie KMar T01 - Deportee escorteren, 9 januari 2017.

3.3.2 Het verloop van een vertrekproces

De start en het verloop van een vertrekproces

Als de IND een aanvraag om een verblijfsvergunning afwijst, wordt het dossier van de vreemdeling naar de DT&V verzonden en start het vertrekproces.¹⁹ Na ontvangst van het dossier beoordeelt de regievoerder van de DT&V hoe het vertrek gerealiseerd kan worden. Hij benadert de vreemdeling voor een vertrekgesprek²⁰ en gaat na of het nodig is om een tijdelijk reisdocument²¹ aan te vragen bij de autoriteiten van het herkomstland. Een schematische weergave van het vertrekproces is opgenomen in bijlage I.

Casemanagement en ketensamenwerking

De DT&V werkt op basis van casemanagement. De regievoerder van de DT&V stelt een vertrekplan op; een persoonsgericht plan met als doel de vreemdeling Nederland te laten verlaten.²² Het vertrekplan is een dynamisch document; bij gewijzigde omstandigheden zal ook de vertrekstrategie aangepast worden.

Tijdens het vertrekproces heeft de DT&V regelmatig contact met de ketenpartners IND en de AVIM.²³ Ook heeft de DT&V samenwerkingspartners; Nidos, de KMar en de DV&O. Deze organisaties zijn ieder vanuit hun eigen rol en verantwoordelijkheid, maar in gezamenlijkheid met elkaar, actief om onder regievoering van de DT&V het vertrek uit Nederland van vreemdelingen zonder verblijfsrecht te realiseren.

Vertrekopties

In artikel 8 van de Vreemdelingenwet 2000 is opgenomen wanneer een vreemdeling in Nederland rechtmatig verblijf heeft. Vreemdelingen die in Nederland zijn en niet onder een van de in artikel 8 opgesomde bepalingen vallen hebben geen rechtmatig verblijf en zullen in de regel een vertrektermijn van 28 dagen hebben.²⁴ In die periode moet het vertrek uit Nederland voorbereid worden. De hoofdregel is daarbij dat de vreemdeling eerst zelf de gelegenheid krijgt om het vertrek uit Nederland te regelen. Voor het vertrek van vreemdelingen uit Nederland worden drie situaties onderscheiden:

- *Zelfstandig vertrek*: de vreemdeling vertrekt zonder toepassing van dwang naar het land van herkomst. Hij vertrekt veelal zonder begeleiding. Bij deze vorm van vertrek staat vast dat de vreemdeling Nederland daadwerkelijk heeft verlaten, omdat het vertrek door de overheid is gecontroleerd en geregistreerd. Dit wordt ook wel gecontroleerd zelfstandig vertrek genoemd.
- *Gedwongen vertrek*: bij gedwongen vertrek heeft de vreemdeling geen gebruik gemaakt van de gelegenheid om Nederland zelfstandig te verlaten en is besloten dat dwang moet worden toegepast. Als regel wordt de vreemdeling begeleid door de KMar en/of de DT&V.
- *Ongecontroleerd vertrek*: de vreemdeling is niet meer aanwezig op het laatst bekende adres. Het staat niet vast dat hij Nederland daadwerkelijk heeft verlaten.

¹⁹ https://www.dienstterugkeerenvertrek.nl/binaries/Corporate_Brochure_NL_JANUARI%202018_tcm49-172169.pdf.

²⁰ DT&V procesprotocol A5, 12 april 2017.

²¹ DT&V procesprotocol C6.0, 25 juni 2018.

²² DT&V procesprotocol B1, 10 april 2017.

²³ Leidraad Terugkeer en Vertrek, 16 januari 2015.

²⁴ artikel 62, eerste lid, van de Vreemdelingenwet 2000.

3.3.3 Het verloop van het vertrekproces van AMV's

Voor het vertrekproces van AMV's geldt een specifieke werkwijze en gelden andere normen.

Een minderjarige vreemdeling wordt beschouwd als alleenstaand als hij niet wordt begeleid door zijn ouders of door een in het buitenland al toegewezen voogd. Hij is minderjarig als hij nog geen achttien jaar is en niet is getrouwd.²⁵ In het buitenland gesloten huwelijken waarbij niet beide partners ten minste achttien jaar oud waren op het moment van de huwelijksvoltrekking worden in Nederland niet erkend zolang niet beide partners de achttienjarige leeftijd hebben bereikt.²⁶

AMV's staan in de regel onder voogdij van Nidos. De DT&V en Nidos werken gezamenlijk aan het voorbereiden en realiseren van het vertrek uit Nederland van AMV's zonder verblijfsrecht, zo blijkt uit de Leidraad Terugkeer en Vertrek en het convenant dat op 25 september 2009 is gesloten tussen Nidos en de DT&V. Als de regievoerder en de jeugdbeschermer geen inhoudelijke overeenstemming hebben over de te volgen vertrekstrategie, dan wordt dit in de eigen lijn opgeschaald: eerst naar de afdelingsmanager, en zo nodig naar de directie van de DT&V en Nidos.²⁷

In de beschikking waarbij aan Nidos subsidie wordt toegekend voor het jaar 2018 is opgenomen dat Nidos zich moet blijven inspannen om samen te werken met ketenpartners in de vreemdelingenketen. Nidos wordt verzocht om met DGM, als opdrachtgever en regisseur Migratieketen, in overleg te treden als er bij het borgen van het belang van het kind binnen de kaders van de vreemdelingenwet sprake is van tegenstrijdigheden.

Adequate opvang

In de Vreemdelingencirculaire (Vc.) B8/6.1 is bepaald dat de IND een verblijfsvergunning regulier voor bepaalde tijd verleent op grond van het specifieke buitenschuldbeleid aan een AMV als er geen adequate opvang is in het land van herkomst of een ander land waar hij redelijkerwijs naartoe kan gaan. Adequate opvang is iedere opvang (ongeacht de vorm) waarvan de omstandigheden vergelijkbaar zijn met de omstandigheden waaronder opvang wordt geboden aan leeftijdsgenoten die zich in een gelijkwaardige positie als de vreemdeling bevinden. Opvang is onder andere adequaat als sprake is van een van de volgende omstandigheden.

- In het herkomstland is een familielid tot in de vierde graad aanwezig. Bij het zoeken naar een vorm van opvang die voor een AMV als adequaat mag worden beschouwd, zal primair worden getracht om de minderjarige met de ouders te herenigen. Opvang bij ouders is in beginsel aan te merken als adequaat.
- Opvang in een opvanginstelling is voorhanden en deze opvang is naar lokale omstandigheden aanvaardbaar. Een opvangvoorziening wordt aangemerkt als adequaat indien de opvangvoorziening de minderjarige in ieder geval naar lokale maatstaven biedt:
 - onderdak tot de minderjarige de leeftijd van 18 jaar zal bereiken;
 - toegang tot medische voorzieningen en scholing;

²⁵ Begrippenlijst DT&V, oktober 2016.

²⁶ Kamerstuk 32824, nr. 122. 2015-2016. Brief van de minister van sociale zaken en werkgelegenheid.

²⁷ DT&V procesprotocol F1, 23 februari 2016.

- beschikbaarheid van voedsel, kleding en hygiëne.
- Uit het landgebonden asielbeleid volgt dat de autoriteiten van het herkomstland zorgdragen voor de adequate opvang.

Uit het landgebonden asielbeleid als verwoord in de Vreemdelingencirculaire C7/4.6 blijkt dat het beleidsuitgangspunt is dat er in Armenië adequate opvang aanwezig is.

In de Leidraad Terugkeer en Vertrek is beschreven wat de uitgangspunten hierbij zijn. De Leidraad is opgesteld door de DT&V, de IND, het COA en de politie. Onder andere Nidos is geconsulteerd. Ten aanzien van het vertrek van minderjarigen is beschreven dat het uitgangspunt is dat de minderjarige aan wie geen verblijfsvergunning wordt verleend – mits adequate opvang voorhanden is – terugkeert naar zijn land van herkomst. Voor het onderzoek naar adequate opvang en begeleiding in het land van herkomst wordt de afdeling Bijzonder Vertrek van de DT&V ingeschakeld.

De regiovoerder bijzonder vertrek van de DT&V is dus verantwoordelijk voor het organiseren van de adequate opvang en zal daarom een onderzoek starten naar de opvangmogelijkheden in het land van herkomst.²⁸ Nidos heeft hierin geen taak.

Het belang van het kind in het vertrekproces

Als een kind betrokken is bij een toelatingsprocedure en een daaruit voortvloeiend vertrekproces moet het belang van het kind daarin worden meegewogen. Dit geldt te meer als kinderen zonder hun ouders in Nederland zijn, zoals ook bij de Armeense kinderen. Nidos is de organisatie die binnen de kaders van het vreemdelingenbeleid het belang van het kind dient te borgen.²⁹

Uit artikel 3 Internationaal Verdrag inzake Rechten voor het Kind (IVRK) vloeit voort dat in de beslissingen die bijvoorbeeld in het kader van het vreemdelingenrecht over kinderen worden genomen, de belangen van het kind worden betrokken. Dit artikel bevat echter geen norm die zonder nadere uitwerking direct door bestuursorganen toepasbaar is.³⁰ De rechter toetst of het bestuursorgaan voldoende rekening heeft gehouden met de belangen van het kind. Deze toets heeft een terughoudend karakter.

3.3.4 Toezicht en inbewaringstelling

De overheid kan met verschillende maatregelen bevorderen dat een vreemdeling vertrekt. De AVIM kan aan een vreemdeling als toezicht maatregel bijvoorbeeld een meldplicht opleggen.³¹ Onder bepaalde voorwaarden kan een vreemdeling met het oog op zijn uitzetting de vrijheid worden ontnomen³² door middel van een inbewaringstelling (IBS). Een IBS is een bestuursrechtelijke maatregel die alleen mag worden opgelegd door de AVIM en de DT&V als het vertrek niet met een minder ingrijpende maatregel kan worden gerealiseerd.

Nog meer dan bij volwassenen wordt IBS bij alleenstaande minderjarige vreemdelingen alleen in uiterste gevallen toegepast en voor een zo kort mogelijke

²⁸ DT&V procesprotocol F1, 23 februari 2016.

²⁹ Conform Beschikking subsidie Nidos 2018; 19 december 2017. Kenmerk 2167310.

³⁰ RvS 201103064/1/V2.

³¹ artikel 54 lid 1 onder f Vreemdelingenwet.

³² artikel 59 Vreemdelingenwet en Vreemdelingencirculaire A5/1.

duur.³³ Bij alleenstaande minderjarige vreemdelingen is bewaring alleen gerechtvaardigd als zwaarwegende belangen aanwezig zijn. Van zwaarwegende belangen is uitsluitend sprake in de volgende situaties:

- de alleenstaande minderjarige vreemdeling is verdacht van of veroordeeld voor een misdrijf, of;
- het vertrek van de alleenstaande minderjarige vreemdeling kan uiterlijk binnen veertien dagen gerealiseerd worden, of;
- de alleenstaande minderjarige vreemdeling is eerder met onbekende bestemming vertrokken uit de opvang of heeft zich niet gehouden aan een opgelegde meldplicht of vrijheid beperkende maatregel.

Ten tijde van het opleggen van de bewaring moet er zicht op uitzetting bestaan. Op grond van de individuele feiten en omstandigheden van een casus beoordeelt de rechtbank of hier sprake van is. Hierbij kunnen de volgende omstandigheden een rol spelen:

- de autoriteiten van het herkomstland verlenen medewerking aan gedwongen vertrek;
- de vreemdeling beschikt over een geldig reisdocument;
- niet is gebleken dat het land van herkomst geen (vervangende) reisdocumenten zal verstrekken voor gedwongen vertrek;
- er kan op korte termijn een vlucht worden geboekt.

3.3.5 Het feitelijk vertrek

De medewerkers van DV&O brengen de vreemdeling op het vertrekcentrum van de KMar op Schiphol. Daarna beginnen de medewerkers van de KMar met de laatste voorbereidingen voor de vlucht. Ze fouilleren de vreemdeling, maken de bagage klaar en controleren de reisdocumenten.

Als een vreemdeling niet meewerkt aan zijn uitzetting, dan mag de KMar hulpmiddelen inzetten om de bewegingsvrijheid van de vreemdeling te beperken.³⁴ De KMar maakt dan onder andere gebruik van de bodycuff³⁵, zo nodig aangevuld met andere middelen. In de regel worden bij kinderen geen dwangmiddelen toegepast.

De KMar-escorts³⁶ zijn, onder leiding van de escortcommandant, verantwoordelijk voor het zorgvuldig, veilig en humaan begeleiden van de vreemdeling naar het land van bestemming.³⁷ In het land van bestemming wordt de vreemdeling overgedragen aan de grensbewakingsautoriteiten.³⁸ Afhankelijk van de omstandigheden kan door de DT&V besloten worden dat ook overdracht aan een medisch professional of – bij minderjarigen – aan een familielid en/of jeugdzorginstelling dient plaats te vinden.

³³ Vreemdelingencirculaire A5/2.4.

³⁴ Art. 23a van de ambtsinstructie voor de politie, de Koninklijke Marechaussee en andere opsporingsambtenaren.

³⁵ De bodycuff is een dwangmiddel dat bestaat uit banden die om het lichaam worden aangebracht. Als daartoe reden is kan de bewegingsvrijheid van de vreemdeling door het aantrekken van riemen worden verminderd.

³⁶ De begeleiders van de KMar tijdens de vlucht worden escorts genoemd.

³⁷ Werkinstructie van de KMar zoals opgenomen in het KMar Operationele Werkvloer Activiteiten informatiesysteem (stand 21-11-2017).

³⁸ Beschikking van de RvdK EU 2004/573/EG art. 7, juncto bijlage 5, Richtlijn Europees parlement en de RvdK 2008/115/EG art. 10.2, Vc A3/6.1, werkinstructie van de KMar zoals opgenomen in het KMar Operationele Werkvloer Activiteiten informatiesysteem (stand 21-11-2017).

In die situaties waarin de nadruk ligt op ondersteuning van de vreemdeling kan ervoor worden gekozen om de vreemdeling tijdens zijn vertrek (ook) te laten begeleiden door de regievoerder bijzonder vertrek van de DT&V.³⁹

3.3.6 Politieprocessen

In de casus van de Armeense kinderen spelen naast het proces van het vreemdelingentoezicht twee andere politieprocessen een rol die de Inspectie betreft bij haar onderzoek: het politieoptreden bij een vermissing en sturing en opschaling bij incidenten.

Politieoptreden bij een vermissing

Als sprake is van een vermiste persoon moet de politie de procedure volgen die in het protocol voor vermissingen is opgenomen. In het protocol vermissingen van de regionale eenheid ONL staan een aantal stappen en instructies hoe bij een vermissing te handelen. Deze stappen betreffen 'de eerste stappen vermissing richting het team' en 'het maken van een inschatting of het een urgente vermissing of een overige vermissing betreft'. Verder worden er handelingsmogelijkheden gegeven voor het zoeken naar een vermiste persoon die zijn gebaseerd op artikel 3 Politiewet 2012.

Het protocol geeft aan dat sprake is van een urgente vermissing bij de volgende situaties:

- Substantiële aanwijzingen dat vermiste in gevaar is, doordat de vermissing in complete tegenstelling is tot het normale gedrag;
- Aanwijzingen dat de vermiste persoon slachtoffer is van een misdrijf;
- Substantiële aanwijzingen dat rondom de vermiste er een gevaar is voor veiligheid van de samenleving/anderen.

Als voorbeelden van een urgente vermissing zijn aangegeven:

- Het gaat om een kind jonger dan 13 jaar;
- Er zijn onrustwekkende omstandigheden (niet per definitie verdachte omstandigheden in strafvorderlijke zin);
- Het gaat om jongeren in gezelschap van criminelen.

Sturing en opschaling bij incidenten

Ten tijde van de verdwijning van de kinderen gold in de eenheid ONL de Kaderregeling Officier van Dienst Nationale Politie.⁴⁰ Deze regeling biedt kaders voor de sturing en opschaling bij incidenten. Dit vindt plaats in de lijn van het strategisch thema 'scherp sturingsconcept' van de nationale politie, dat tot doel heeft de sturing op het dagelijkse operationele werk en van de op- en afschaling van incidenten binnen dat dagelijkse werk te optimaliseren. Het is gericht op de eerste maatregelen in het eerste uur na een incident. In de kaderregeling zijn de taken en verantwoordelijkheden voor de relevante rollen bij sturing en opschaling beschreven. Deze rollen worden 24/7 uitgevoerd door leidinggevend en

³⁹ Vreemdelingencirculaire A3/2.

⁴⁰ Kaderregeling Officier van Dienst Nationale Politie. Versie 2.0. dd. 15 december 2016.

coördinatoren binnen de eenheden. Voor dit onderzoek zijn de volgende rollen relevant:⁴¹

- Officier van Dienst-operationeel centrum (OvD-OC)⁴²: heeft een cruciale rol in het sturen op incidenten en eenheden en de overdracht van incidenten naar de lokale leiding van het basisteam of dienstonderdeel. De OvD-OC is binnen het scherp sturingsconcept een verbindende en ondersteunende schakel naar de andere rollen. De OvD-OC is 24 uur per dag aanwezig⁴³ in het OC (streefdatum 1-1-2017).
- OvD-P (politie): stuurt en coördineert op en bij incidenten die daartoe aanleiding geven. De OvD-P treedt in ieder geval op als er sprake is van inzet van meerdere eenheden en er een verdeling en/of herschikking van taken noodzakelijk is en bij geweldsgebruik, gevoelige kwesties enzovoorts. De OvD-P is 24 uur per dag aanwezig.
- OvD-R (recherche): draagt zorg voor kennis en kunde uit het opsporingsproces bij incidenten. De OvD-R stuurt en coördineert op en bij incidenten die daartoe aanleiding geven.
- HOvD (hoofdofficier van dienst): treedt op als hoogste niveau van sturing bij incidenten. Hij stuurt en coördineert de officieren van dienst. De HOvD is een 24/7 garantie voor sturing bij incidenten op het niveau van de eenheid of het landelijk niveau. De HOvD is tevens de schakel en het loket tussen het nationaal niveau van samenwerken en de lokale context.

In de kaderregeling is aangegeven dat er naast de sturing op politie-inzet bij incidenten sprake is van een informatielijn tussen de officieren van dienst en interne en externe actoren:

- De OvD-OC informeert de OvD-P en/of de HOvD-P.
- De OvD-P informeert de HOvD-P over de impact van het incident en adviseert over de te informeren personen en/of instanties.
- De HOvD-P beslist wie er geïnformeerd dient te worden en informeert deze actoren of draagt dit op aan een van de officieren van dienst.
- Het informeren van het bevoegd gezag⁴⁴ is de verantwoordelijkheid van de HOvD voor zover het betreft het overdragen van informatie over het incident of het vragen van een beslissing van het bevoegd gezag. In de lokale context kan worden bepaald dat de chef van het basisteam, district of eenheid eerst wordt geïnformeerd en deze informatietaak kan overnemen.
- Zodra de chef van het basisteam of district ter plaatse van het incident aanwezig is of er een beleidsteam is gevormd draagt de OvD-P of de HOvD-P de informatielijn over aan deze chef basisteam of chef district. Over de wijze van overdracht en aansturing neemt de HOvD een besluit en voorkomt een nevenschikking van sturingslijnen in het incident.
- De HOvD-P informeert de Eenheidsleiding over incidenten.

⁴¹ De tekst is letterlijk uit de Kaderregeling overgenomen.

⁴² Het operationeel centrum draagt zorg voor de operationele aansturing van de actuele politieoperaties in het veld. Het OC omvat het politiedeel van de meldkamer, waar de monodisciplinaire uitgifte van spoedeisende meldingen plaatsvindt, en het Real Time Intelligence Center (RTIC). (bron: Inrichtingsplan nationale politie; 2012).

⁴³ Onderstreept conform originele tekst.

⁴⁴ De burgemeester en de officier van justitie.

4

Reconstructie

4.1 Inleiding

De Inspectie beschrijft in dit hoofdstuk de bevindingen van haar onderzoek. De bevindingen richten zich op de handelingen van de betrokken organisaties in de periode tussen de uitspraak van de Afdeling op 24 augustus 2018 en de dag van het geplande vertrek, 8 september 2018. Om de gebeurtenissen in die periode goed te kunnen duiden, geeft de Inspectie in paragraaf 4.2 eerst achtergrondinformatie over het verblijf van de Armeense kinderen in Nederland tot 24 augustus 2018. In paragraaf 4.3 staat de reconstructie van de onderzochte twee weken.

4.2 Achtergrond

4.2.1 Toelatingsprocedures

Op 18 mei 2008 reizen de Armeense kinderen met hun moeder Nederland in, zo blijkt uit dossierstukken van de IND. Op 28 augustus 2008 dient de moeder, mede namens hen, een asielerzoek in waarbij ze aangeeft afkomstig te zijn uit Azerbeidzjan. Tabel a. geeft het overzicht van de door de moeder en de kinderen gevoerde toelatingsprocedures in de periode tot 24 augustus 2018. De IND heeft in deze procedures geen verblijfsvergunning aan de moeder en de kinderen verleend.

Tabel a. Toelatingsprocedures Armeense moeder en haar twee kinderen; tot 24 augustus 2018.

start procedure	type procedure	einde procedure
28-08-2008	Asielaanvraag moeder, mede namens de kinderen	27-01-2011
13-12-2010	Reguliere procedure moeder en verzoek uitstel vertrek (medische redenen)	13-08-2012
24-01-2012	Tweede reguliere procedure moeder	18-07-2014
05-06-2013	Aanvraag overgangsregeling 'kinderpardon'	10-12-2013
23-10-2013	Aanvraag definitieve regeling 'kinderpardon'	25-01-2016

27-07-2017	Verzoek uitstel van vertrek (medische redenen)	08-01-2018
01-12-2017	Zelfstandige reguliere procedure kinderen: verzoek verblijfsvergunning op grond van de OTS	09-11-2018
14-05-2018	Zelfstandig asielverzoek kinderen	24-08-2018

4.2.2 De uitzetting van de moeder van de kinderen

Uit de dossierstukken van de DT&V blijkt dat de moeder zich met de kinderen van 26 november tot 2 december 2010 aan het toezicht heeft onttrokken. Dat geldt ook voor de periode tussen 23 januari tot 26 april 2013.

Op 8 augustus 2017 wordt de moeder van de kinderen in bewaring gesteld, terwijl zij verblijft in de Gezinslocatie⁴⁵ (GL) te Amersfoort. De kinderen zijn op dat moment niet aanwezig en de moeder geeft aan dat zij hun verblijfplaats niet bekend wil maken, omdat ze de kinderen niet wil meenemen naar Armenië. De moeder wordt op 14 augustus 2017 zonder haar kinderen uitgezet naar Armenië.

4.2.3 Na de uitzetting van de moeder

Het terugvinden van de kinderen

Na uitzetting van de moeder wordt Nidos op advies van de RvdK door de rechtbank aangesteld als voogd. Nidos voorziet vanaf dat moment in het ouderlijk gezag. Op 25 augustus 2017 vindt Nidos de kinderen terug via het netwerk van de moeder en sympathisanten die tegen het vertrek van de kinderen zijn, zo blijkt uit de interviews met Nidos.

Nadat ze zijn teruggevonden worden de kinderen ondergebracht bij een pleeggezin in Utrecht. Vanaf 30 november 2017 krijgt de moeder het gezag over de kinderen terug en wordt Nidos op grond van een OTS aangesteld als gezinsvoogd. Dat gebeurt op advies van de RvdK die oordeelt dat moeder ondanks haar verblijf in Armenië beslissingen kan nemen in het kader van haar ouderlijk gezag.

Het feit dat de moeder het gezag over de kinderen terug heeft gekregen betekent voor de DT&V en de andere diensten dat zij in het terugkeertraject van de kinderen in eerste instantie afhankelijk zijn van de medewerking van de moeder. Nidos kan vanaf dat moment niet meer zelfstandig beslissingen nemen over de kinderen. Ook kan Nidos beperkt informatie delen met bijvoorbeeld de DT&V. Dit leidt tot wantrouwen en irritaties tussen Nidos en de DT&V, zo blijkt uit de interviews met beide organisaties.

Overleg op directieniveau

Sinds de uitzetting van de moeder vinden diverse overleggen plaats waarbij zowel de uitvoerende medewerkers als de directeuren van de DT&V, Nidos, de politie, de IND en de RvdK aanwezig zijn. Tijdens deze overleggen informeren deze

⁴⁵ Het onderdak van gezinnen met minderjarige kinderen mag niet worden beëindigd zolang het vertrek uit Nederland niet heeft plaatsgevonden. Gezinnen met minderjarige kinderen worden overgeplaatst naar, op het vertrek gerichte, gezinslocaties van het Centraal Orgaan opvang Asielzoekers.

organisaties elkaar over de situatie van de kinderen. Ook trachten ze te komen tot een gezamenlijke vertrekstrategie.

Contact met de Armeense autoriteiten

Ten tijde van de uitzetting van de moeder heeft de DT&V de Armeense Migration Service⁴⁶ geïnformeerd over de situatie. De Migration Service heeft re-integratieprojecten voor Armeense migranten die na een periode van verblijf in het buitenland terugkeren naar Armenië, zo blijkt uit dossierstukken van de DT&V en het interview met het hoofd van de Migration Service. Speciale re-integratie counselors kunnen de Armeense kinderen en hun moeder hulp bieden op het gebied van scholing, taalonderwijs en het zoeken van werk.

Het vertrek van de kinderen is gepland

De DT&V heeft een vlucht op 7 mei 2018 geboekt in verband met het zelfstandig begeleid vertrek van de kinderen naar Armenië. De DT&V heeft geregeld dat de kinderen bij aankomst worden overgedragen aan hun moeder en de Armeense autoriteiten.

Kort geding van Nidos tegen de DT&V

Nidos spant een kort geding aan om – samengevat – te voorkomen dat de kinderen worden teruggestuurd. De belangrijkste reden voor het aanspannen van het kort geding is dat Nidos vindt dat de DT&V onvoldoende informatie over het vertrek van de kinderen heeft gegeven. Ook heeft de DT&V volgens Nidos verzuimd hen te introduceren bij de Armeense autoriteiten en de Armeense hulpverleningsorganisaties. Nidos is daarom niet in staat om zich een oordeel te vormen over de toegezegde hulp en steun. Bij uitspraak van 3 mei 2018 bepaalt de rechtbank dat Nidos niet-ontvankelijk is omdat de moeder, en niet Nidos, het gezag heeft over de kinderen. Om die reden is Nidos niet bevoegd om namens de kinderen te procederen.⁴⁷

Het vertrek van de kinderen is geannuleerd

De DT&V annuleert het vertrek op 7 mei 2018 als de advocaat meldt dat de kinderen een asielverzoek willen indienen. De kinderen dienen op 15 mei 2018 een asielverzoek in, waarvan de uitkomst in Nederland mag worden afgewacht. Bij besluit van 31 mei 2018 wijst de IND het asielverzoek af. Namens de kinderen wordt beroep ingediend tegen deze afwijzing. Bij uitspraak van 19 juli 2018 verklaart de rechtbank het beroep gegrond en bepaalt dat de IND een nieuw besluit moet nemen. Tegen deze uitspraak heeft de IND hoger beroep ingesteld. De Afdeling houdt op 13 augustus 2018 zitting over dit beroepschrift.

Adequate opvang: DT&V bezoekt Armenië

De DT&V heeft in juni 2018 een bezoek gebracht aan Armenië om nadere afspraken te maken over de opvang van de kinderen voor het geval de moeder hen bij aankomst in Armenië niet zou komen ophalen van het vliegveld.

Het bezoek van Nidos aan Armenië

In juni 2018 brengen twee medewerkers van Nidos een bezoek aan Armenië. Dat doen ze om kennis te maken met de moeder en met een medewerker van Caritas. Ook bekijken ze welke informatie Caritas van moeder nodig heeft om een

⁴⁶ De Migration Service is een onderdeel van het Ministry of Territorial Administration and Development of Armenia.

⁴⁷ Uitspraaknummer C/09/552355 / KG ZA 18-43 1.

hulptraject op gang te zetten, zo blijkt uit het interview met deze medewerkers van Nidos.

De ontwikkeldoelen van de RvdK in de asielprocedure

Op 30 oktober 2017 en op 25 juni 2018 brengt de RvdK rapporten⁴⁸ uit over de situatie van de kinderen.

In de rapporten adviseert de RvdK aan de rechtbank om de moeder van de kinderen het gezag over de kinderen te laten behouden, en dat Nidos betrokken blijft in de rol van gezinsvoogd. De rechtbank neemt de adviezen van de RvdK over. Ook formuleert de RvdK ontwikkeldoelen om te zorgen dat de kinderen een stabiele opvoedingsomgeving krijgen.

De RvdK concludeert verder in het rapport van 25 juni 2018 dat de door de DT&V georganiseerde adequate opvang in het FAR kindertehuis in Armenië ontoereikend is. De RvdK acht het zeer schadelijk voor de kinderen als zij in Armenië niet met hun moeder herenigd zouden kunnen worden, in het geval dat de moeder niet goed voor hen kan zorgen. Daarnaast merkt de RvdK op dat het hen onvoldoende duidelijk is wat voor hulp het opvanghuis van FAR⁴⁹ kan bieden. Uit het onderzoek van de RvdK komt dan ook naar voren dat de RvdK geen tot weinig mogelijkheden ziet voor een perspectief van de kinderen in Armenië, of dit nu een tijdelijke plaatsing in een opvangtehuis betreft of een plaatsing bij de moeder. Daarmee kan de RvdK, zoals ze in haar rapport formuleert, niet anders dan de conclusie trekken dat in deze specifieke casus de ontwikkelingsbedreiging van de kinderen niet zal worden afgewend bij uitzetting naar Armenië. Mocht besloten worden om de kinderen wel uit te zetten naar Armenië, dan acht de RvdK dat alleen mogelijk als de ontwikkeldoelen worden behaald en er een duurzaam perspectief in Armenië is voor de kinderen, zo blijkt uit het rapport.

Zitting hoger beroep Afdeling

Op 13 augustus 2018 houdt de Afdeling zitting, waarbij de betrokken partijen hun standpunten uiteen kunnen zetten. Uit het proces-verbaal van de zitting blijkt onder andere dat de IND zich op het standpunt stelt dat de DT&V afdoende heeft gezorgd voor adequate opvang van de kinderen bij vertrek naar Armenië. Benoemd wordt dat er hulporganisaties zijn, maar dat moeder een specifieke hulpvraag moet formuleren om deze hulp te krijgen. De moeder heeft dat tot 13 augustus 2018 niet gedaan, aldus de IND. Dit wordt weersproken door de advocaat van de kinderen; de moeder heeft Caritas op 6 augustus 2018 een mail met vragen gestuurd.

De advocaat van de kinderen meent dat de ontwikkeldoelen van de RvdK onvoldoende zijn betrokken bij het asielverzoek dat de kinderen hebben ingediend. Ter zitting verklaart de RvdK dat de ontwikkeldoelen nog niet zijn behaald. De RvdK adviseert het gezag van de moeder over de kinderen niet te beëindigen. De RvdK voegt hieraan toe dat het in het belang van de kinderen is dat zij stabiliteit hebben en dat dat beter gerealiseerd kan worden in Nederland. Voordat de kinderen kunnen terugkeren naar Armenië moeten eerst de ontwikkeldoelen zijn behaald, aldus de RvdK. Nidos geeft ter zitting aan dat zij hereniging van moeder met de kinderen voorop stelt. Ook is Nidos bereid om ná het vertrek van de kinderen drie maanden

⁴⁸ Het betreft een raadsonderzoek naar de noodzakelijkheid van een kinderbeschermingsmaatregel en een voorlopige voogdijvoorziening en een raadsonderzoek naar de toekenning van het gezag na een OTS.

⁴⁹ Fund for Armenian Relief Children Center; <https://farusa.org/child-protection/children-center/>.

te monitoren hoe het met hen gaat. Nidos wijst daarbij op de beperkte juridische mogelijkheden om dit te doen.

De Afdeling zal op 24 augustus 2018 uitspraak doen in de casus van de Armeense kinderen.

De DT&V informeert de staatssecretaris gedurende deze laatste periode over de mogelijke scenario's ten aanzien van het vertrek van de kinderen via een interne nota. Op 23 augustus schrijft de staatssecretaris in reactie aan de DT&V dat ervoor gewaakt moet worden om niet onnodig naïef te zijn. Hij geeft aan dat de DT&V bij de geringste twijfel aan de zelfstandige wil om te vertrekken moet inzetten op gedwongen vertrek.

4.3 Reconstructie 24 augustus–8 september 2018

4.3.1 Inleiding

De Inspectie beschrijft in de onderstaande paragrafen op basis van haar onderzoek de handelingen die de betrokken organisaties hebben verricht in het vertrekproces van de Armeense kinderen. Uit het onderzoek werd duidelijk dat het handelen en de gebeurtenissen in hoofdzaak betrekking hebben op drie centrale thema's: toezicht en IBS, adequate opvang en het handelen van de politie rond de verdwijning. Daarom heeft de Inspectie de reconstructie rond deze thema's opgesteld. Daarnaast komen gebeurtenissen aan de orde die relevant zijn voor het verloop van het vertrekproces in het algemeen.

Rond het vertrekproces waren mensen betrokken die zich het lot van de twee Armeense kinderen aantrokken en die zich hebben ingespannen om de kinderen in Nederland te laten blijven. In het onderzoek van de Inspectie hebben de onderzochte organisaties meermalen gewezen op de rol en betrokkenheid van deze personen. De Inspectie gebruikt voor de duiding van deze personen het begrip sympathisanten.

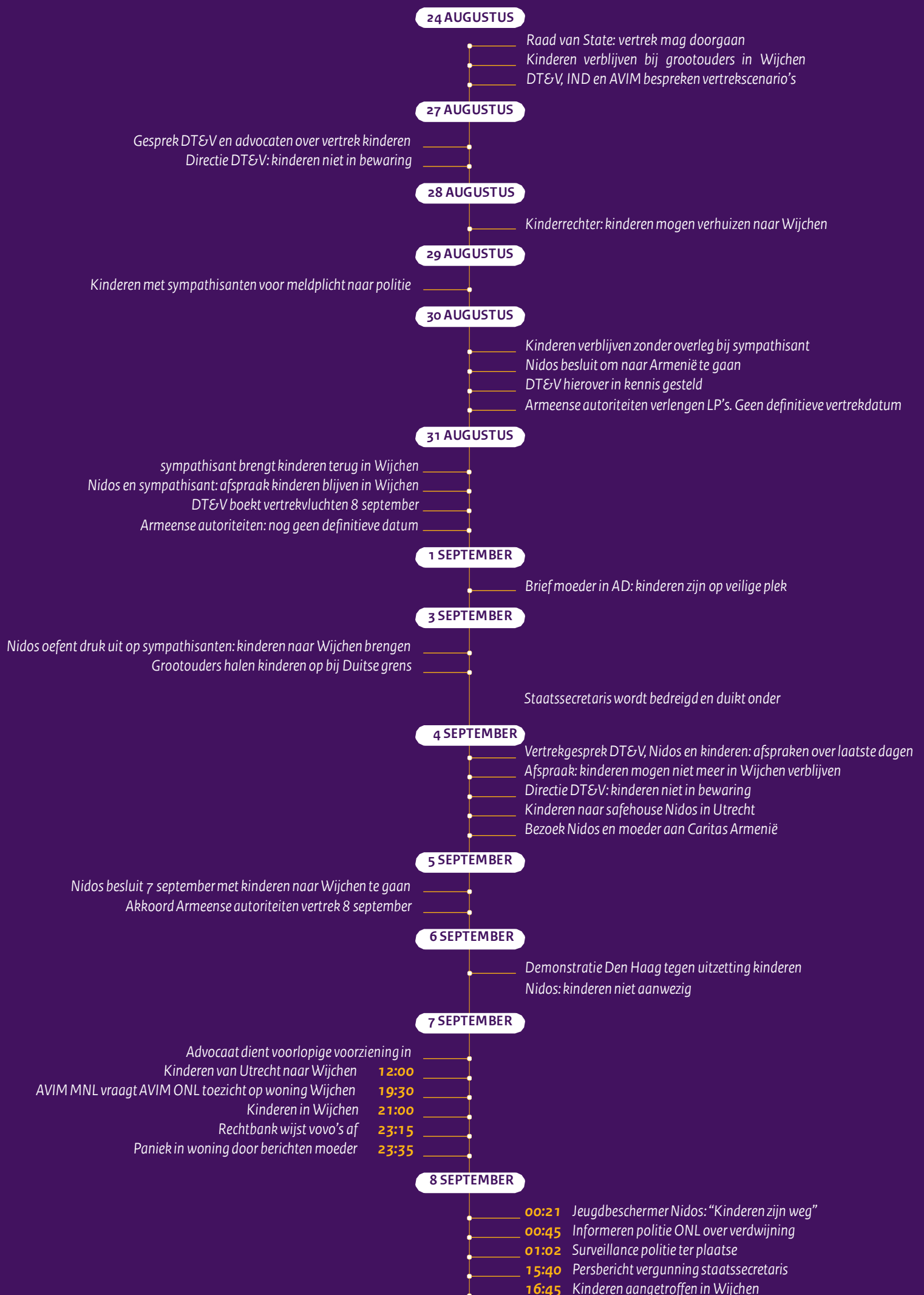
De Inspectie hanteert een overwegend chronologische volgorde bij de beschrijving, die soms wordt losgelaten als dat voor een goed begrip van een onderwerp duidelijker is. In de tijdlijn op bladzijde 32 is het verloop van de handelingen en gebeurtenissen over de onderzochte periode schematisch weergegeven. In de tijdlijn op bladzijde 46 zijn de laatste twee dagen van deze periode nader en nog gedetailleerder schematisch weergegeven.

4.3.2 Vrijdag 24 en zaterdag 25 augustus 2018

De uitspraak van de Afdeling

Op 24 augustus 2018 verklaart de Afdeling het door de staatssecretaris ingediende hoger beroep in de asielprocedure van de twee Armeense kinderen gegrond. De uitspraak⁵⁰ houdt in dat de staatssecretaris de doelen die de RvdK heeft opgesteld bij het opleggen van de kindbeschermsmaatregel terecht niet heeft betrokken bij de beoordeling van de asielaanvragen van de kinderen. Ook is de Afdeling van oordeel dat artikel 3 van het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens

⁵⁰ ECLI:NL:RVS:2018:2815.

(EVRM)⁵¹ en de rechten van het kind zich niet verzetten tegen uitzetting naar Armenië. De situatie waarin de kinderen bij vertrek in Armenië terecht komen is naar het oordeel van de Afdeling niet ernstig genoeg om een schending van artikel 3

EVRM aan te nemen. Ook doet de staatssecretaris alles wat in redelijkheid verwacht kan worden om de uitzetting van de kinderen zo goed mogelijk te laten verlopen en de kinderen niet aan hun lot over te laten. De uitspraak houdt kortom in dat de staatssecretaris de asielaanvragen niet opnieuw hoeft te beoordelen en kan doorgaan met het realiseren van het vertrek van de kinderen naar Armenië onder de voorwaarden van naleving van de afspraken die DT&V met de Armeense overheid en de hulporganisaties ter plaatse heeft gemaakt.

Contact met de Armeense autoriteiten

De directeur DIA van de DT&V schrijft een brief aan de Armeense ambassadeur in Nederland en aan het hoofd van de Armeense Migration Service met het verzoek toestemming te geven voor vertrek van de kinderen op zaterdag 8 of zaterdag 15 september 2018.

Toezicht

Direct na de uitspraak vindt overleg plaats tussen de DT&V, de AVIM en de IND over de voorbereiding van het vertrek van de Armeense kinderen. Nidos is voor dit overleg niet uitgenodigd door de DT&V. De reden is dat Nidos in de rol van gezinsvoogd geen gesprekspartner is. Omdat de moeder het gezag over de kinderen heeft, moet het gesprek worden aangegaan met de moeder en de advocaten van moeder en de kinderen. Dit gesprek wordt ingepland voor maandag 27 augustus. De DT&V, AVIM van de politie-eenheid Midden Nederland (hierna: MNL) en de IND bespreken op 24 augustus welke strekking dit gesprek zal hebben.

Ook wordt in het overleg besloten dat de meldplicht voor de kinderen verhoogd wordt van één keer in de twee weken naar één keer per week. De eerst volgende meldplicht zal plaatsvinden op 29 augustus in Utrecht bij de AVIM MNL.

AVIM, DT&V en IND bespreken drie verschillende scenario's voor het vertrek van de kinderen uit Nederland, uitgaande van respectievelijk zelfstandig (vrijwillig) vertrek op 8 september, gedwongen vertrek op 15 september en onttrekking aan het toezicht. Voor alle scenario's wordt een taakverdeling opgesteld.

Ten aanzien van het scenario gedwongen vertrek meldt een jurist van de IND tijdens het overleg dat er bij IBS van minderjarige kinderen een zogenoemde verzwaarde belangenafweging moet plaatsvinden. Er zijn ten tijde van het overleg voldoende juridische gronden aanwezig om de kinderen in bewaring te stellen, zo blijkt uit het interview van de Inspectie met een jurist van de IND. De directie van de DT&V vindt dat de mogelijkheid om de kinderen in bewaring te stellen ook afhangt van het al dan niet ontvangen van de toestemming van de Armeense autoriteiten om de kinderen op een specifieke datum te laten terugkeren. Indien de Armeense autoriteiten aan zouden geven niet klaar te zijn voor ontvangst van de kinderen op 8 september 2018, dan zal de mogelijke inbewaringstelling worden uitgesteld, omdat kinderen op grond van het beleid maximaal twee weken in bewaring mogen worden gesteld ter fine van hun uitzetting.

⁵¹ Artikel 3 EVRM: niemand mag worden onderworpen aan foltering of aan onmenselijke of vernederende behandelingen of straffingen.

De diensten besluiten dat er op 27 augustus door DT&V een gesprek met de advocaten zal worden gevoerd. Dan zal de vraag worden gesteld of de kinderen gaan meewerken aan gecontroleerd, zelfstandig vertrek. Afgesproken wordt om, als de advocaten niet ingaan op het aanbod zelfstandig te vertrekken, de kinderen op woensdag 29 augustus 2018 staande te houden tijdens de meldplicht bij AVIM MNL. De IND, de DT&V en AVIM zullen de juridische onderbouwing gezamenlijk voorbereiden ter uitwerking van dit scenario.

De kinderen verblijven in Wijchen

De kinderen verblijven op de dag van de uitspraak bij hun opa en oma in Wijchen, aldus de jeugdbeschermer van Nidos. Nidos heeft namelijk al eerder bij de kinderrechter een verzoek ingediend om de kinderen van het oorspronkelijke pleeggezin in Utrecht over te plaatsen naar hun grootouders in Wijchen.⁵²

Vanaf 16 augustus 2018 is het bij de DT&V en AVIM bekend dat de kinderen feitelijk al in Wijchen verblijven, en niet meer bij het pleeggezin in Utrecht. Nidos heeft bij deze diensten aangegeven dat het beter is om de kinderen in Wijchen te laten verblijven bij hun grootouders, omdat deze niet behoren tot een netwerk van sympathisanten. Er valt dus geen tegenwerking te verwachten als het vertrek aan de orde is, aldus Nidos.

Uit het interview blijkt dat de jeugdbeschermers van Nidos zaterdag 25 augustus 2018 naar Wijchen gaan om met de kinderen te spreken over de uitspraak van de Afdeling. Tijdens dit gesprek wordt de mogelijkheid tot het indienen van een nieuwe toelatingsaanvraag besproken. De kinderen en grootouders geven aan dat zij hier geen voorstander van zijn, omdat de kinderen dan opnieuw een lange tijd van hun moeder gescheiden zullen zijn.

4.3.3 Maandag 27 augustus 2018

Het gesprek tussen de DT&V en de advocaten

Er vindt een gesprek plaats tussen de DT&V en de advocaten van de kinderen en moeder. Het doel van het gesprek is te achterhalen of de kinderen zich zullen conformeren aan de uitspraak van de Afdeling en zullen meewerken aan gecontroleerd zelfstandig vertrek. Uit het verslag van dit gesprek blijkt dat de advocaten wordt gevraagd hier antwoord op te geven vóór 28 augustus 2018 om 17.00 uur. Dit antwoord bepaalt wat de vervolgstappen van DT&V zullen zijn. Wanneer de kinderen zullen meewerken aan het gecontroleerd zelfstandig vertrek zal niet tot inbewaringstelling worden overgegaan, zo stelt de DT&V tijdens het gesprek. Ook benoemt de DT&V dat 8 september de richtdatum is voor het vertrek. Deze datum staat op dat moment nog niet vast.

De advocaat van de kinderen antwoordt de dag erna dat hij geen nieuwe nationale procedure zal starten. Wel wordt de optie voor een interim measure⁵³ bij het Europees Hof voor de Rechten van de Mens (EHRM) bekeken. De advocaat benadrukt dat deze overweging niet gezien mag worden als een teken dat er niet

⁵² De Inspectie heeft in het rapport bij het gebruik van de begrippen "opa en oma" en "grootouders" daar waar aan de orde aangesloten bij het taalgebruik van de voogdijinstelling Nidos. De vraag of er een familierechtelijke relatie van de kinderen met deze personen bestaat, is geen onderdeel van het inspectieonderzoek.

⁵³ Rule 39 of the European Court of Human Rights.

meegewerkt gaat worden aan het vertrek van de kinderen. Inbewaringstelling is naar de mening van de advocaat geen optie, zo is vermeld in het gespreksverslag.

Vertrekstrategie: IBS

Er is intern bij de DT&V discussie over de gekozen vertrekstrategie; er zijn regievoerders die vinden dat er voldoende gronden aanwezig zijn om de kinderen in vreemdelingenbewaring te laten stellen. Gebleken is namelijk dat de moeder van de kinderen, die het gezag over hen heeft, geen medewerking zal verlenen aan zelfstandig vertrek naar Armenië. De directeur TM is van mening dat de kinderen alleen in bewaring mogen worden gesteld op 29 augustus als er op dat moment toestemming van de Armeense autoriteiten ontvangen is voor vertrek op 8 september. Na overleg met collega's besluit de directeur TM uiteindelijk om de kinderen niet in bewaring te stellen. Haar overweging is dat zij dit schadelijk vindt voor de kinderen.

De directeur TM geeft verder in het interview met de Inspectie aan dat zij in deze casus feitelijk als uitvoerend regievoerder heeft opgetreden. Dat is niet gebruikelijk maar omdat het vrij snel een grote en unieke casus werd leidde dat er volgens haar toe dat er vanuit allerlei betrokken organisaties directeuren aan tafel zaten. Ze geeft aan dat een regievoerder in deze specifieke casus dat krachtenveld niet kan overzien.

4.3.4 Dinsdag 28 augustus 2018

Toezicht

Op 28 augustus is er telefonisch contact tussen de AVIM MNL en de directie Juridische Zaken van de IND over de haalbaarheid van een mogelijke inbewaringstelling van de kinderen. Ze spreken af dat AVIM alvast een concept bewaringsmaatregel opstelt voor het geval in een later stadium wordt besloten tot IBS van de kinderen.

De kinderrechter besluit dat de kinderen van het pleeggezin in Utrecht naar de grootouders in Wijchen mogen verhuizen. De advocaat van de moeder neemt contact op met AVIM MNL over de meldplicht. Het verzoek is om de meldplicht in Utrecht om te zetten naar een meldplicht in Wijchen. AVIM gaat hiermee akkoord, maar geeft aan dat het niet lukt om dat per direct te realiseren. De meldplicht blijft voor die week nog in Utrecht staan.

De directeur van Nidos informeert de DT&V na de uitspraak van de kinderrechter over de verhuizing van de kinderen naar Wijchen. Daarna laat hij zijn medewerkers weten dat de kinderen zich vanaf nu tweemaal per week moeten melden, maar dat zij zich geen zorgen hoeven te maken over een inbewaringstelling. Dit is zeer vertrouwelijk en mag niet gedeeld worden, ook niet met de advocaten van de kinderen en de moeder, aldus het WhatsApp-bericht van de directeur aan zijn medewerkers.

's Avonds vindt er een overleg plaats tussen DT&V en DGM. Hierbij wordt het eerdere gesprek met de advocaten besproken, met name het feit dat de advocaat van de kinderen heeft aangegeven geen nieuwe nationale procedure te zullen starten. De DT&V is ervan overtuigd dat de kinderen zelfstandig zullen vertrekken.

4.3.5 Woensdag 29 en donderdag 30 augustus 2018

Toezicht: meldplicht

Uit dossierstukken van de AVIM MNL blijkt dat de kinderen zich op woensdag 29 augustus omstreeks 17.45 uur melden bij de AVIM MNL. Ze worden vergezeld door drie sympathisanten. De sympathisanten filmen de kinderen voordat zij bij het politiebureau naar binnen gaan, en ook in het bureau wordt geprobeerd om te filmen. Nadat de meldplicht is afgehandeld neemt AVIM MNL contact op met Nidos om aan te geven dat het niet de bedoeling is dat begeleiders de meldplicht filmen dan wel filmen in het politiebureau.

De meldplicht wordt die dag door AVIM MNL omgezet naar een meldplicht van twee maal per week bij AVIM van de politie-eenheid Oost-Nederland (hierna: ONL) in Nijmegen. De kinderen moeten zich daar op 5 en 7 september 2018 melden.

Uit het verslag dat Nidos aan de Inspectie ter beschikking heeft gesteld, blijkt dat zij op 30 augustus verneemt dat de kinderen niet bij hun grootouders in Wijchen zijn maar bij een van de sympathisanten. Nidos neemt contact op met de betreffende persoon en geeft aan dat het niet de bedoeling is dat de kinderen zonder overleg met de jeugdbeschermer worden meegenomen. Dit omdat het door de overheid kan worden gezien als onttrekken aan het toezicht, met als gevolg mogelijk een IBS van de kinderen. Er wordt afgesproken dat de kinderen de volgende dag worden teruggebracht naar de grootouders.

Adequate opvang: het tweede bezoek van Nidos aan Armenië

In het geval van de Armeense kinderen vinden de DT&V en uiteindelijk de Afdeling die het standpunt heeft getoetst dat de adequate opvang voldoende is georganiseerd om het vertrek te realiseren.

Omdat Nidos vindt dat ze te weinig informatie van de DT&V heeft gekregen over hoe de adequate opvang geregeld is, ontstaan hierover bij haar zorgen, zo blijkt uit de interviews met de directeur en de medewerkers van Nidos.

Ook heeft Nidos een andere opvatting over adequate opvang dan hetgeen is bepaald in de Vc. Uit de bevindingen blijkt dat de directie en de medewerkers van Nidos bijvoorbeeld vinden dat eventuele plaatsing van de kinderen in het FAR weeshuis in Armenië geen adequate opvang is. Nidos vindt dat alleen opvang bij familie of het eigen netwerk adequaat is, zo blijkt uit de interviews met de directeur en de medewerkers van Nidos.

De directeur van Nidos geeft de Inspectie in het interview aan dat het niet gebruikelijk is dat Nidos naar een land van bestemming reist om daar zaken te regelen. In dit geval is een uitzondering gemaakt omdat het een uitzonderlijke situatie is. Wat het uniek maakte, is dat de moeder is uitgezet en de kinderen nog in Nederland zijn. Nidos vindt dat DT&V onduidelijk is over hoe onder meer huisvesting en scholing voor de kinderen in Armenië zijn geregeld. Hoewel uiteindelijk de Afdeling heeft geoordeeld dat de DT&V de adequate opvang in Armenië goed heeft geregeld, heeft Nidos er geen vertrouwen in dat een andere organisatie de opvang goed had geregeld, aldus de directeur van Nidos. Daarom hebben medewerkers van Nidos in Armenië allerlei zaken bekeken en geregeld.

Nidos neemt contact op met Caritas⁵⁴ in Armenië om een bezoek in de opvolgende week te regelen. Nidos besluit dat twee medewerkers naar Armenië zullen gaan: de gezinsvoogd van een van de kinderen en een medewerker die de Armeense taal machtig is.

Toezicht en IBS

Op donderdag 30 augustus vindt een overleg plaats tussen uitvoerende medewerkers en directieleden van de DT&V, Nidos, de directie Migratiebeleid (hierna: DMB) van het DGM, de RvdK en de IND. Tijdens dit overleg wordt onder andere gesproken over de mogelijkheid tot IBS van de kinderen. Nidos geeft aan dat het hun voorkeur heeft de kinderen niet in bewaring te stellen. En als dat toch aan de orde zou zijn, Nidos hierover op voorhand geïnformeerd wil worden. De directeur TM van de DT&V geeft aan dat een IBS aan de orde kan zijn als daarvoor aanleiding bestaat. Er wordt afgesproken dat Nidos hierover niet vooraf wordt geïnformeerd. Verder is in dit gesprek onder andere het bezoek van Nidos aan Armenië aan de orde gekomen.

Adequate opvang: het tweede bezoek van Nidos aan Armenië

Nidos kondigt in dit overleg ook haar bezoek aan Armenië aan. Bij de DT&V vinden zowel de directie als medewerkers het ongebruikelijk dat Nidos naar een land van herkomst reist om zaken zoals onderdak en scholing te regelen. De DT&V krijgt hierdoor de indruk dat Nidos er niet op vertrouwt dat de overdracht aan de Armeense autoriteiten en het realiseren van de adequate opvang voor de kinderen door de DT&V goed is geregeld. De directie van de DT&V onderneemt geen actie naar aanleiding van het plan van Nidos om naar Armenië te gaan. Ook geven medewerkers van de DT&V op verzoek van de directie contactgegevens van organisaties in Armenië. Uit de interviews blijkt dat sommige regievoerders van de DT&V vinden dat de directie van de DT&V teveel ruimte aan Nidos geeft door toe te staan dat Nidos-medewerkers in Armenië zaken proberen te regelen die in hun ogen verder reiken dan de adequate opvang zoals bedoeld in de Vc.

Adequate opvang: afspraken tussen de DT&V en de Armeense autoriteiten

De Armeense autoriteiten laten aan de DT&V weten dat zij nog steeds instemmen met het vertrek van de kinderen. De eerder afgegeven Laissez Passers⁵⁵ (hierna: LP's) worden verlengd. Het Armeense Ministerie van Sociale Zaken geeft aan dat zij voorbereidingen treft voor de opvang van de kinderen bij aankomst in Armenië. De Armeense autoriteiten geven nog geen definitieve datum voor de komst van de kinderen. De DT&V stuurt aan op een vertrek op 8 of 15 september.

4.3.6 Vrijdag 31 augustus tot en met zondag 2 september 2018

Toezicht en IBS: afspraken met grootouders en sympathisant

Als de kinderen op vrijdag 31 augustus weer terug zijn op het adres van de grootouders in Wijchen maken Nidos, de kinderen, de grootouders en een nauw betrokken sympathisant de volgende afspraken, zo blijkt uit de interviews met Nidos.

⁵⁴ Caritas Armenië is een Non Gouvernementele Organisatie die onder andere hulp biedt bij re-integratie. Medewerkers van de DT&V en Nidos hebben sinds juli 2018 contact met de medewerkers van Caritas in Armenië.

⁵⁵ Een Laissez Passer is een reisdocument waarmee de diplomatieke vertegenwoordiging van een land een onderdaan toestemming geeft eenmalig terug te reizen naar het betreffende land.

- Nidos is de enige contactpersoon van de AVIM.
- De grootmoeder gaat met de kinderen naar de meldplicht. Er gaan geen sympathisanten mee.
- De kinderen verblijven alleen nog bij de grootouders. Zodra ze buiten Wijchen willen gaan dan moet dat in overleg met Nidos.
- Er moet een vertrouwenspersoon voor de kinderen worden aangewezen die meegaat in het vliegtuig ter ondersteuning van de kinderen.

Vorbereidingen van de vlucht

De medewerkers van de DT&V maken afspraken om de foto's voor de LP's aan te leveren bij de Armeense consul. De DT&V wacht op akkoord van de Armeense autoriteiten voor een definitieve datum voor vertrek van de kinderen. De DT&V besluit om, als de datum voor het vertrek bekend is, op 4 september een gesprek met Nidos in te plannen over het verloop van het vertrekproces in de laatste week. De DT&V gaat, onder voorbehoud dat de Armeense autoriteiten hiermee akkoord gaan, uit van vertrek van de kinderen op 8 september.

De DT&V besluit een vlucht te boeken voor de twee kinderen, de begeleiders van de KMar, een medische escort, de jeugdbeschermer van Nidos, de regievoerder Bijzonder Vertrek van de DT&V en voor een aan te wijzen vertrouwenspersoon. De DT&V neemt telefonisch contact op met de KMar om het voorgenomen vertrek te bespreken. De DT&V besluit om op de beoogde dag meerdere vluchten te boeken om er zeker van te zijn dat de kinderen die dag kunnen vertrekken als een van de vluchten geannuleerd zou worden.

Toezicht en IBS: moeder laat de kinderen naar onbekende bestemming brengen

Nidos hoort op zondag 2 september van DT&V dat de moeder van de kinderen een brief heeft gestuurd naar het Algemeen Dagblad⁵⁶ waarin ze zegt dat de kinderen naar een veilige plek zijn gebracht. In de brief schrijft de moeder dat ze bang is dat haar kinderen instorten door de toegenomen stress. Het is Nidos, AVIM en DT&V onbekend waar de kinderen verblijven.

Nidos neemt diezelfde dag contact op met de grootouders om te vragen of dit klopt. Uit het telefonische gesprek wordt dat niet direct duidelijk, maar na enige tijd blijkt dat de kinderen inderdaad weg zijn. Uit de interviews met de jeugdbeschermers van Nidos blijkt dat de grootouders stellen dat de kinderen zijn opgehaald door een onbekende vrouw, in opdracht van de moeder. Medewerkers van Nidos gaan naar het huis van de grootouders om meer informatie te krijgen. Onderweg hebben zij telefonisch contact met de moeder, die bevestigt dat ze de kinderen heeft laten ophalen om hen rust te bieden. De Nidos-medewerkers proberen de moeder ervan te overtuigen dat ze de kinderen moet laten terugbrengen. Ook benoemen ze dat er mogelijk strafbare feiten worden gepleegd.

4.3.7 Maandag 3 september 2018

Toezicht en IBS

Gedurende de dag heeft Nidos meerdere keren contact met de moeder. De Nidos-medewerkers proberen moeder te overtuigen dat ze de kinderen, die nog steeds

⁵⁶ <https://www.ad.nl/binnenland/moeder-in-brief-lili-en-howick-ondergedoken-a2d59f4c/>.

weg zijn, moet laten terugbrengen. Hierbij wordt benadrukt wat de gevolgen zijn als de kinderen weg zijn en hoe dit door andere partijen kan worden opgevat. De Nidos-medewerkers nemen contact op met mensen uit het netwerk van sympathisanten, maar dit levert weinig concreets op. Wel krijgen Nidos-medewerkers informatie dat de kinderen zich bij een sympathisant, tevens vriendin van de moeder, in Duitsland zouden bevinden. De Nidos-medewerkers besluiten op dat moment geen aangifte te doen van vermissing, omdat er mogelijk een grootschalige zoekactie zou kunnen worden opgezet door de politie die voor nog meer onrust bij de kinderen zorgt. Ook kan een aangifte het terugbrengen van de kinderen mogelijk bemoeilijken, omdat degene die de kinderen terugbrengt mogelijk strafrechtelijk vervolgd wordt. Daarbij heeft Nidos contact met de mensen die waarschijnlijk betrokken zijn bij het onderduiken en tracht Nidos met hen afspraken te maken over het terugbrengen van de kinderen, zo blijkt uit de interviews met Nidos. De afspraak houdt in dat de kinderen door de grootouders opgehaald worden bij de Duitse grens en naar het hoofdkantoor van Nidos in Utrecht worden gebracht. De gemaakte afspraken worden in eerste instantie niet nagekomen door de mensen waar de kinderen bij verblijven. Nidos laat de DT&V weten dat er alsnog aangifte wordt gedaan als de indruk ontstaat dat de kinderen niet snel worden teruggebracht.

Medewerkers van AVIM MNL lezen op deze dag in de krant dat de kinderen zijn ondergedoken. AVIM MNL neemt contact op met de DT&V om het bericht te verifiëren. Daarna neemt AVIM MNL contact op met AVIM ONL voor afstemming. Hierbij wordt onder andere besproken dat er geen aangifte is gedaan door Nidos en de opsporingsmogelijkheden daarom zeer beperkt zijn. De medewerkers van de DT&V en AVIM maken zich zorgen over het feit dat de kinderen wederom verdwenen zijn, te meer omdat het adres van de grootouders in Wijchen bekend is bij de sympathisanten.

Aan het eind van de dag worden de kinderen alsnog, na aanwijzing van de sympathisanten, door de grootouders in de buurt van de Duitse grens opgehaald en naar Wijchen teruggebracht. Nidos-medewerkers zijn die avond naar het huis van de grootouders gegaan om te verifiëren of de kinderen daadwerkelijk terug zijn. Dat is het geval, zo blijkt uit de interviews met medewerkers van Nidos.

Het is voor de medewerkers van de betrokken organisaties ook later niet duidelijk geworden waar en bij wie de kinderen in dat weekend zijn geweest. Nidos vermoedt dat de kinderen bij een van de sympathisanten – tevens een vriendin van de moeder – in Duitsland zijn geweest. Bij deze verdwijning is geen politiebemoeienis geweest.

4.3.8 Dinsdag 4 september 2018

Toezicht en IBS: bespreken IBS en safehouse

Om 08.00 uur ontbijt een jeugdbeschermer van Nidos met de kinderen en hun grootouders in Wijchen. De kinderen geven aan dat ze het weekend niet zijn ondergedoken, maar dat ze even rust wilden. De jeugdbeschermer van Nidos geeft hen aan dat de DT&V dit wel ziet als onttrekken aan het toezicht en dat de DT&V de situatie niet meer vertrouwt.

Nidos stelt aan de DT&V voor om de kinderen te plaatsen in een safehouse van Nidos waar 24/7 toezicht op de kinderen kan worden gehouden. De directeur van Nidos geeft aan dat er op dat moment vertrouwen is dat de kinderen niet meer

opnieuw zullen weglopen. Ook het netwerk van moeder en de sympathisanten berust inmiddels in het vertrek van de kinderen, aldus Nidos.

De directie van de DT&V geeft de voorkeur aan het voorstel van Nidos om de kinderen in een safehouse van Nidos te plaatsen en medewerkers van Nidos 24/7 toezicht te laten houden op de kinderen. De reden is dat de directie van de DT&V er de voorkeur aan geeft om inbewaringstelling van de kinderen te voorkomen.

In de ochtend vindt een overleg plaats tussen DT&V, IND, politie, de landsadvocaat, Nidos en DMB. Besproken wordt dat de kinderen zich aan het toezicht hebben onttrokken en dat nu de mogelijkheid tot IBS weer op tafel komt. De DMB is voorstander van IBS, maar de directie van de DT&V geeft in dit overleg aan dat hier geen juridische grondslag voor is. De DT&V meldt wat voor de komende dagen het plan is. De kinderen zullen geplaatst worden in een safehouse van Nidos waar 24 uur per dag een mentor aanwezig is.

Uit het interview met de directeur TM blijkt dat zij aangeeft dat na de verdwijning van de kinderen voor wat betreft de vervolgacties tegen elkaar afgewogen werd wat het beste is voor de kinderen, het beste voor het eigen proces en de haalbaarheid. Dit houdt volgens haar verband met de juridische aangelegenheden maar ook met het feit dat het in de media verschijnt. Uit het interview met de algemeen directeur DT&V blijkt dat de juridische mogelijkheden om een IBS te kunnen onderbouwen niet zijn veranderd door het verdwijnen van de kinderen. Er moet reëel zicht zijn op terugkeer; op dat moment had de DT&V de LP's nog niet in haar bezit. Verder moet er sprake zijn van een risico op het zich onttrekken aan toezicht door de vreemdeling. In de afweging voor een IBS heeft volgens de algemeen directeur ook meegespeeld dat een IBS van de kinderen zou kunnen leiden tot meer aandacht voor de zaak. Ze geeft aan dat veel persaandacht leidt tot druk op de staatssecretaris, wat de kans weer kleiner maakt dat het vertrek kan worden gerealiseerd.

De optie van IBS was al eerder besproken met de IND. De conclusie van de IND is dat een IBS juridisch gezien haalbaar is. Op 4 september in de ochtend stuurt een regievoerder van de DT&V een concept bewaringsmaatregel aan de jurist van de IND om deze te laten beoordelen. Deze stuurt de regievoerder aan het eind van de werkdag een mail, waarin hij aangeeft dat hij enkele opmerkingen heeft ten aanzien van het concept. Als deze verwerkt zijn door de regievoerder, dan zou de maatregel de juridische toets door de rechter moeten kunnen doorstaan, zo blijkt uit het interview met de jurist.

De medewerker van AVIM MNL die niet bij het overleg aanwezig is, geeft via de regievoerder twee mobiele telefoonnummers aan de jeugdbeschermer van Nidos, zodat zij de politie direct kan informeren als dat nodig is.

Het vertrekgesprek met de kinderen

Om 12.30 uur vindt een vertrekgesprek plaats tussen de kinderen, uitvoerende medewerkers en directieleden van Nidos en de DT&V. Het doel van het gesprek is om afspraken te maken over het aanstaande vertrek en het verloop van de rest van de week.

Uit het verslag van dit vertrekgesprek wordt duidelijk dat de kinderen aangeven dat ze in het voorliggende weekeinde uit eigen beweging naar een ander adres zijn gegaan om tot rust te komen. Ze ontkennen dat ze in Duitsland zijn geweest. Uit

het gespreksverslag blijkt dat de kinderen aangeven mee zullen werken aan het vertrek dat gepland is voor 8 september 2018. De kinderen vertellen verder dat ze de laatste week in Wijchen bij hun grootouders willen doorbrengen. De DT&V geeft aan dat dat geen optie meer is, aangezien het adres van de grootouders nu bij sympathisanten bekend is en er een kans is dat de kinderen opnieuw onttrokken worden aan het bevoegd gezag c.q. het toezicht door AVIM. De DT&V stelt in het gesprek vervolgens dat er voor de komende dagen de volgende harde voorwaarden van toepassing zijn tot aan het moment van vertrek:

- er wordt onvoorwaardelijk meegewerkt aan het vertrek op 8 september 2018;
- er is tot aan de dag van vertrek duidelijkheid over waar de kinderen zijn;
- de verblijfplaats van de kinderen is een veilig, geheim adres, dat alleen bekend is bij Nidos, moeder, DT&V en AVIM. Moeder en kinderen beloven dit adres niet te delen met andere mensen;
- er is 24/7 toezicht door Nidos.

Nidos geeft in het gesprek aan dat zij samen met de kinderen komen tot een plan dat voldoet aan de door de DT&V genoemde criteria. De DT&V, Nidos en de kinderen maken onder andere de volgende afspraken, die zijn vastgelegd in het vertrekverslag.

- De kinderen gaan aansluitend aan het gesprek naar een geheim adres van Nidos in Utrecht. Het adres in Wijchen is bekend bij de sympathisanten, waardoor het niet uitgesloten kan worden dat de kinderen nogmaals verdwijnen. Op het geheime adres in Utrecht zijn de kinderen buiten het bereik van de sympathisanten.
- Er blijft 24/7 een jeugdbeschermer van Nidos bij de kinderen.
- Nidos belt woensdag 5 september 2018 en vrijdag 7 september 2018 om 16.00 uur naar de chef van dienst bij AVIM MNL om aan te geven dat de kinderen nog onder toezicht staan (telefonische meldplicht).
- Nidos stelt de kinderen in de gelegenheid om afscheid te nemen van vrienden en kennissen.
- Als de kinderen afscheid gaan nemen van vrienden op de GL Amersfoort, dan wordt DT&V hier van tevoren over in kennis gesteld. DT&V zal hierover het Centraal Orgaan opvang Asielzoekers (COA) informeren.

Uit het interview met de directeur TM wordt duidelijk dat de DT&V de afweging heeft gemaakt dat het toezicht door Nidos met voorwaarden in het belang van de kinderen te verkiezen was boven inbewaringstelling. Door de toezegging van Nidos dat het zich zou committeren aan de voorwaarden voor toezicht op de kinderen (om IBS te voorkomen), was de DT&V er van overtuigd dat er een werkbaar en effectief alternatief voor bewaring bestond.

Adequate opvang: het tweede bezoek van Nidos aan Armenië

De twee medewerkers van Nidos, die op 2 september in Armenië zijn aangekomen, hebben een afspraak met een medewerker van Caritas en de moeder van de kinderen. In het gesprek legt de medewerker van Caritas uit wat zij voor moeder en de kinderen kan betekenen en wat moeder zelf moet regelen, zo blijkt uit de interviews met de medewerkers van Nidos en Caritas Armenië. Het doel is om te komen tot een individueel re-integratieplan voor de twee kinderen en hun moeder. Uitgangspunt hierbij is altijd geweest dat de moeder, die het gezag heeft over de kinderen, primair verantwoordelijk is voor het stellen van een hulpvraag. Tot op dat

moment heeft de moeder noch een hulpvraag aan Caritas, noch aan de Armeense autoriteiten gesteld, zo blijkt uit de interviews met Caritas en de Migration Service. Bij aanvang van het gesprek tussen de moeder, Nidos en Caritas vertelt de moeder dat ze geen medewerking geeft aan het opzetten van een hulptraject voor zichzelf en de kinderen. De medewerkers van Nidos overtuigen haar om met een meer open houding te luisteren naar de mogelijkheden van Caritas.

Twee belangrijke taken die bij de moeder liggen zijn het regelen van onderwijs en huisvesting. Caritas geeft aan dat eerst een school moet worden gezocht, zodat moeder daarna op zoek kan naar huisvesting in de buurt van de school. De medewerker van Caritas biedt aan dat de kinderen gratis een taal cursus kunnen volgen, zodat ze daarna klaar zijn voor instroom in het reguliere onderwijs. Aan de moeder en de medewerkers van Nidos worden adressen van zowel staatsscholen als privéscholen gegeven die goed bekend staan. De medewerkers van Nidos en de moeder brengen nog dezelfde dag een bezoek aan de eerste school en aan het Armeense Ministerie van Onderwijs.

Caritas stuurt naar aanleiding van het gesprek met de moeder diezelfde dag een verslag naar de DT&V. Hierin legt Caritas uit dat het gesprek geen positieve start had vanwege de door hen beleefde vijandige houding van de moeder. Het gesprek kreeg na enige tijd een positieve wending, omdat medewerkers van Nidos en Caritas de moeder overtuigden dat het beter was om met het traject mee te werken. Caritas laat aan DT&V weten dat er nog een school voor de kinderen geregeld moet worden evenals huisvesting voor het gezin. De moeder is hiervoor verantwoordelijk maar Caritas zal haar daarbij helpen. De moeder geeft aan dat ze onvoldoende financiële middelen heeft om voor de kinderen te kunnen zorgen, zo blijkt uit de interviews met medewerkers van Nidos en Caritas. Caritas vraagt daarom wat de mogelijkheden van DT&V zijn om het gezin gedurende de eerste maanden na het vertrek van de kinderen financieel te ondersteunen. Aanvullend wordt gevraagd naar de mogelijkheden om de kinderen te voorzien in hun medische behoeften voor de eerste paar maanden.

Vorbereidingen van de vlucht

De Afdeling Boeking van DT&V ontvangt de vluchtgegevens van beide vluchten van het reisbureau. De Nederlandse luchtvaartmaatschappij wordt geïnformeerd dat het gaat om het vertrek van de twee Armeense kinderen.

Toezicht en IBS: IBS juridisch mogelijk

In de loop van de dag is er contact tussen de AVIM MNL en de directie Juridische Zaken van de IND over de concept maatregel van bewaring. Het concept heeft in de ogen van de IND nog enkele aanpassingen, maar de AVIM en de IND oordelen dat een inbewaringstelling juridisch gezien tot de mogelijkheden behoort. De concept maatregel is aan het einde van de dag gereed. De IND schat in dat de maatregel stand kan houden voor een rechtbank, zo blijkt uit het interview met medewerkers van de IND.

4.3.9 Woensdag 5 en donderdag 6 september 2018

Adequate opvang: afspraken tussen de DT&V en de Armeense autoriteiten

De regievoerder Bijzonder Vertrek van de DT&V brengt op 5 september met de Armeense consul op diens verzoek een bezoek aan de kinderen op de geheime locatie in Utrecht, zo blijkt uit de dossierstukken van de DT&V. Hierna krijgt de

DT&V een formeel akkoord van de Armeense autoriteiten voor het vertrek van de kinderen op 8 of 15 september 2018. De Armeense autoriteiten geven aan dat ze de nodige voorzieningen hebben getroffen om de moeder en kinderen op te vangen en te begeleiden bij hun re-integratie in Armenië. Deze mondelinge toezegging wordt een dag later schriftelijk bevestigd.

Adequate opvang: het bezoek van Nidos aan Armenië

De Nidos-medewerkers bezoeken in Yerevan samen met de moeder diverse scholen om te bezien welke het meest geschikt is voor de kinderen. De staatsscholen (kosten: € 2.400,- per kind, per jaar) geven alle aan dat de kinderen niet direct kunnen instromen vanwege hun taalachterstand. De keuze van moeder en de medewerkers van Nidos valt op een privéschool (kosten: USD 6.000,- per kind, per jaar). Ook brengen de medewerkers van Nidos een bezoek aan de Internationale Organisatie voor Migratie (IOM) met de vraag of het welzijn van de kinderen gemonitord kan worden na hun komst in Armenië. Dit blijkt het geval te zijn.

Op 5 september 2018 is er mailcontact tussen de regievoerder Bijzonder Vertrek van de DT&V en de contactpersoon van Caritas Armenië. Ze bespreken de situatie dat de moeder onvoldoende financiële middelen heeft. Om te zorgen dat het gezin de eerste drie maanden huisvesting, voeding, kosten voor vervoer en kleding kan betalen, stelt de DT&V een bedrag van € 1.800,- beschikbaar. Caritas antwoordt dat dat bedrag naar lokale maatstaven voldoende is en dat de moeder hiermee de eerste drie maanden na de komst van de kinderen alle kosten voor levensonderhoud kan betalen. Op 6 september zegt de DT&V toe om, naast de financiële bijdrage van € 1.800,- ook de schoolkosten voor het eerste jaar in Armenië te vergoeden, ongeacht welke school gekozen wordt.

Op 6 september stuurt Nidos de DT&V een update over de voortgang in Armenië. Er is nog geen school voor de kinderen gevonden maar er worden verschillende opties aangegeven. Omdat er nog geen school is gevonden, kan het zoeken naar definitieve huisvesting voor het gezin nog niet in gang worden gezet. Caritas geeft aan hierbij te kunnen helpen. Nidos-medewerkers stellen als voorlopige oplossing een hotel voor maar Caritas is hier geen voorstander van gezien de kosten hiervan ten opzichte van het beschikbare budget. Als alternatief stelt Caritas een gasthuis van de kerk voor. Caritas heeft al met de aartsbisschop geregeld dat het gezin hier kan verblijven tot er definitieve huisvesting is geregeld.

Ook ontvangen de medewerkers van Nidos in Armenië signalen dat de moeder mogelijk niet goed voor de kinderen kan zorgen. Een van de medewerkers van Nidos meldt in hun WhatsApp-groep dat zij van de advocaat van de moeder heeft vernomen dat dit belangrijke informatie is om de uitzetting tegen te houden.

De jeugdbeschermers in Armenië geven deze informatie tevens door aan de directeur van Nidos. Deze neemt hierna contact op met de RvdK met de vraag wat deze nieuwe informatie voor de kinderen zou kunnen betekenen. Het standpunt van de RvdK is dat de informatie niets aan de situatie van de kinderen verandert, wat inhoudt dat doorgedaan moet worden met het voorbereiden van het vertrek op 8 september 2018.

Later die week stuurt Nidos de DT&V een terugkoppeling van het bezoek aan Armenië, waarin ze concludeert dat de moeder volgens hun berekening het eerste jaar geld tekort komt. Ook vindt Nidos het onvoldoende dat slechts voor één jaar de schoolkosten voor de kinderen worden vergoed. Nidos vindt dat de hele opleiding

betaald moet worden, zo blijkt uit het verslag. Ook blijkt uit het verslag dat Nidos er niet mee akkoord gaat dat de kosten voor huisvesting van het beschikbare budget wordt betaald.

Vertrekstrategie: de voorbereidingen van de vlucht

De regievoerder van de DT&V dient op 5 september bij de DV&O een zogenoemde vervoeraanvraag in. Aan de DV&O wordt verzocht om de kinderen op zaterdag 8 september om 05.30 uur op te halen bij het geheime adres in Utrecht. De kinderen moeten om 06.30 uur aanwezig zijn op het vertrekcentrum van de KMar op Schiphol. Aan de DV&O wordt gevraagd om een onopvallend voertuig te gebruiken. Ook zullen de begeleiders van de DV&O niet geüniformeerd zijn maar burgerkleding dragen.

De Afdeling Boeking van DT&V controleert bij de IND of de kinderen daadwerkelijk uit Nederland mogen vertrekken. Dezelfde dag bevestigt de IND dat de kinderen geen toelatingsprocedures meer hebben lopen die in Nederland mogen worden afgewacht.

De directeur TM van de DT&V informeert de advocaat van de kinderen over de vluchttijd op 8 september 2018.

De DT&V informeert Nidos dat er zaterdagochtend om 05:30 uur, als de kinderen worden opgehaald door de DV&O, ook onopvallend politietoezicht zal zijn.

De KMar-medewerkers van de Brigade Vreemdelingenzaken bespreken intern de aanpak voor het geplande vertrek van de kinderen op 8 september.

Maatschappelijke aandacht

De situatie van de kinderen is gedurende de weken voor het geplande vertrek onderwerp van gesprek in kranten en op social media. Ook de kinderen zelf worden een aantal keer op TV geïnterviewd over hun situatie. Twaalf organisaties, waaronder Defence for Children, Vluchtelingenwerk Nederland en Kerk in Actie vragen de staatssecretaris om gebruik te maken van zijn discretionaire bevoegdheid. Ook Kamerleden van diverse politieke partijen vragen aan de staatssecretaris om de kinderen in het bezit te stellen van een verblijfsvergunning. Dat doen ze onder andere door hem mails te sturen en op TV oproepen te doen. Telkens geeft de staatssecretaris aan dat hij geen aanleiding ziet om zijn discretionaire bevoegdheid toe te passen.

In de week voor het geplande vertrek moet de staatssecretaris onderduiken vanwege ernstige bedreigingen aan zijn adres over de casus van de kinderen. De Nationaal Coördinator Terrorismebestrijding en Veiligheid stelt dat er passende maatregelen zijn genomen, zichtbaar en onzichtbaar.⁵⁷

Op 6 september 2018 vindt in Den Haag een demonstratie plaats⁵⁸, waarbij geprotesteerd wordt tegen de uitzetting van de kinderen. Nidos laat DT&V weten dat de kinderen van hun moeder toestemming hebben zelf ook naar de demonstratie te gaan. Nidos is van mening dat het bijwonen van de demonstratie schadelijk is voor de kinderen omdat het teveel onrust met zich meebrengt. Daarom besluit Nidos om de kinderen niet in de gelegenheid te stellen om de demonstratie te bezoeken. De

⁵⁷ <https://nos.nl/artikel/2249694-staatssecretaris-harbers-ondergedoken-vanwege-bedeigingen.html>.

⁵⁸ De demonstratie is georganiseerd door Defence for Children en De Goede Zaak.

DT&V is het daarmee eens. Uiteindelijk gaan de kinderen dan ook niet naar de demonstratie.

De kinderombudsman heeft op 6 september 2018 een gesprek met de staatssecretaris over de situatie van de kinderen. Diezelfde avond vertelt zij in TV programma Pauw dat ze van mening is dat als de staatssecretaris overgaat tot uitzetting van de kinderen, hij fundamentele kinderrechten schendt.

Zowel de Armeense autoriteiten als de medewerkers van Caritas Armenië geven aan dat ze zich storen aan het beeld dat soms in de Nederlandse media wordt geschetst van hun land; het lijkt alsof Armenië een onderontwikkeld land is. Medewerkers van de Armeense overheid en Caritas herkennen zich niet in dat beeld; er is juist goede hulp beschikbaar voor de migranten die terugkeren naar Armenië.

Op vrijdagavond 7 september is de voorzitter van de Nederlandse Politiebond te gast bij Pauw. Deze doet een ethisch appèl aan alle medewerkers in de vreemdelingenketen om niet mee te werken aan de uitzetting van de kinderen.

De plannen voor de laatste dag

De kinderen verblijven sinds 4 september volgens afspraak op de geheime locatie van Nidos in Utrecht, samen met hun oma en een medewerker van Nidos. Dat is ook de afspraak voor de laatste nacht voor het vertrek, van 7 op 8 september 2019.

Op 5 september geeft de jeugdbeschermer van een van de kinderen aan de directeur van Nidos aan dat zij vrijdagavond 7 september met de kinderen naar Wijchen wil gaan, zodat de kinderen bij de grootouders thuis afscheid van hen kunnen nemen, zo blijkt uit een bericht in de Nidos WhatsApp-groep.

De jeugdbeschermer van een van de kinderen concretiseert het plan voor de laatste dag. Het voornemen is om 12.00 uur vanaf het safehouse in Utrecht naar Wijchen te gaan om afscheid te nemen van de grootouders. Daarna zal de jeugdbeschermer met de kinderen naar de GL Amersfoort gaan om afscheid te nemen. Het plan is om de avond in Utrecht door te brengen.

Om 16.00 uur mailt de jeugdbeschermer aan de regievoerder van de DT&V dat de kinderen de volgende dag naar de GL Amersfoort gaan om afscheid te nemen. Ze zullen daar tot ongeveer 17.00 uur blijven. In de mail noemt de jeugdbeschermer niet dat zij van plan is om met de kinderen naar Wijchen te gaan.

4.3.10 Vrijdag 7 september 2018

De Inspectie beschrijft de handelingen van de betrokken organisaties en de gebeurtenissen over de laatste twee dagen van de onderzochte periode op een nog gedetailleerdere manier dan over de eerdere dagen (zie de tijdlijn op bladzijde 46). Dit is nodig om nauwgezet inzicht te kunnen bieden in de werkwijzen en overwegingen van de organisaties bij cruciale gebeurtenissen in die twee dagen.

Het indienen van de voorlopige voorzieningen

In de ochtend heeft de advocaat van de kinderen bezwaar gemaakt tegen het vertrek dat voor 8 september gepland staat. De uitkomst van dat bezwaar willen de kinderen in Nederland afwachten. Daarom heeft de advocaat spoedverzoeken om

een voorlopige voorziening (hierna: vovo) ingediend om zo te voorkomen dat de kinderen de dag erna Nederland moeten verlaten.

De advocaat heeft de directeur van Nidos die ochtend per telefoon over het indienen van de vovo's geïnformeerd. Deze laatste is het niet eens met het indienen van de vovo's, omdat de kinderen lijken te berusten in het vertrek naar hun moeder en dit onnodige spanning teweeg kan brengen. Nidos geeft aan dat de kinderen en de moeder niet door de advocaat op de hoogte zijn gebracht van het indienen van de vovo.

Er is via WhatsApp contact tussen een van de Nidos-medewerkers in Yerevan en de advocaat van de moeder van de kinderen. De Nidos-medewerker verstrekt informatie aan de advocaat van de moeder die volgens de advocaat belangrijk is om het vertrek tegen te houden. Verzocht wordt om de informatie op schrift te stellen. De medewerker van Nidos belooft dat de advocaat via de jurist van Nidos aan het eind van de dag een verslag krijgt van de bevindingen in Armenië. Dit verslag wordt inderdaad later op de dag aan de advocaat verstrekt.

In de loop van de ochtend vindt een overleg plaats tussen het hoofd van de IND, haar plaatsvervanger en medewerkers van het DGM en de IND. Ze bespreken de stand van zaken met betrekking tot de vovo's. Ook spreken ze af om scenario's uit te werken voor als de vovo's worden toe- dan wel afgewezen.

Om 17.30 uur vindt een overleg plaats tussen het DGM, de DT&V en de IND. Het DGM informeert de DT&V en de IND over een overleg met de staatssecretaris dat eerder die middag plaatsvond. De aanwezigen zijn in afwachting van de uitspraak van de rechtbank, nemen de mogelijke scenario's door en besluiten om een draaiboek op te laten stellen. Ten tijde van dit overleg zijn de deelnemers in de veronderstelling dat de kinderen conform afspraak in het safehouse in Utrecht verblijven.

Afscheid nemen

Rond 12.00 uur haalt de vaste jeugdbeschermer van een van de kinderen de kinderen en hun grootmoeder op vanaf het Nidos safehouse in Utrecht, om gezamenlijk naar het huis van de grootouders in Wijchen te gaan. Ze willen van 13.00 uur tot 16.00 uur in Wijchen verblijven, zo blijkt uit het interview met de jeugdbeschermer. Het doel van dit bezoek is om de laatste spullen in te pakken, spullen voor de terugreis te kopen en om van de grootouders afscheid te nemen. Deze reis is gepland volgens het dagprogramma dat door de directie en medewerkers van Nidos voor de kinderen op 5 en 6 september is opgesteld. Het plan is om die dag vanuit Wijchen nog door te reizen naar de GL in Amersfoort om afscheid te nemen en om van daaruit weer naar de geheime locatie in Utrecht te gaan. Nidos informeert de AVIM MNL, de politie ONL en de DT&V niet over de reis naar Wijchen. Uit de interviews van de Inspectie blijkt dat de directie en de medewerkers van de DT&V, de AVIM, de IND en het DGM niet op de hoogte zijn van de beslissing van Nidos om die middag met de kinderen naar Wijchen te gaan.

Om 13.00 uur komen de kinderen aan in de woning van de grootouders in Wijchen en constateert de jeugdbeschermer dat ook een ander familielid aanwezig is, met twee vrienden.

Als bekend wordt dat de uitspraak om 19.00 uur die avond wordt verwacht besluit de directeur van Nidos dat de jeugdbeschermer met de kinderen alvast voor het

afscheid naar de GL Amersfoort gaat en daarna weer terugkeert naar Wijchen om de uitspraak daar af te wachten. Het plan is om na de uitspraak naar Utrecht te gaan. Om ongeveer 16.45 uur informeert de jeugdbeschermer van Nidos de directie en collega's van Nidos dat zij op het punt staat om met de kinderen van Wijchen naar de GL Amersfoort te rijden, zodat de kinderen daar afscheid kunnen nemen.

De directeur van Nidos heeft kort voor 18.00 uur telefonisch met de staatssecretaris gesproken omdat hij vindt dat de opvang van de kinderen in Armenië niet goed is geregeld. De directeur meldt aan de medewerkers van Nidos dat hij door de staatssecretaris serieus is genomen en dat deze hem na de uitspraak van de rechter gaat bellen. De staatssecretaris heeft de directeur later niet meer gebeld. Uit het interview met de directeur blijkt dat hij vermoedt dat dat komt door het late tijdstip van de uitspraak.

Vorbereidingen van de vlucht

Om 13.00 uur controleert de Brigade Vreemdelingenzaken, team procesbegeleiding, van de KMar of er risico's bestaan ten aanzien van de eerste vluchtmogelijkheid op 8 september, om 08.00 uur. Er zijn geen aanwijzingen die duiden op risico's.

Rond 15.00 uur vindt er een overleg plaats tussen de KMar, DT&V Boekingen en DT&V Bijzonder Vertrek om de laatste voorbereidingen te treffen voor het vertrek van de kinderen. Afgesproken wordt onder andere dat de briefing de volgende ochtend om 06.00 uur zal plaatsvinden. Daarbij zullen aanwezig zijn: medewerkers van de Brigade Vreemdelingenzaken en de Brigade Politiedienst en Beveiliging van de KMar, medewerkers van de DT&V en van Nidos, een medisch escort en de inspecteur van de Inspectie JenV die het zelfstandig gecontroleerd vertrek van de kinderen conform haar reguliere taak zal inspecteren.

De Afdeling Boekingen van de DT&V ontvangt om 18.30 uur van de Nederlandse luchtvaartmaatschappij het bericht dat zij de tickets voor de kinderen zullen annuleren en niet zullen meewerken aan het vertrek. De medewerker van de Afdelingen Boekingen controleert dit bij de directeur TM, die dit bevestigt. Uit de door het DGM verstrekte documenten blijkt dat de directeur-generaal Migratie om 19.30 uur telefonisch bericht krijgt van een directeur van een Nederlandse luchtvaartmaatschappij, waarin aangegeven werd dat de maatschappij de kinderen niet wil vervoeren. De medewerkers van de KMar ontvangen dit bericht rond 20.00 uur. De eerste vlucht zal geen doorgang vinden, en het vertrek van de kinderen zal op 8 september gerealiseerd worden met een alternatieve vlucht met een buitenlandse luchtvaartmaatschappij, die om 13.15 uur zal vertrekken. De escortleider spreekt met de escorts af dat ze de volgende dag om 08.00 uur aanwezig zullen zijn op het vertrekcentrum op Schiphol.

Toezicht: een oogje in het zeil houden

De directeur TM van de DT&V vraagt om 16.15 uur aan de regievoerder om politietoezicht bij de voor- en achterdeur van het safehouse van Nidos in Utrecht te regelen. Ze wil niet dat Nidos of de kinderen merken dat er politietoezicht is. Haar overweging is dat zij niet wil dat de kinderen opnieuw kunnen verdwijnen, zodat ze de dag erna naar Armenië kunnen vertrekken. Ook is er bij de DT&V twijfel of Nidos het afgesproken toezicht goed uitvoert, zo blijkt uit interviews met de DT&V. De directeur en de regievoerder van de DT&V en medewerkers van AVIM MNL zijn er niet van op de hoogte dat de kinderen zich inmiddels niet meer in Utrecht maar in Wijchen bevinden.

AVIM MNL laat aan de regievoerder weten dat er op dat moment geen capaciteit beschikbaar is om toezicht te houden op het huis in Utrecht. Daarna neemt de directeur TM contact op met de teamchef van AVIM MNL. Zij verzoekt om onopvallend toezicht, zodat de kinderen niet het gevoel krijgen dat ze in de gaten worden gehouden. De teamchef geeft aan dat het veel capaciteit gaat kosten, maar ze zegt toe dat er gedurende de nacht bij de voor- en achterdeur van de woning in Utrecht onopvallend toezicht door de AVIM zal worden gehouden.

In het gesprek tussen de teamchef van AVIM MNL en de directeur TM heeft de teamchef aangegeven dat er twee mogelijkheden zijn. Wanneer er concrete signalen zijn dat de uitzetting in gevaar is, dan kunnen de kinderen in bewaring worden gesteld. Als dat niet het geval was, dan zijn ze vrij om te gaan waar zij willen. AVIM houdt, zo geeft de teamchef in het interview met de Inspectie aan, toezicht in het kader van het vreemdelingenrecht, maar heeft geen bewakingstaak. Binnen de politie kunnen er bewakingstaken worden uitgevoerd als ernstige dreiging tegen personen of objecten bestaat. In zo'n geval voert de politie dan een risicoanalyse uit en geeft op basis daarvan een advies voor een toezicht- dan wel bewakingsregime. Het is dan aan het openbaar ministerie om hierover een besluit te nemen. Wanneer er in deze casus elementen zijn die reden voor bewaking geven, zou er allang overgestapt moeten worden naar inbewaringstelling. De teamchef AVIM geeft in het interview met de Inspectie aan dat ze de directeur TM daarom heeft aangegeven dat waterdichte bewaking of 24/7 toezicht door AVIM op de kinderen met als doel de kinderen met de vlucht op zaterdag mee te laten gaan daarom geen mogelijkheid is. De teamchef is echter wel van mening dat er in deze casus signalen kunnen komen van onttrekking aan het vreemdelingentoezicht. Daarom heeft zij opdracht gegeven om vanuit het vreemdelingentoezicht verhoogd toezicht te houden op de woning in Utrecht in de avond van 7 september en de nacht van 7 op 8 september om mogelijke signalen op te vangen die erop wijzen dat er andere maatregelen genomen moeten worden. Hierbij heeft de teamchef AVIM aan de directeur TM van de DT&V aangegeven dat de afspraken over 24/7 toezicht op de kinderen met Nidos gemaakt moeten worden.

Tijdens het bezoek aan de GL in Amersfoort wordt de jeugdbeschermer om 17.52 uur gebeld door de medewerker van AVIM MNL die bij de casus van de twee kinderen betrokken is, zo blijkt uit de interviews met de jeugdbeschermer en de AVIM medewerker. Die dag moest er om 16.00 uur een telefonische meldplicht plaatsvinden, maar die had de jeugdbeschermer niet uitgevoerd. De jeugdbeschermer geeft aan dat ze de meldplicht door alle drukte is vergeten. Ze vertelt hem dat de kinderen nu in Amersfoort zijn en zo naar Wijchen zullen gaan om de uitspraak rondom de vovo's daar af te wachten. Na de uitspraak zullen zij teruggaan naar het safehouse in Utrecht. De AVIM medewerker geeft aan dat dit niet de afspraak is en dat afgesproken is dat de kinderen die dag in Utrecht blijven. De AVIM-medewerker geeft de jeugdbeschermer zijn 06-nummer met de mededeling dat zij dag en nacht kan bellen als er problemen zouden zijn.

Uit het proces-verbaal (hierna: PV) en het interview met de agent van AVIM-ONL blijkt het volgende. Omdat bekend is geworden dat de kinderen de avond niet in Utrecht maar in Wijchen zijn, verzoekt de medewerker van AVIM-MNL omstreeks 19.30 uur aan een collega van AVIM van de politieregio ONL die dienst heeft, om bij de woning in Wijchen 'een oogje in het zeil te houden' vanaf het moment dat de kinderen met de Nidos-medewerker daar arriveren. De medewerker van AVIM ONL gaat samen met zijn collega naar de woning van de grootouders in Wijchen en posten vanaf 20.25 uur onopvallend vlakbij de voordeur. Kort na hun komst zien de

medewerkers van AVIM dat er een vrouw samen met twee kinderen in een auto de straat in komt rijden en de woning van de grootouders in gaat. Beide medewerkers hebben geen verdere informatie gekregen over de kinderen en de Nidos-medewerker, zoals hun signalement, kenmerken van de kleding en de auto. Ze gaan er op dat moment vanuit dat het om de twee Armeense kinderen en de jeugdbeschermer van Nidos gaat. In het interview met de Inspectie geeft de jeugdbeschermer aan dat ze niet weet dat de twee politiemensen voor de deur staan. Uit het PV en het interview met de agent van AVIM-ONL blijkt dat er ongeveer een kwartier later ook een zwarte Volkswagen Golf stopt met daarin vier mannen. De mannen, waaronder naar later blijkt het familielid van de grootouders, gaan ook het huis in.

Het wachten op de uitspraak

Uit de berichten in de groepsapp van Nidos blijkt dat, terwijl alle betrokkenen in afwachting zijn van de uitspraak, de directeur van Nidos zijn medewerkers informeert over het feit dat enkele politieke partijen zich hard maken voor de zaak van de kinderen. Deze politieke partijen controleren bij hem de feiten, zo meldt hij. De medewerkers wensen hem succes daarbij.

Om 21.20 uur is de jeugdbeschermer met de kinderen terug in het huis van de grootouders in Wijchen, zo verklaart zij in het interview. Het familielid en zijn vrienden zijn ook aanwezig. Iedereen is in afwachting van de uitspraak van de rechtbank. In het interview met de Inspectie zegt de jeugdbeschermer van Nidos dat het familielid rond dit tijdstip heeft verteld dat hij, op verzoek van de moeder, contact heeft opgenomen met de vader van de kinderen die in Nederland verblijft. Het familielid vertelde volgens de jeugdbeschermer dat hij op aanwijzing van de moeder naar de vader van de kinderen was gegaan om hem aan te zetten de uitzetting te voorkomen. Dat er contact was met de vader van de kinderen was voor de jeugdbeschermer nieuw, dus het verraste haar.

De uitspraak

Om 23.15 uur belt de advocaat van de kinderen met de jeugdbeschermer in de woning in Wijchen en geeft aan dat de vovo's zijn afgewezen. Volgens de rechter zijn er geen redenen waarom de uitzetting van de twee kinderen naar Armenië niet kan doorgaan.

De hoofddirecteur van de IND belt om 23.23 uur de staatssecretaris om hem te informeren over de uitspraak. Er vindt kort daarop een conference call plaats tussen de algemeen directeur DT&V, de directeur-generaal Migratie en de hoofddirecteur IND over de uitspraak. Besloten wordt het vertrek door te zetten.

Omstreeks 23.22 uur informeert de medewerker van AVIM MNL de medewerkers van AVIM ONL voor de deur over de uitspraak. Uit het PV en het interview met de medewerker van AVIM ONL blijkt dat er daarna een man, naar later blijkt het familielid van de grootouders, uit de voordeur van de woning komt, in de zwarte VW Golf stapt en met hoge snelheid wegrijdt. Kort daarna komt ook de jeugdbeschermer door de voordeur naar buiten, loopt naar haar auto en gaat vrij snel daarna de woning weer in. Het is voor de twee postende medewerkers van AVIM niet duidelijk wat er precies gebeurt. Om 23.43 uur vragen zij aan de medewerker van AVIM MNL of hij contact wil opnemen met de jeugdbeschermer van Nidos in de woning om te horen wat nu het plan is, aangezien het de afspraak was dat zij na de uitspraak met de kinderen naar het safe house in Utrecht zou gaan.

Rond 23.30 uur neemt de regievoerder bijzonder vertrek van de DT&V telefonisch contact op met de planning van DV&O om mee te delen dat de vluchttijd gewijzigd is, en dat ook het ophaaltijdstip daardoor is veranderd. Ze spreken af dat de Armeense kinderen de volgende dag om 09.30 uur worden opgehaald bij het geheime adres in Utrecht om naar Schiphol te worden gebracht. De planner van DV&O informeert de medisch begeleider, de inspecteur van de Inspectie en de politie MNL. De politie MNL is op dat moment niet op de hoogte van het feit dat de kinderen op een later tijdstip zouden worden opgehaald.

Situatie in de woning direct na de uitspraak

Om 23.35 uur belt de moeder van de kinderen naar de grootouders en ontstaat er enorme paniek, aldus de Nidos jeugdbeschermer die in de woning aanwezig is. De twee Nidos-medewerkers die in hun hotel in Armenië zijn, ontvangen van de advocaat van de moeder rond 23.45 uur een WhatsApp-bericht dat zij zich zorgen maakt over de moeder. Ongeveer een kwartier later maken de Nidos-medewerkers in Armenië een app-groep aan met de advocaat van de moeder.

Uit het mutatie rapport van de politie blijkt dat het familielid tegenover de politie verklaart dat hij kort voor de vermissing even weg is gegaan om sigaretten te halen bij een cafetaria in de buurt; bij terugkomst constateerde hij dat de kinderen weg zijn. Uit de PV's en mutaties van de politie blijkt niet dat de politie hier verder op heeft doorgevraagd.

Om 23.47 uur stuurt de in het huis aanwezige jeugdbeschermer een bericht in de groepsapp van Nidos dat er in de woning enorme paniek is ontstaan naar aanleiding van het telefoontje van de moeder van de kinderen.

Uit het interview met de medewerker van AVIM MNL en zijn PV blijkt dat hij probeert om 23.51 uur en om 23.55 uur telefonisch contact te krijgen met de jeugdbeschermer in het huis om duidelijkheid te krijgen over wanneer zij met de kinderen naar Utrecht vertrekt maar dat zij niet opneemt. Hij stelt vervolgens aan de medewerkers van AVIM bij de woning in Wijchen voor dat hij een machtiging tot binnentreden maakt voor het geval de situatie in de woning onbeheersbaar wordt en de twee Armeense kinderen moeten worden staande gehouden. De medewerker van AVIM ONL geeft aan dat ze daar niet op zijn voorbereid en neemt om 23.56 uur contact op met de OvD-P van Nijmegen. Tot die tijd was, behalve de twee medewerkers van AVIM, niemand bij de politie ONL bekend met de gebeurtenissen in Wijchen. De meldkamer in Nijmegen⁵⁹ wordt niet geïnformeerd. Uit het onderzoek van de Inspectie blijkt dat er die nacht geen OvD-OC in dienst was.

Uit het interview blijkt dat de directeur TM van de DT&V rond 23.55 uur belt met de directeur van Nidos en vraagt wat er allemaal in de woning gebeurt, omdat zij van de politie gehoord heeft dat er mensen in en uit de woning lopen.

4.3.11 Zaterdag 8 september 2018

Toezicht: onduidelijkheid over situatie in de woning

Uit het PV en de telefoongegevens wordt duidelijk dat de medewerker van AVIM MNL om 00.09 uur telefonisch contact heeft met de jeugdbeschermer in het huis van de grootouders. De jeugdbeschermer geeft hem aan dat zij binnen een uur met

⁵⁹ De Dienst Regionaal Operationeel Centrum in de eenheid Oost-Nederland heeft vier meldkamers. De meldkamer in Nijmegen bedient het district Gelderland-Zuid.

de kinderen naar Utrecht vertrekt. Zij geeft aan dat het hectisch in huis is. Op de achtergrond hoort de medewerker van AVIM een gesprek in een andere taal. De jeugdbeschermer geeft aan dat de kinderen op dat moment bij haar zijn. Zij zegt toe dat zij een WhatsApp-bericht naar de AVIM medewerker stuurt als ze vertrekt en dat ze direct contact zal opnemen als dingen anders lopen dan gepland.

Uit het overzicht van de WhatsApp-berichten blijkt dat de directeur van Nidos naar aanleiding van de paniek in de woning en de informatie over de gebeurtenissen buiten de woning, om 00.10 uur opdracht aan een andere medewerker van Nidos geeft om naar het huis in Wijchen te gaan om de daar aanwezige jeugdbeschermer te ondersteunen.

Ook om 00.10 uur belt de directeur van Nidos de directeur TM van de DT&V. Hij meldt dat er niets aan de hand is rond het huis van de grootouders in Wijchen.

Om 00.18 uur meldt de directeur van Nidos de medewerkers van Nidos in de groepsapp dat hij de in het huis aanwezige jeugdbeschermer heeft gesproken en dat zij de drukte van DT&V niet snapt. Ze zegt dat alles onder controle is en dat de andere medewerker niet nodig is.

Om 00.21 uur belt de jeugdbeschermer van Nidos de telefoon van een van de kinderen omdat zij net ontdekt heeft dat de kinderen verdwenen zijn, zo vertelt zij in het interview. Ze krijgt geen gehoor, en de mobiele telefoons van de kinderen blijken te zijn achtergelaten in de woning van de grootouders. Ook de jassen van de kinderen liggen nog in het huis van de grootouders, aldus de jeugdbeschermer. Jeugdbeschermers van Nidos denken dat de kinderen ook in het bezit zouden kunnen zijn van andere mobiele telefoons, omdat daar al eerder van was gebleken.

De medewerker van de AVIM MNL geeft om 00.22 uur aan de agent voor de woning in Wijchen door dat de kinderen op het punt staan om naar Utrecht te vertrekken. Dat doet hij naar aanleiding van het telefoongesprek dat hij om 00.09 uur voerde met de jeugdbeschermer waarin zij aangaf zo te gaan vertrekken.

Omstreeks 00.30 uur hoorde de DV&O via de meldkamer Utrecht en de LE van de politie dat de kinderen niet meer op locatie waren.

De verklaringen omtrent de verdwijning van de kinderen

Over de toedracht van de verdwijning heeft de Inspectie in haar onderzoek meerdere bevindingen opgetekend. Deze zijn hieronder weergegeven.

Uit het PV van aangifte van onttrekking van een minderjarige aan het wettig gezag blijkt dat de jeugdbeschermer op 8 september 2018 bij de politie verklaart dat er door het telefonisch contact met de moeder in Armenië behoorlijk wat spanning binnen de familie ontstaat. Ze geeft aan dat ze daarna naar een andere ruimte is gegaan om met haar leidinggevende te bellen. Als ze terugkomt zijn de kinderen verdwenen. Dit wordt bevestigd door een WhatsApp-bericht dat de directeur van Nidos om 00.48 uur aan de directeur TM van de DT&V stuurt. Hierin meldt hij dat de kinderen zijn weggerend toen hij de jeugdbeschermer belde naar aanleiding van de door de directeur TM gemelde onrust. Uit haar telefoongegevens blijkt dat ze om 00.08, 00.11 en 00.23 uur contact heeft gehad met de directeur van Nidos. Om 00.09 uur heeft de jeugdbeschermer telefonisch aan de medewerker van AVIM MNL laten weten dat de kinderen bij haar zijn en dat ze straks gaat vertrekken.

In het interview met de Inspectie op 25 oktober 2018 geeft de jeugdbeschermer over het moment van de verdwijning het volgende aan. Zij heeft het telefoongesprek (dat om 23.35 uur begint) van de kinderen met hun moeder overgenomen en is naar de keuken gegaan om het gesprek met moeder voort te zetten. De kinderen blijven in de woonkamer en de grootouders gaan mee naar de keuken om bij het gesprek te zijn. Het gesprek verloopt moeilijk. De moeder beëindigt het gesprek meerdere keren. Nadat moeder weer heeft opgehangen en ook niet meer opneemt gaat de jeugdbeschermer naar de woonkamer. Daar blijken de kinderen niet meer te zijn. De jeugdbeschermer geeft aan dat zij vermoedt dat de kinderen via de keuken, terwijl zij daar het telefoongesprek met de moeder voert, naar buiten zijn gelopen. Ze stelt dat hoewel het een kleine keuken is en ze vlak langs haar en de grootouders moeten zijn gelopen, dit niet is opgemerkt.

Om 03.27 uur stuurt de jeugdbeschermer het volgende bericht in de WhatsApp-groep van Nidos: "Nogmaals, ik wil niets uitsluiten, maar totdat de kinderen met moeder spraken was er geen onrust. De kinderen hadden veel vragen over het vliegen morgen en wanneer ze hun moeder zouden zien. Pas nadat moeder belde in grote paniek, ontstond er onrust. We zaten met elkaar op de bank. (...) Ik ben vervolgens naar de keuken gegaan, omdat de moeder mij belde en ik wilde proberen haar duidelijk te maken dat zij de kinderen gerust moest stellen (...). Achteraf heel dom en het resultaat niet kunnen voorzien. Maar mijn indruk is echt dat de kinderen in die paniek zonder voorbereiding zijn vertrokken."

Om 03.36 uur antwoordt de directeur dat hij het een logisch verhaal vindt en dit gaat doorgeven aan de politie.

De directeur van Nidos geeft in het interview met de Inspectie aan dat hij de situatie in de woning kent en denkt dat de kinderen niet via het keukentje hebben kunnen verdwijnen omdat het te klein en te volgepakt was. En ook teveel risico dat de jeugdbeschermer het zou zien.

Er zijn verder geen PV's van de politie waaruit blijkt welke opsporingshandelingen er naar dit specifieke moment van verdwijning zijn verricht.

Een getuige meldt zich

Uit het mutatie-rapport van de politie ONL blijkt het volgende. Om 00.23 uur belt een getuige met de meldkamer van de politie ONL. De getuige meldt dat zij dertig minuten geleden op de kruising Randweg Noord/Hoofd van Hagevoort in Wijchen is aangesproken door een jongen en meisje. Deze leken op de twee Armeense kinderen, maar de melder weet dat niet honderd procent zeker. De getuige geeft een beschrijving van het signalement dat, naar later blijkt, overeenkomt met de kleding die de kinderen die avond dragen. Ze zegt dat de kinderen naar een begraafplaats en naar het spoor hebben gevraagd. De door de melder opgegeven locatie ligt op ruim tien minuten loopafstand van de woning van de grootouders, zo blijkt uit openbare bronnen. Deze melding van de getuige is, zo blijkt uit het mutatie-rapport, verwerkt in het meldkamersysteem van de politie ONL en vervolgens veredeld door het RTIC (real time intelligence center) van de politie.⁶⁰ Daar komt geen enkele bijzonderheid uit. Dat betekent dat het feit dat de kinderen in Wijchen verblijven, niet eerder is opgenomen in de politiesystemen van de politie

⁶⁰ Het RTIC is een onderdeel van de politiemeldkamer (operationeel center). Het RTIC voorziet politie-eenheden in het veld 24/7 gevraagd en ongevraagd van relevante operationele informatie. Het RTIC verzamelt real time informatie rond het incident (uit politiesystemen, open bronnen, sociale media, etc.) en verstrekt die aan eenheden en commandanten. (Bron: Inrichtingsplan nationale politie: 2012).

ONL. Omdat er op dat moment nog geen vermissing bekend is, wordt de melding niet uitgegeven maar komt die terecht in de 'tussenbak' van het basisteam.

Pas de volgende ochtend rond 07.00 uur ontdekt een medewerker van de politie ONL de melding. De melding wordt doorgegeven aan de HOvD en de Ovd-OC. De politie controleert de begraafplaats en de stations maar dat levert niets op. Uit de mutaties en interviews blijkt dat de politie van plan was om deze melding verder uit te zoeken, maar daar is geen uitvoering aan gegeven.

Bij AVIM Oost-Nederland is de verdwijning niet bekend

De medewerkers van AVIM ONL die post houden voor het huis van de grootouders, en dan nog niet bekend zijn met de verdwijning, zien omstreeks 00.35 uur een man/jongen met korte broek uit de voordeur van de woning de straat op rennen, zo blijkt uit het PV. De jeugdbeschermer komt daar achteraan en stapt in haar auto; de man/jongen met de korte broek stapt bij haar in de auto. Tegelijkertijd komen meerdere mensen uit de woning en lopen de straat op. De auto rijdt de woonwijk in. De medewerkers van AVIM gaan ervanuit dat de man/jongen met de korte broek de Armeense jongen is. Ze hebben niet gezien dat het Armeense meisje in de auto is gestapt en veronderstellen dat zij al in de auto moet zitten. Op basis van deze gebeurtenissen bellen ze om 00.38 uur met de medewerker van AVIM MNL en melden dat de jeugdbeschermer met de kinderen onderweg is naar Utrecht. Om 00.41 uur brengen ze de Ovd-P ONL hiervan op de hoogte. Het groepje mensen voor de deur gaat weer naar binnen en de medewerkers van AVIM ONL gaan terug naar het politiebureau in Nijmegen.

Het zoeken naar de kinderen

Uit het inspectieonderzoek blijkt dat de directeur van Nidos op verzoek van de jeugdbeschermer rond 00.35 uur met de directeur TM van DT&V belt en meldt dat de kinderen weg zijn. Uit de interviews en documenten blijkt dat de jeugdbeschermer, in tegenstelling tot de eerder gemaakte afspraak, niet belt of appt met de medewerker van AVIM MNL. Om 00.46 uur belt de jeugdbeschermer met een regievoerder van de DT&V met de mededeling dat de kinderen zijn weggelopen.

De DT&V informeert direct de AVIM MNL over de verdwijning. Omstreeks 00.41 uur belt de AVIM MNL met een van de medewerkers van AVIM ONL die eerder die avond bij het huis van de grootouders heeft gepost, en zegt dat de kinderen zijn gevlucht. De agent van AVIM ONL informeert vervolgens om 00.45 uur de Ovd-P in Nijmegen en vraagt hem om medewerkers van de Basis Politiezorg (BPZ) alvast naar de woning in Wijchen te laten gaan. Uit de interviews en mutatie rapporten van de politie blijkt dat dit het eerste moment is waarop de politie van het district Nijmegen kennis krijgt van de vermissing van de twee kinderen.

Uit het mutatie rapport van de politie blijkt dat de Ovd-P om 00.49 uur de meldkamer in Nijmegen informeert over de verdwijning van de twee kinderen. Direct daarop krijgen twee agenten van het basisteam Tweestromenland van de meldkamer de melding dat twee Armeense kinderen zouden zijn gevlucht uit de woning van hun grootouders. Als zij om 01.02 uur ter plaatse komen bevinden zich in de woning de jeugdbeschermer, een inmiddels om 00.40 uur gearriveerde andere medewerker van Nidos, het familielid en twee à drie andere mannen. Als de agenten aan de Nidos-medewerkers vragen of ze een idee hebben waar de kinderen kunnen zijn antwoorden ze dat de kinderen mogelijk bij een school in Wijchen zijn of onder een viaduct van de A50, bij een carpoolplaats. Hierover is in het politierapport geen nadere toelichting gegeven.

Uit het PV en het interview met de medewerker van AVIM-ONL blijkt dat hij en zijn collega weer terug gaan naar de woning van de grootouders, waar zij om 01.10 uur aankomen. Daar spreken zij de jeugdbeschermer van Nidos, die hun verklaart dat zij om 00.35 uur niet met de kinderen in de auto was vertrokken, maar met het familielid van de grootouders wegging om de kinderen te zoeken. Ook vertelt de jeugdbeschermer dat zij met de moeder van de kinderen telefonisch in gesprek was en dat de kinderen na dat gesprek bleken te zijn verdwenen.

Uit het verslag van de gebeurtenissen dat Nidos aan de Inspectie heeft beschikbaar gesteld blijkt dat de tweede medewerker van Nidos, die inmiddels bij de woning in Wijchen is, ook in de buurt naar de kinderen is gaan zoeken. In dat verslag staat dat het haar daarbij opvalt dat een zilverkleurige stationwagen met drie personen, waarvan het lijkt twee kinderen, in de wijk stilstaat. Ze stelt dit aan de politie te hebben gemeld. Uit het onderzoek van de Inspectie blijkt dat bij de politie hierover geen melding bekend is.

Rond 01.00 uur meldt de advocaat van de moeder aan een medewerker van Nidos dat de moeder met meerdere personen uit het netwerk van sympathisanten in Nederland via de telefoon contact heeft over de situatie van haar kinderen, zo blijkt uit interviews met medewerkers van Nidos. Een medewerker van Nidos heeft vervolgens via een Duits telefoonnummer contact met een van de personen uit het netwerk van sympathisanten. Daarna belt de medewerker met de moeder in Armenië. Volgens de medewerker zeggen zowel de sympathisant als de moeder hetzelfde: “we weten niet waar de kinderen zijn, maar het zijn slimme kinderen”. De medewerker van Nidos veronderstelt dat er tussen hen is afgestemd.

In het verslag van Nidos staat dat het familielid van de grootouders aangeeft dat hij voor de zekerheid naar zijn huis wil rijden om te kijken of de kinderen daar zijn. De twee vrienden die in de woning zijn, gaan met hem mee. De tweede aanwezige medewerker van Nidos gaat ook met hem mee, omdat ze het niet helemaal vertrouwt. Vanwege de afstand en het tijdstip vond ze het merkwaardig: het familielid woont op 40 minuten rijden met de auto en in de nachtelijke uren is er geen OV-verbinding. Logischerwijs kunnen de kinderen dus niet in het huis van het familielid zijn, zo wordt in het verslag gesteld. De kinderen blijken inderdaad niet in de woning van het familielid te zijn.

Onderweg – uit de WhatsApp-berichten in de appgroep van Nidos blijkt dat dat rond 02.15 uur moet zijn – wordt het familielid in de auto gebeld door een sympathisant. Deze persoon vraagt aan het familielid of de kinderen bij hem zijn. Hij ontkent dat.

De medewerkers van AVIM ONL zijn inmiddels ook in de woning. Met toestemming van de bewoners doorzoeken ze uitgebreid de woning, omdat niet wordt uitgesloten dat de kinderen nog in de woning zijn. De kinderen zijn niet aangetroffen. Wel heeft de politie de twee mobiele telefoons van de kinderen in de woning gevonden en inbeslaggenomen.

Uit het interview met de HovD van Operations van de LE blijkt dat hij drie onopvallende eenheden van het Flexibel Interventie Team (FIT) van de LE heeft ingezet. Een heeft vanaf ongeveer 01.30 uur post gevat bij de carpoolplaats bij de A50 en een bij de school van de kinderen; een heeft te voet in de wijk gezocht. De inzet van de drie eenheden van FIT is om 05.05 uur beëindigd.

De agenten van de basispolitiezorg vragen om 01.04 uur om een speurhond. De HovD ONL, die tussen 01.30 en 02.00 uur door de plaatsvervangend eenheidschef ONL over de verdwijning van de kinderen was geïnformeerd, bespreekt de inzet van een speurhond met de OvD-P. Er wordt hierover ook afgestemd met de HovD van de LE. Ze komen tot de conclusie dat dat geen meerwaarde heeft gezien de hoeveelheid mensen die al rondom het huis actief zijn geweest. De speurhond is daarom niet ingezet.

Rond 02.00 uur belt de HovD ONL met de OvD-R en zegt dat de recherche van het district bij de casus moet aansluiten. Uit het interview met de Inspectie blijkt dat de OvD-R besluit dat de casus een zogenaamde urgente vermissing betreft, omdat er geen harde aanwijzingen zijn dat sprake is van onttrekking van een minderjarige aan het wettig gezag. De OvD-R geeft de Inspectie aan dat hij over weinig informatie beschikte en het hem niet duidelijk was wie de regie precies had. De OvD-R vond het een vreemde gang van zaken dat er inhoudelijk weinig bekend was en vond dat AVIM-MNL die nacht de regie en een actieve rol zou moeten hebben.

Uit de mutatie rapporten en interviews wordt duidelijk dat ook een aanvraag voor de inzet van een helikopter bij de LE wordt ingediend. Aanvankelijk beslist de LE hier negatief op, omdat er geen echt zoekgebied is waardoor er onvoldoende gericht kan worden gezocht. De HovD ONL stemt hierover verder af met de HovD van Operations van de LE. Van belang is volgens hem de toegevoegde waarde van de inzet van de helikopter en de afstemming hierover met het lokaal bestuur. Aangegeven is dat de helikopter zo hoog mogelijk moet vliegen om de overlast te beperken. De burgemeester van Wijchen is door de teamchef geïnformeerd over de inzet van de helikopter. Om 03.48 uur besluit de HovD van de LE na overleg met de HovD van ONL om de heli toch een zoekslag te laten maken. De motivering hiervoor was onder meer de vervoersbewegingen van een sympathisant en van het familielid van de grootouders. De helikopter heeft niemand gevonden en is na de inzet om 04.42 uur naar Schiphol teruggegaan.

Uit het mutatie rapport en de interviews blijkt dat bij de politie het vermoeden bestaat dat de persoon uit het netwerk van sympathisanten bij de verdwijning van de kinderen is betrokken. Agenten van een andere politie-eenheid gaan op verzoek van hun collega's uit ONL onopvallend bij de woning van die persoon polshoogte nemen. De persoon wordt daar niet aangetroffen. Uit de logginggegevens in het meldkamersysteem van de politiemeldkamer in Nijmegen blijkt dat de politie het kenteken van de auto die is te naam gesteld op het adres van die sympathisant, om 01.50 uur voor één dag in de ANPR (automatic numberplate recognition) zet.⁶¹ Volgens de logginggegevens wordt om 03.33 uur gemeld dat voornoemde auto "door de ANPR in Nijmegen is gereden en dat het observatieteam er nu achter rijdt". Het FIT-team van de LE meldt dat de betreffende sympathisant in een zwarte personenauto van een ander merk en met een ander kenteken dan de auto die eerder in de ANPR was gezet, om 03.54 uur is aangekomen bij de woning van de grootouders in Wijchen. Deze zwarte auto staat op naam van een autobedrijf. Uit het mutatie rapport van de politie blijkt dat agenten contact hebben gehad met de sympathisant, kort nadat deze in de woning van de grootouders is. De persoon

⁶¹ Met ANPR (Automatic NumberPlate Recognition) scant een camera kentekens van voorbijrijdende voertuigen. De gelezen kentekens worden vergeleken met een referentiebestand in een computersysteem. Een referentiebestand is een lijst met kentekens die op naam staan van personen die worden gezocht, boetes open hebben staan of om andere redenen bij de politie bekend zijn. (Bron: www.politie.nl.)

vertelt de politie om 01.00 uur uit een ander deel van het land richting Wijchen te zijn gereden.

Ook uit de interviews met medewerkers van Nidos blijkt dat de sympathisant kort voor 04.00 uur aankomt in de woning van de grootouders. Volgens de Nidos-medewerker die in Armenië is, is de moeder bang voor deze sympathisant, omdat deze dingen doet zonder haar toestemming en zonder haar vooraf te informeren. De moeder stuurt de jeugdbeschermer een bericht waarin ze aangeeft dat de sympathisant moet worden weggestuurd. Om deze reden en omdat de directie van Nidos niet wil dat de sympathisant kennis neemt van de afwegingen en hypothesen van Nidos is deze na meerdere verzoeken van de jeugdbeschermer rond 04.15 uur uit de woning vertrokken.

Op verzoek van de agenten van de politie ONL wordt ook het kenteken van het familielid in de ANPR van de LE gezet. Om 02.58 uur is er een ANPR-hit op de auto van dit familielid op de A15, knooppunt Ressen, ter hoogte van Oosterhout. De politie heeft het familielid hierover vragen gesteld. Uit de door de politie beschikbaar gestelde documenten blijkt niet wat het resultaat hiervan was.

Om 05.30 uur wordt de zaak overgedragen aan de OvD-R ONL. Afgesproken wordt dat de districtsrecherche van ONL de zaak tot 11.00 uur die dag onder zich houdt (het geplande tijdstip van vertrek van het vliegtuig van de kinderen); uit het mutatierapport van de politie blijkt dat het de bedoeling is dat de zaak na 11.00 uur overgaat naar AVIM MNL.

De OvD-P heeft 's-nachts geen contact opgenomen met de coördinator vermiste personen van de eenheid ONL, omdat er volgens hem al veel acties waren uitgezet en er met meerdere personen naar de casus werd gekeken. De OvD-P ging na het moment van de verdwijning van de kinderen al uit van een urgente vermissing.

Omstreeks 06.30 uur ontving de DV&O het bericht van de politie dat de kinderen nog niet waren gevonden.

Uit de interviews met de medewerkers van Nidos blijkt dat zij zaterdagochtend rond 09.00 uur Nederlandse tijd aankomen bij het huis van de moeder in Armenië. De moeder heeft via WhatsApp contact met verschillende voor de medewerkers onbekende mensen. De moeder geeft volgens de medewerkers aan dat ze niet weet waar haar kinderen zijn, en dat haar kinderen slim zijn en geen domme dingen zullen doen. De medewerkers van Nidos zijn getuige van een telefoongesprek tussen de moeder en het familielid. Uit de strekking van het gesprek leiden zij af dat de moeder weet dat haar kinderen veilig zijn, maar niet op de hoogte is van de exacte verblijfslocatie.

Vorbereidingen voor de vertrekvlucht

Rond 08.00 uur wordt de escortleider van de KMar door een KMar medewerker van het team Informatie en Intelligence geïnformeerd over de verdwijning van de kinderen. De escortleider spreekt met de escorts af dat de briefing om 10.15 uur doorgang zal vinden, voor het geval de kinderen worden gevonden en naar Schiphol worden gebracht. De escortleider belt vervolgens met de Afdeling Boeking van de DT&V, waar de medewerkers niet op de hoogte blijken te zijn van de verdwijning.

In de loop van de ochtend besluit de DT&V om een derde vlucht te boeken voor die dag, die om 18.15 uur vertrekt. Dit stemmen ze af met de KMar.

Omstreeks 07.15 uur heeft de DV&O telefonisch van het piket van de DT&V doorgekregen dat de uitzetting is geannuleerd.

Acties van de politie na overdracht van de dienst rond 08.00 uur

Om 08:30 uur vindt er zoals elke ochtend een landelijke videobriefing van alle OvD-OC's van de regionale eenheden en de LE van de politie plaats. Tijdens die briefing blijkt dat de OvD-OC van MNL in het bezit is van een draaiboek voor het vertrek van de Armeense kinderen. Immers, het plan was dat de kinderen de nacht in Utrecht zouden doorbrengen. De meldkamer van Nijmegen is om die reden niet geïnformeerd. De LE heeft het draaiboek voor die tijd al van DV&O ontvangen maar is niet geïnformeerd over het verblijf van de kinderen in Wijchen. Ook blijkt de meldkamer in Nijmegen gedurende de avond en de nacht niet geïnformeerd te zijn over het feit dat de AVIM-medewerkers bij het adres van de grootouders in Wijchen stonden te posten en over de eerste politieacties na de verdwijning van de kinderen.

Om 08.59 uur doet de jeugdbeschermer bij een politieagent in de woning aangifte van vermissing van de kinderen. Later heeft de jeugdbeschermer op verzoek van de politie de aangifte verder afgerond op het politiebureau in Wijchen. De inspecteur van politie die de aangifte heeft opgenomen heeft voor elk van de kinderen afzonderlijk om 11.48 uur respectievelijk 11.58 uur in de basisvoorziening handhaving (BVH)⁶² de mutaties 'Signalering Persoon' met de status 'urgente vermissing' opgemaakt. Als pleegdatum/tijdstip is vermeld respectievelijk vrijdag 7 september 2018 om 22.00 uur en zaterdag, 8 september 2018 om 09.00 uur; twee verschillende tijdstippen dus voor hetzelfde feit. Vervolgens neemt dezelfde inspecteur op zaterdag 8 september 2018 om 15.17 uur in het bureau Wijchen aangifte door de jeugdbeschermer op van onttrekking van twee minderjarige kinderen aan het wettig gezag, strafbaar gesteld in artikel 279 Wetboek van Strafrecht. Als pleegdatum/tijd is opgenomen: tussen zaterdag 8 september 2018 om 00.30 uur en 01.30 uur.

Omstreeks 12.00 uur brengen twee agenten van de eenheid ONL een bezoek aan de vader van de twee kinderen, die in Nederland woont. De agenten willen kijken of de kinderen bij de vader in huis zijn en of hij informatie heeft over hun mogelijke verblijfplaats. Uit het PV blijkt dat de politie de kinderen niet aantreft. De vader verklaart dat hij niet weet waar de kinderen zijn.

Aan het eind van de ochtend verneemt de politie ONL dat de recherche informatie heeft over een andere sympathisant. Daarom wordt de politie in de betreffende eenheid verzocht de woning van de sympathisant te controleren of de kinderen daar zijn. Om 12.49 uur krijgt de politie ONL een terugkoppeling van de politie-eenheid. Uit het PV blijkt dat de bewoner van het huis inderdaad de betreffende sympathisant is. Deze verklaart in het verleden bemoeienis te hebben gehad met de zaak van de Armeense kinderen, maar nu niet meer. Een andere, onbekende groepering bemoeit zich met de Armeense kinderen, aldus de sympathisant. Nadat de sympathisant toestemming heeft gegeven, heeft de politie het huis doorzocht. De kinderen zijn niet aangetroffen.

Medewerkers van Nidos geven in de interviews met de Inspectie aan dat de betreffende sympathisant volgens hen betrokken is geweest bij het verdwijnen van

⁶² Basisvoorziening Handhaving (BVH) is een incidentregistratiesysteem dat wordt gebruikt door de Nederlandse politie. Politimedewerkers kunnen in dit systeem incidenten registreren, aangiftes opnemen en strafdossiers opmaken.

de kinderen in het weekend voorafgaand aan het geplande vertrek. De sympathisant is een kennis van de moeder van de kinderen, en medewerkers van Nidos geven aan dat ze telefonisch contact met de sympathisant hebben gehad omtrent de verdwijning en het weer terugbrengen van de kinderen in het voorafgaande weekend.

Inzet van in- en externe media

De districtschef van Gelderland-Zuid in Nijmegen zet in de loop van de ochtend diverse acties in gang om de kinderen te zoeken. Hij geeft aan dat hij zijn medewerkers heeft duidelijk gemaakt dat het om een urgente vermissingszaak gaat en niet om een uitzettingsprocedure. In het bericht dat om 10.19 uur intern bij de politie ONL is verspreid wordt aangegeven dat "...het op dit moment onduidelijk is waar de kinderen verblijven en of ze zijn ondergedoken. Daarbij kunnen we ook niet uitsluiten dat de kinderen gevaar lopen. Daarom is er momenteel een zoekactie opgezet in heel ONL". Ook is er rond 12.00 uur een extern mediabericht verstuurd waarin de politie benadrukt dat zij zich zorgen maakt over de veiligheid en het welzijn van de kinderen en dat daarom direct een zoektocht is gestart. Ook heeft de LE de KMar benaderd om alert te zijn bij grensovergangen. De KMar heeft volgens de HovD van de LE contact gelegd met de Duitse grensbewakingsautoriteiten met het verzoek om uit te zien naar de kinderen.

De politie ONL heeft die ochtend tweets verstuurd waarin het publiek wordt gevraagd medewerking te verlenen; iets wat volgens de districtschef bij vermissingen heel gebruikelijk is. Er is op advies van de coördinator vermiste personen van de eenheid ONL geen AMBER alert uitgedaan omdat dat geen toegevoegde waarde zou hebben omdat de kinderen al op TV zijn geweest en iedereen al weet dat de politie ze zoekt.

Sturing en opschaling bij de politie

Meerdere betrokken leidinggevendenden bij de politie geven de Inspectie tijdens de interviews aan dat het in de nacht en ochtend na de verdwijning lange tijd niet duidelijk was wie de regie over de zaak had. De Ovd-P ONL wordt om 23.56 uur door de twee medewerkers van AVIM ONL voor het eerst geïnformeerd over de gebeurtenissen rond de woning in Wijchen. De meldkamer is er dan nog niet van op de hoogte. Rond 00.45 uur bellen dezelfde medewerkers van AVIM met de Ovd-P over de verdwijning van de kinderen. De meldkamer is vanaf 00.49 uur betrokken bij de casus. Er is geen Ovd-OC in dienst.

De teamchef AVIM MNL geeft aan dat het een urgente vermissingszaak is en daarom door de politie ONL moet worden opgepakt. De teamchef AVIM ONL wordt op 8 september om 01.30 uur in zijn piketdienst door de plaatsvervangend eenheidschef van ONL gebeld. Die is door de directeur TM van de DT&V gebeld over de verdwijning van de twee kinderen. Deze teamchef weet niet dat de twee kinderen op vrijdag in Wijchen verblijven en is niet op de hoogte dat zijn medewerkers op verzoek van AVIM MNL voor het huis in Wijchen posten. Deze teamchef vindt dat de zaak van de verdwijning van de kinderen een 'blauw proces', dus een zaak voor de basispolitiezorg in diens eenheid, is. Wel neemt hij naar de directeur TM van DT&V in de casus de rol van liaison op zich. De directeur TM van de DT&V is volgens de teamchef zeer gericht op het terugvinden van de kinderen en heeft veel aanwijzingen gegeven over wat de politie allemaal zou moeten doen. Operations van de LE is niet geïnformeerd over de verdwijning van de kinderen maar signaleert de melding om 01.27 uur zelf in het meldkamersysteem.

De OvD-P ONL geeft in het interview met de Inspectie aan dat hij gedurende de nacht na de verdwijning doorlopend door verschillende mensen uit zijn eigen eenheid en de LE wordt gebeld waardoor hij onvoldoende tijd aan de zoekactie kan besteden. De teamchef AVIM MNL geeft aan dat de verantwoordelijkheid van de zaak bij de politie ONL ligt omdat de zaak daar speelt. Wel biedt ze de teamchef AVIM ONL indien nodig ondersteuning aan. De OvD-P ONL die in de ochtend de dienst van de eerst betrokken OvD-P van de nacht overneemt, heeft bij het begin van zijn dienst contact met de teamchef AVIM MNL om af te stemmen. Deze teamchef geeft de OvD-P van ONL aan dat er opgeschaald moet gaan worden naar een urgente vermissing en tevens om de onttrekkingszaak te kunnen onderzoeken. Naar aanleiding van dit gesprek is de OvD-P in de veronderstelling dat de casus, een vermissingszaak, een zaak van AVIM MNL is en dat ONL hen daarbij ondersteunt. De OvD-P signaleert onduidelijkheid in de regie van de zaak en neemt hierover om 10.30 uur contact op met de districtschef van Gelderland-Zuid in Nijmegen, omdat de plaats Wijchen bij dit district hoort. De districtschef geeft aan dat het niet duidelijk is wie de regie heeft maar dat de OvD-P vooral door moet gaan met de zoekactie. De districtschef heeft contact gehad met de plaatsvervangend eenheidschef van ONL; deze heeft al contact gehad met de portefeuillehouder vreemdelingenzaken van de korpsleiding. Die was al gebeld door de directeur TM van DT&V die aandringt op meer inzet door de politie. Enkele weken eerder heeft de portefeuillehouder in een regulier overleg met de algemeen directeur van DT&V al toegezegd dat zij voor extra hulp in deze casus telefonisch contact met hem kan opnemen. De algemeen directeur DT&V heeft tussen 01.00 uur en 02.00 uur telefonisch contact met de portefeuillehouder gehad met het verzoek om meer politieversteuning. Die heeft dat toen via de plaatsvervangend eenheidschef ONL geregeld.

De districtschef spreekt met de plaatsvervangend eenheidschef af dat hij de zaak gewoon "volgens het vak" gaat oppakken. Ook de districtschef vindt dat de uitzetting eigenlijk een operatie van MNL is en dat het per toeval in de eenheid ONL is terechtgekomen; de vermissing is een zaak voor de eenheid ONL. De HovD van de LE spreekt met de districtschef van Nijmegen over de onduidelijkheid in de regie van de zaak. De districtschef stuurt rond 10.30 uur een mail naar alle eenheden met de mededeling dat hij vanaf dat moment de leiding heeft over de vermissingszaak. Omstreeks 11.00 uur heeft de districtschef contact met een lid van de eenheidsleiding van MNL waarbij ze afspreken dat de eenheid ONL de zaak om 14.00 uur aan MNL zal overdragen, tenzij er indicaties zijn dat de kinderen nog in het gebied van ONL zijn.

Overdracht aan de politie Midden Nederland

Bij de overdracht om 13.08 uur van de zaak van de OvD-R van de districtsrecherche ONL aan de OvD-R van MNL blijkt de laatste dat meerdere opsporingshandelingen niet zijn uitgevoerd. Zo is overwogen om een tap op de telefoons van personen in het netwerk van sympathisanten te plaatsen maar omdat niet duidelijk was wie het onderzoek zou gaan draaien is dat niet gebeurd. Ook bleek dat de eerder genoemde getuige niet was gehoord en dat er geen onderzoek naar camerabeelden of eventuele OV-chipkaarten van de kinderen was gedaan. Het was voor de OvD-R MNL bij overdracht van de zaak niet duidelijk of het een onttrekking aan het wettig gezag of een vermissing betrof en of de vermissing urgent was.

De directeur TM van de DT&V heeft om 13.15 uur contact met de landelijke leiding van de politie en verzoekt om opschaling. Dat is volgens de politie niet nodig omdat

de politie het belang van het terugvinden van de kinderen voldoende voor ogen heeft.

Om 13.30 uur komt het onderzoeksteam van de districtsrecherche Utrecht bij elkaar; de OvD-R van ONL is telefonisch aanwezig. Aangegeven wordt dat de kinderen staan gesignaleerd, dat ze bij aantreffen moeten worden aangehouden op grond van artikel 3 van de Politiewet en moeten worden overgedragen aan de AVIM. Zij zullen de kinderen dan in vreemdelingenbewaring stellen. Eventueel andere personen moeten worden aangehouden voor onttrekking aan het gezag. Er worden opsporingstaken benoemd en verdeeld over de twee eenheden. In het tweede overleg van het onderzoeksteam om 14.30 uur wordt besloten dat de districtsrecherche van MNL onderzoek doet naar mogelijke onttrekking aan het gezag. Er worden meerdere opsporingsacties onder de rechercheurs verdeeld. De OvD-R belt om 15.12 uur met de LE dat MNL de regie op de zaak voert.

Bestuurlijke coördinatie en acties na de verdwijning

Om 08.28 uur bericht de algemeen directeur DT&V in de groepsapp aan de directeurs en de staatssecretaris dat de kinderen zich hebben onttrokken aan het toezicht en dat er wordt gezocht. Er vinden in de loop van de ochtend meerdere bilaterale overleggen tussen betrokkenen plaats. De staatssecretaris wordt actief op de hoogte gehouden.

Om 12.45 uur vindt een conference call plaats tussen de staatssecretaris, de hoofddirecteur IND, de directeur-generaal Migratie en de algemeen directeur DT&V. De staatssecretaris wil dat er vijf scenario's worden uitgewerkt. De IND neemt het voortouw.

De staatssecretaris verleent de kinderen een verblijfsvergunning

Uit het interview met de hoofddirecteur IND blijkt dat de staatssecretaris om 13.36 uur met haar belt om mee te delen dat hij gebruik gaat maken van zijn discretionaire bevoegdheid. De hoofddirecteur IND adviseert om geen verblijfsvergunning te verlenen.

In de conference call om 14.00 uur met de staatssecretaris, de hoofddirecteur IND, de algemeen directeur DT&V, de directeur-generaal Migratie en de woordvoerders wordt de beslissing voor toepassing van de discretionaire bevoegdheid bevestigd. De algemeen directeur DT&V geeft in het interview met de Inspectie aan dat zij tot het laatste moment de staatssecretaris heeft geadviseerd om geen gebruik te maken van zijn discretionaire bevoegdheid. Al eerder in het proces, in juli 2018 heeft zij geadviseerd om, als de staatssecretaris gebruik wilde maken van zijn bevoegdheid, hij dat op dat moment moest doen en niet later. In de ogen van de algemeen directeur DT&V zou dit funest zijn voor het terugkeerbeleid in het algemeen, omdat andere vreemdelingen hoop putten uit de vergunningverlening aan de Armeense kinderen.

Om 15.40 uur wordt een persbericht verzonden met de mededeling dat de staatssecretaris van Justitie en Veiligheid gebruik maakt van zijn discretionaire bevoegdheid.

De directeur van Nidos belt om 15.40 uur met de directeur-generaal Migratie om te verifiëren dat de kinderen een vergunning krijgen; dat wordt bevestigd. De directeur DIA belt de Armeense ambassadeur om hem te informeren over de verblijfsvergunning en het feit dat de kinderen niet naar Armenië gaan.

De medewerkers van de KMar op Schiphol vernemen rond 15.45 uur via een pushbericht van een nieuwszender dat de kinderen een verblijfsvergunning krijgen. Hierna nemen zij contact op met de afdeling boekingen van de DT&V, die aangeeft hiervan niet op de hoogte te zijn. Nadat de afdeling Boekingen het bericht heeft geverifieerd bij de directie van de DT&V wordt de KMar teruggebeld dat de kinderen inderdaad in Nederland mogen blijven en dat het vertrek kan worden geannuleerd.

Als bij de districtsrecherche Utrecht bekend wordt dat de kinderen in Nederland mogen blijven is geen gevolg meer gegeven aan de eerder uitgezette opsporingsacties. De OvD-R probeert met de OvJ hierover in contact te komen maar die is volgens de OvD-R gedurende enige tijd slecht bereikbaar.

Omdat de kinderen nog steeds zoek zijn, gaat de politie onverminderd door met de opsporingsacties.

De kinderen zijn terecht

Uit het PV blijkt dat de politie omstreeks 16.45 uur een oudere man met een jongen, die zij herkennen als de vermiste Armeense jongen, in de buurt van de woning in Wijchen ziet lopen. Na hen te hebben aangesproken verklaren de jongen en de oudere man dat zij de vermiste jongen en diens grootvader zijn. De politie vraagt aan de jongen waar zijn zus is, en de jongen verklaart dat zijn zus in de woning van de grootouders zou verblijven. Als de politieagenten de woning van de grootouders zijn binnengegaan, blijkt het vermiste meisje daar inderdaad te zijn.

In de woning vertelt de Armeense jongen aan een van de agenten dat ze die nacht door Wijchen hebben gezworven en onder een brug hebben gezeten.

De kinderen zijn naar het politiebureau in Nijmegen gebracht om daar als slachtoffer te worden gehoord naar aanleiding van de aangifte van onttrekking van minderjarigen aan het wettig gezag. De telefoon van het familielid van de grootouders wordt met diens instemming inbeslaggenomen. Hij is op eigen verzoek door de politieagenten meegenomen naar het bureau, waar wordt afgesproken dat hij later zal worden gehoord. In het bureau in Nijmegen legt de OvD-R aan de kinderen uit dat het verdere onderzoek in Utrecht plaatsvindt. Daar worden ze vervolgens naartoe gebracht.

Uit het PV blijkt dat de kinderen rond 18.30 uur op het politiebureau in Utrecht aankomen, omdat de politie hen wil spreken als slachtoffer van een misdrijf en omdat de politie wil weten hoe het met hen gaat. De kinderen worden begeleid door hun grootvader en door het hoofd Juridische Zaken van Nidos. De politie vraagt of de kinderen onderzocht mogen worden door een arts om hun gesteldheid te beoordelen. De kinderen en het hoofd Juridische Zaken van Nidos stemmen hiermee in. De arts onderzoekt de kinderen. Hierna meldt de politie aan het hoofd Juridische Zaken van Nidos dat er contact is met de advocaat van de kinderen en dat hij aanwezig wil zijn bij het gesprek. Het hoofd Juridische Zaken van Nidos overlegt hierna telefonisch met de directeur van Nidos en geeft aan dat inderdaad gewacht moet worden op de komst van de advocaat. Daarna wordt het hoofd Juridische Zaken van Nidos door een man gebeld. Uit het PV blijkt dat deze man zegt dat zij niets tegen de politie mogen zeggen wat er de afgelopen nacht is gebeurd en dat de politie zal proberen te ontfutselen wat er is voorgevallen. Na afloop van dat gesprek zegt het hoofd Juridische Zaken van Nidos tegen de politie dat er alleen gesproken kan worden in het bijzijn van de advocaat.

Om 19.21 uur arriveert een kantoorgenoot van de advocaat van de kinderen, waarna om 19.45 uur het gesprek tussen de politie en de kinderen begint. Tijdens het gesprek geven de kinderen desgevraagd aan dat ze niet willen vertellen wat er in de nacht is gebeurd. Daarna heeft de politie het gesprek beëindigd.

Het hoofd Juridische Zaken van Nidos geeft in het interview met de Inspectie aan dat zij, omdat Nidos geen gezag heeft over de kinderen, niet in de positie is om de kinderen in gesprek met de politie te laten zonder de aanwezigheid van hun advocaat en dit ook niet wil. Het hoofd Juridische Zaken van Nidos stelt dat de advocaat bij het gesprek wilde zijn omdat de kinderen dingen zouden kunnen zeggen waarmee ze zichzelf kunnen belasten ten aanzien van de verdwijning.

Het vervolg van de opsporing

Volgens de OvD-R van de districtsrecherche in Utrecht heeft de teamleiding van het openbaar ministerie op donderdag 13 september 2018 het besluit genomen om niet door te gaan met het strafrechtelijk onderzoek. Volgens de OvD-R was de reden hiervoor dat het openbaar ministerie dat in andere gevallen ook niet zou doen.

Op basis hiervan is besloten dat er naar de twee inbeslaggenomen telefoons van de kinderen en de telefoon van het familielid geen onderzoek wordt uitgevoerd.

Het hoofd Juridische Zaken en de directeur van Nidos geven in de interviews met de Inspectie aan dat Nidos bij de politie niet heeft gevraagd om het onderzoek naar aanleiding van de aangifte van onttrekking van de minderjarige kinderen aan het wettig gezag, dat namens Nidos is gedaan, voort te zetten. De directeur van Nidos geeft de Inspectie in het interview hierover aan dat Nidos vaak aangifte doet van vermissing van kinderen maar dat Nidos niet de ervaring heeft dat het doen van aangifte iets oplevert. Hij verwacht in deze casus ook niet dat de mogelijke daders die een rol hebben gespeeld bij de verdwijning van de twee kinderen zich anders gaan opstellen in soortgelijke situaties.

5

Analyse

5.1 Inleiding

De bevindingen gepresenteerd in hoofdstuk 4 geven aan dat het vertrekproces van de Armeense kinderen uniek en complex was. Niet eerder gebeurde het dat een moeder werd uitgezet en de kinderen in Nederland achterbleven. Ook bij de organisaties die bij de voorbereiding van het vertrek betrokken waren – DT&V, AVIM, IND, KMar, DV&O en Nidos – leefde het gevoel dat het om een bijzondere zaak ging.

In dit hoofdstuk analyseert de Inspectie het handelen van de bij het vertrekproces betrokken organisaties. Hierbij behandelt ze de drie centrale thema's: adequate opvang (paragraaf 5.2), toezicht en IBS (paragraaf 5.3) en het handelen van de politie rond de verdwijning (paragraaf 5.4). Als laatste worden de inzichten uit deze drie thema's gebundeld om tot een antwoord op de centrale vraagstelling en tot aanvullende inzichten te komen (paragraaf 5.5).

5.2 Adequate opvang

Een voorwaarde voor het vertrek uit Nederland van alleenstaande minderjarige kinderen is dat er adequate opvang gerealiseerd is in het land van bestemming. Wanneer opvang adequaat wordt bevonden is vastgelegd in de Vreemdelingencirculaire (hierna: Vc) en heeft betrekking op onder meer huisvesting, scholing en medische zorg. Opvang bij ouders is volgens de Vc. in beginsel aan te merken als adequaat. Het is de taak van de regievoerder bijzonder vertrek van de DT&V om te zorgen dat dit is gerealiseerd. Of de regievoerder bijzonder vertrek de adequate opvang op een juiste manier heeft georganiseerd, is in dit geval beoordeeld door de Afdeling. Die oordeelde op 24 augustus 2018 dat de DT&V voldoende inspanning heeft geleverd om te zorgen dat de kinderen bij aankomst in Armenië zouden worden opgevangen. Deze uitspraak houdt kortom in dat de regievoerder bijzonder vertrek de adequate opvang voor de kinderen bij terugkeer naar Armenië conform de voorschriften in de Vc. had georganiseerd.

Uit de bevindingen blijkt dat er bij Nidos twijfels waren over of de DT&V de adequate opvang ten aanzien van huisvesting, scholing en medische voorzieningen in Armenië voldoende had georganiseerd. Dit was voor Nidos reden om naar Armenië af te reizen en daar zelf adequate opvang te regelen. De twijfel van Nidos kwam deels omdat Nidos andere maatstaven voor adequate opvang hanteert dan

zoals vastgelegd in de Vc. Nidos heeft echter geen eigen normenkader voor adequate opvang, omdat ze vindt dat het per geval verschilt wat er gerealiseerd moet worden. In het geval van de Armeense kinderen vond Nidos (1) het door de DT&V geregelde kindertehuis niet geschikt voor de kinderen, (2) het aanbod van de DT&V om na aankomst in Armenië voor één jaar de schoolkosten van de kinderen te vergoeden onvoldoende en (3) was Nidos het er niet mee eens dat de kosten voor huisvesting betaald moesten worden van het beschikbaar gestelde budget.

Dat Nidos op onderdelen andere maatstaven hanteerde vloeide mede voort uit de rapporten van de RvdK.⁶³ Hierin benoemde de RvdK onder andere dat het kindertehuis in Armenië ontoereikend was voor de Armeense kinderen. Dit ging een rol spelen in de houding van Nidos tijdens het vertrekproces omdat Nidos stelde dat ze in het kader van het jeugdbeschermingsrecht moest uitvoeren wat de RvdK in haar rapport stelde. De Inspectie stelt vast dat Nidos in dit vertrekproces op grond van de subsidiebeschikking dient te handelen volgens de kaders van het vreemdelingenbeleid. In de casus van de Armeense kinderen heeft Nidos dat niet gedaan.

Een andere afweging van Nidos om nader onderzoek in Armenië te doen en zelf zaken te regelen was dat zij vond dat zij van de DT&V onvoldoende informatie over de opvang van de kinderen in Armenië had ontvangen. Er is echter tijdens de zitting van de Afdeling op 13 augustus 2018 namens de DT&V aangegeven welke afspraken met de Armeense autoriteiten en de hulporganisaties zijn gemaakt. De Inspectie stelt vast dat Nidos in ieder geval vanaf dat moment kennis heeft kunnen nemen van de maatregelen die de DT&V voor de adequate opvang had georganiseerd. In geval van twijfel had Nidos hierover met de DT&V in gesprek kunnen gaan. Ook had Nidos deze kwestie, conform het gestelde in de subsidiebeschikking, kunnen bespreken met DGM.

In de Leidraad⁶⁴ waarin de samenwerking tussen de DT&V en Nidos in het vreemdelingrechtelijke proces is beschreven, staat dat voor het onderzoek naar adequate opvang en begeleiding in het land van herkomst de afdeling bijzonder vertrek van de DT&V wordt ingeschakeld. Indien nodig regelt deze afdeling de overdracht aan een instelling in het land van herkomst, zo is in de Leidraad opgenomen. Het feit dat Nidos naar Armenië is gereisd om zaken als scholing, huisvesting en medische voorzieningen te realiseren op het gebied van de adequate opvang, als onderdeel van het vreemdelingenrecht, staat op gespannen voet met de bepalingen die in onder meer de Leidraad zijn opgenomen. Ook was het bezoek aan Armenië in het kader van de adequate opvang vanuit vreemdelingrechtelijk perspectief overbodig: de DT&V had dit georganiseerd en de Afdeling heeft geoordeeld dat dit op een goede manier was gebeurd.

Hoewel de DT&V vond dat zij Nidos niet kon verbieden om in Armenië onderzoek te doen naar de adequate opvang, heeft zij nagelaten om Nidos er nadrukkelijk op te wijzen dat dit niet haar taak was en dat dat gezien de regelgeving, de uitspraak van de Afdeling en de wijze waarop de DT&V de adequate opvang feitelijk had geregeld, vanuit vreemdelingrechtelijk perspectief ook overbodig was. De DT&V heeft Nidos

⁶³ Dit onderzoek van de Inspectie spitst zich toe op de laatste twee weken van het vertrekproces. De RvdK heeft in deze periode geen actieve rol in het vertrekproces gespeeld en was daardoor geen onderwerp van het inspectieonderzoek. De Inspectie acht het van belang om in de context van de discussie over de adequate opvang te benoemen dat de RvdK in het laatste raadsrapport een uitspraak heeft gedaan over de kwaliteit van de georganiseerde adequate opvang en gesteld heeft dat de kinderen beter niet konden worden uitgezet naar Armenië.

⁶⁴ Leidraad Terugkeer & Vertrek; 16 januari 2015.

zelfs gefaciliteerd door contactinformatie te verstrekken van overheidsinstanties en hulporganisaties in Armenië, omdat ze meende daarmee de schade voor het terugkeerproces nog enigszins te beperken. De bevindingen tonen dat Nidos andere opvattingen had over de aanwezigheid van adequate opvang van de kinderen in Armenië. In de subsidiebeschikking 2018 is over de samenwerking tussen Nidos en de diensten in de migratieketen opgenomen dat, als Nidos een tegenstrijdigheid ervaart, zij in overleg kan gaan met DGM. De Inspectie dat constateert Nidos in de casus van de Armeense kinderen heeft verzuimd om de DGM te informeren over de ervaren tegenstrijdigheid ten aanzien van het realiseren van de adequate opvang. Ook de DT&V heeft nagelaten het verschil in inzicht met Nidos over dat wat was georganiseerd in Armenië te bespreken met DGM, de subsidieverstrekker van Nidos. Daarmee liet de DT&V toe dat andere normen dan die in de Vc. een rol gingen spelen bij de beoordeling of de adequate opvang van de kinderen in Armenië goed georganiseerd was. Van de DT&V mocht, gezien het belang in de specifieke casus maar ook in verband met de algemene samenwerking met Nidos, worden verwacht dat zij zich eveneens inspande voor een goede samenwerking.

Op basis hiervan concludeert de Inspectie het volgende.

Conclusie 1

De DT&V had de adequate opvang voor de kinderen in Armenië conform de Vreemdelingencirculaire georganiseerd. De Raad van State heeft geoordeeld dat de DT&V er in redelijkheid alles aan had gedaan om het vertrek van de kinderen zo goed mogelijk te organiseren. Desondanks heeft Nidos op basis van eigen opvattingen op het gebied van de adequate opvang in Armenië taken uitgevoerd. De DT&V heeft onvoldoende regie gevoerd door dit niet inhoudelijk met Nidos te bespreken en haar bij het bezoek aan Armenië te faciliteren.

Nidos is naar Armenië gegaan zonder het verschil van inzicht over de adequate opvang met DGM te bespreken. Daarmee heeft ze niet gehandeld conform de subsidiebeschikking Nidos 2018.

5.3 Toezicht en IBS

De wijze waarop uitvoering is gegeven aan het toezicht op de kinderen heeft een belangrijke rol gespeeld bij het verloop van het vertrekproces. De kinderen hebben zich een aantal keer aan het toezicht onttrokken. Daarna zijn maatregelen getroffen die ervoor moesten zorgen dat dit niet nogmaals zou gebeuren en zeker te stellen dat de kinderen op zaterdag 8 september 2018 zouden kunnen vertrekken. Daarbij wogen de betrokken organisaties telkens af of de kinderen in bewaring zouden moeten worden gesteld.

Een mogelijke maatregel binnen het terugkeerproces is inbewaringstelling. Uit de bevindingen blijkt dat er bij de betrokken organisaties in de vreemdelingenketen verschillende opvattingen bestonden over de wenselijkheid en juridische haalbaarheid van een inbewaringstelling van de kinderen. Het handelen van alle direct betrokken organisaties was er in eerste instantie op gericht om een IBS zoveel mogelijk te voorkomen. Dat is in lijn met de Vc., die immers bepaalt dat een IBS van alleenstaande minderjarige vreemdelingen alleen bij zwaarwegende

belangen is gerechtvaardigd. Daarmee hebben de DT&V, de IND en de AVIM een zorgvuldige afweging gemaakt.

Er ontstond bij deze organisaties gedurende het proces een kanteling in de opvatting om geen IBS toe te passen. Dit gebeurde nadat de kinderen zich in het weekend van 2 september onttrokken aan het toezicht. Dergelijke onttrekking kan een zwaarwegend belang conform de Vc. zijn om in bewaring te stellen. Uit het inspectieonderzoek blijkt dat juristen van de IND en enkele medewerkers van de DT&V en AVIM aangaven dat een IBS door deze nieuwe situatie, mits voldoende gemotiveerd, juridisch houdbaar was. Na de verdwijning in het weekend voorafgaand aan het geplande vertrek had de IND in overleg met de AVIM MNL de concept maatregel IBS al opgesteld. Deze maatregel was daarom beschikbaar om toe te passen. De directie van de DT&V stuurde er na een afweging van de belangen van de kinderen, van het terugkeerproces en de haalbaarheid ervan, op aan om de kinderen niet in bewaring te stellen. Hierbij speelde naast juridische aspecten ook de media-aandacht een rol. De directie van de DT&V stelde dat minderjarige kinderen niet in bewaring mogen worden gesteld als de vertrekdatum nog niet definitief is vastgesteld. De Armeense autoriteiten gaven op 5 september 2018 akkoord voor de definitieve vertrekdatum. Daarmee viel vanaf die datum dat formele beletsel weg en was IBS mogelijk.⁶⁵ De kinderen zijn hierna niet in bewaring gesteld.

Op 3 september keerden de kinderen terug naar hun grootouders in Wijchen. De directie van de DT&V stemde hierna in met het voorstel van de directie van Nidos om de kinderen de laatste dagen voor hun vertrek in een safehouse van Nidos op een geheime locatie onder te brengen. Op 4 september 2018 spraken zij af dat er tot de dag van vertrek duidelijkheid moest bestaan over de verblijfplaats van de kinderen en dat Nidos permanent toezicht op hen zou houden. Ook werd afgesproken dat het adres van de grootouders moest worden vermeden, omdat dat adres bekend was bij de sympathisanten en de kinderen al eerder vanaf dit adres waren verdwenen. Deze afspraken werden gemaakt op basis van een aantal harde voorwaarden die de DT&V had gesteld en zijn vastgelegd in een verslag.

De Inspectie stelt vast dat Nidos niet conform deze afspraken heeft gehandeld. Op 5 september had de directie van Nidos namelijk al besloten dat de jeugdbeschermer op 7 september met de kinderen naar Wijchen zou gaan om daar afscheid van opa en oma te nemen. Ook verzuimde Nidos om de DT&V te informeren over dit plan, wat in strijd is met de afspraak dat de verblijfplaats van de kinderen bekend blijft bij de DT&V en werd niet voldaan aan de meldplicht bij de AVIM MNL. Nidos heeft hierbij geen goede inschatting gemaakt van de mogelijke gevolgen van hun handelen.

De DT&V en Nidos spraken tevens af dat Nidos de laatste dagen voor het geplande vertrek 24/7 toezicht zou houden op de kinderen. Uit het interview met de Directeur TM van de DT&V blijkt dat het de bedoeling was dat op deze wijze iemand voortdurend in de gaten zou houden wat de kinderen zouden doen en waar ze zouden zijn. Een jeugdbeschermer van Nidos heeft echter niet als taak om op deze manier toezicht op kinderen te houden en hen beschikbaar te houden voor vertrek. Ook is een jeugdbeschermer hiervoor niet opgeleid en heeft deze geen bevoegdheden om kinderen in hun vrijheid te beperken. Wanneer de kinderen zich

⁶⁵ De Inspectie treedt niet in de beoordeling of – achteraf bezien – tot IBS van de kinderen had moeten worden overgegaan.

aan het toezicht door Nidos zouden willen onttrekken, heeft Nidos niet meer mogelijkheden dan hen door praten te overtuigen om te blijven, zo blijkt uit de interviews met Nidos-medewerkers. Gezien de kinderen voor het maken van de afspraken op 4 september zich tweemaal eerder hadden onttrokken aan toezicht, was de kans op herhaling zeer reëel. Daarbij was er grote maatschappelijke en politieke aandacht voor de casus en hadden sympathisanten het terugkeerproces op eerdere momenten verstoord. De getroffen toezichtmaatregelen sluiten naar het oordeel van de Inspectie dan ook niet aan op het risico dat de maatregelen dienden te beperken.

De Inspectie kan het handelen van Nidos over het door haar op zich genomen toezicht rond het moment van de verdwijning niet reconstrueren en analyseren. Dit omdat de Inspectie tijdens het onderzoek op dit punt is geconfronteerd met inconsistente verklaringen van de betrokken Nidos-medewerkers en met een getuigenverklaring die niet consistent is met de verklaringen van de Nidos-medewerkers. Ook verklaringen van de geïnterviewde medewerkers van Nidos over de omstandigheden van de verdwijning zijn niet consistent. De Inspectie heeft er begrip voor dat enkele van deze verklaringen zijn afgelegd in een chaotische situatie waarin de kinderen nog niet gevonden waren en direct betrokkenen hiervan onder de indruk waren. Echter blijft onopgehelderd wat de precieze toedracht van de verdwijning is geweest. Naar aanleiding van de inconsistente verklaringen over wanneer en onder welke omstandigheden de kinderen precies zijn verdwenen zet de Inspectie vraagtekens bij de wijze waarop Nidos de op zich genomen toezichthoudende rol – juist in de situatie dat van een professionele organisatie mag worden verwacht dat zij de belangen van de twee kinderen optimaal behartigt – heeft ingevuld.

Op basis hiervan concludeert de Inspectie het volgende.

Conclusie 2

De afspraak van de DT&V met Nidos over het toezicht door Nidos in het safehouse kende risico's, gezien de eerdere gebeurtenissen rond de kinderen en de beperkte invulling die Nidos aan het toezicht kon geven. De DT&V had in dat licht gezien niet met die afspraak moeten instemmen. De DT&V heeft daarmee onvoldoende regie gehouden op het toezicht op de kinderen.

Nidos heeft zich niet aan de afspraak met de DT&V gehouden over de invulling van het toezicht op de kinderen. Daarmee was Nidos op dat moment een onbetrouwbare partij voor de DT&V.

5.4 Het handelen van de politie rond de verdwijning

Nadat de kinderen in de nacht van 7 op 8 september verdwenen startte de politie een zoekactie. Het is voor een effectieve uitvoering van deze politie-inzet belangrijk dat er een goede sturing en coördinatie is; vooral omdat onderdelen van meerdere politie-eenheden (ONL, MNL en LE) een rol speelden. De Kaderregeling Officier van

Dienst Nationale Politie⁶⁶ biedt kaders voor de sturing en opschaling bij incidenten, vooral direct na de eerste uren. Bij de operationele sturing en coördinatie van de politie-inzet rond de verdwijning van de kinderen zouden de meldkamer en de OvD-OC een cruciale rol moeten spelen. In de regeling is aangegeven dat de OvD-OC “24 uur per dag aanwezig is in het OC (streefdatum 1-1-2017)”. Het onderzoek van de Inspectie toont aan dat de eenheid ONL ten tijde van de gebeurtenissen rond de verdwijning geen 24-uurs bezetting van de OvD-OC had. Deze kwam de zaterdagochtend om 07.00 uur in dienst. Wel werd de meldkamer tijdens de nachtdienst aangestuurd door een senior van dienst. Daarmee is niet gehandeld conform de kaderregeling terwijl dat al bijna twee jaar eerder had moeten zijn ingevoerd.

De OvD-P ONL werd pas rond 00.45 uur over de verdwijning in kennis gesteld, doordat de informatie daarover via allerlei andere betrokkenen bij hem terecht kwam. De OvD-P kon daardoor pas ongeveer een uur na het mogelijke tijdstip van de verdwijning – het kritieke ‘gouden uur’ was inmiddels al bijna verstreken – de operationele sturing op zich nemen. De in de kaderregeling opgenomen informatielijn werd onvoldoende opgevolgd, waardoor onduidelijkheid was over de sturing op de politie-inzet.

De onduidelijkheid over sturing op de zoekactie blijkt ook uit andere facetten. De OvD-P heeft bijvoorbeeld de OvD-R om 02.00 uur in dienst geroepen. De HovD van ONL is tussen 01.30 en 02.00 uur in kennis gesteld. Deze heeft conform de kaderregeling afgestemd met de eenheidsleiding. Parallel daaraan hebben andere leidinggevendenden van zowel ONL, MNL als de LE de uren na de verdwijning van de kinderen een rol gespeeld bij de sturing en coördinatie. Dat heeft ertoe geleid dat er geruime tijd geen eenduidigheid in sturing was, geen totaal overzicht van de ingezette politieacties bestond en er geen gedeeld urgentiebesef tussen de eenheden ONL en MNL was over de aanpak van de verdwijning.

Uit het onderzoek van de Inspectie wordt tevens duidelijk dat er na de verdwijning van de kinderen bij de politie verschillende opvattingen bestonden over wat de status van die verdwijning zou moeten zijn: een vermissing of ook het strafbaar feit van onttrekking van een minderjarige aan het wettig gezag (artikel 279 Sr). Deze keuze bepaalt de inzet van bevoegdheden door de politie; op basis van het vermoeden van een strafbaar feit kunnen bijvoorbeeld na toestemming van de OvJ bijzondere opsporingsbevoegdheden zoals een telefoontap worden ingezet. Bij het zoeken naar de kinderen bestond onduidelijkheid en verschillende opvattingen over de status van de politie-inzet. Dat heeft geleid tot onnodig tijdverlies en tot het niet inzetten van de middelen met ruimere bevoegdheden voor het zoeken naar de kinderen en de opsporing van mogelijke verdachten.

Ook blijkt dat op meerdere punten de communicatie en informatie-uitwisseling tussen de verschillende politieonderdelen en met andere organisaties die in de keten opereren, niet goed verliep. Zo kregen medewerkers van AVIM ONL de onduidelijke opdracht ‘een oogje in het zeil te houden bij de woning in Wijchen’ en kregen ze geen inhoudelijke informatie over het signalement van de kinderen en de jeugdbeschermer en over de auto waarmee zij reden. Bij de rest van de eenheid ONL was niets bekend over de aanwezigheid van de twee Armeense kinderen in hun bewakingsgebied en de gebeurtenissen bij de woning. Dit terwijl het risico bestond

⁶⁶ Inmiddels heeft de politie-eenheid ONL een eigen kaderregeling die op 7 november 2018 van kracht is geworden.

dat vanuit het netwerk van sympathisanten acties zouden worden ondernomen, mede omdat het adres in Wijchen bij de sympathisanten bekend was. Hierdoor hebben zij niet kunnen anticiperen op eventuele scenario's van onttrekking aan toezicht of vermissing van de kinderen.

De wijze waarop de communicatie over de gebeurtenissen rond de woning plaatsvond was er de oorzaak van dat relevante informatie niet of niet tijdig bij de juiste functionarissen terecht kwam. De AVIM-medewerker van MNL onderhield het contact met de jeugdbeschermer van Nidos in de woning. Deze laatste was er niet van op de hoogte dat er in de straat twee medewerkers stonden, die zij mogelijk had kunnen waarschuwen. Informatie van de jeugdbeschermer in de woning kwam dus niet rechtstreeks maar via de AVIM-medewerker van MNL bij de AVIM-medewerkers van ONL die voor de woning stonden. Nadat zij van hun collega van AVIM MNL hoorden dat de jeugdbeschermer en kinderen op het punt stonden te vertrekken, veronderstelden zij, toen er ruim een half uur later mensen uit het huis naar buiten renden en met de auto wegreden, ten onrechte dat dit de kinderen waren die met hun begeleider naar het politiebureau in Utrecht zouden gaan. Toen de AVIM-medewerkers van ONL daarom terug naar het bureau waren gegaan, werden ze gebeld door hun collega van MNL met de mededeling dat de kinderen niet naar Utrecht waren maar waren verdwenen.

Het gebrek aan duidelijke coördinatie en communicatie is terug te zien in de concrete handelingen van de politie. Nadat de kinderen bleken te zijn verdwenen voerde de politie meerdere acties uit. Deze acties waren enerzijds gericht op het vinden van de kinderen omdat de politie zorgen had over hun veiligheid en welzijn en anderzijds op het zoeken naar personen uit het netwerk van sympathisanten omdat de politie ervan uitging dat deze mogelijk betrokken waren bij het onttrekken van de kinderen aan het gezag. Uit het onderzoek van de Inspectie blijkt dat meerdere politieactiviteiten in de nacht en de volgende dag onvoldoende effectief zijn uitgevoerd. De mogelijk cruciale getuigenverklaring over het aanspreken door de twee kinderen op straat is door de meldkamer niet opgepakt omdat de aanwezigheid van de kinderen in hun eenheid bij hen niet bekend was. De melding belandde in de 'tussenbak' en werd pas om 07.00 uur opgemerkt. Ook later is geen uitvoering gegeven aan deze getuigenverklaring. Hiermee is een van de belangrijkste aangrijpingspunten in de verdwijningszaak gemist.

Een ander belangrijk aangrijpingspunt dat de politie onvoldoende heeft onderzocht betreft de mogelijke betrokkenheid van personen uit het netwerk van sympathisanten. Bij de politie heerste de gedachte dat er mogelijk personen uit het netwerk van sympathisanten betrokken waren bij de verdwijning van de twee kinderen. Desondanks is er beperkt ingezet om de daadwerkelijke rol van de sympathisanten te achterhalen. Uit het onderzoek van de Inspectie wordt bijvoorbeeld duidelijk dat er al tijdens de nacht na de verdwijning aanleiding was om nader onderzoek te verrichten naar de auto van een van de personen uit het netwerk van sympathisanten. Zo heeft de politie geen onderzoek verricht naar het feit dat die sympathisant die nacht met een andere auto bij de woning van de grootouders is aangekomen dan met de auto die op naam van diens adres geregistreerd stond. Die was immers kort daarvoor in de buurt van Wijchen – namelijk door de ANPR in Nijmegen gesignaleerd – geweest.

Verder blijkt dat mensen die rond de verdwijning en de uren daarna in de woning waren, beperkt zijn gehoord. De recherche die de zaak later overnam zag mede ingegeven door capaciteitsgebrek geen aanleiding om later alsnog uitgebreide

verklaringen op te nemen. Daarmee heeft het politieonderzoek slechts een beperkt beeld opgeleverd over wat er zich precies in de woning heeft afgespeeld.

Op basis hiervan concludeert de Inspectie het volgende.

Conclusie 3

Rond de verdwijning van de kinderen was er bij de politie geen eenduidige sturing en ontbrak het aan totaaloverzicht. Ook was er een aaneenschakeling van tekortkomingen in de informatie-uitwisseling en zijn belangrijke aangrijpingspunten voor de opsporing gemist. Het handelen van de politie ten aanzien van de inzet rond de woning, het zoeken naar de kinderen en het opsporen van mogelijke betrokkenen is onvoldoende effectief geweest.

5.5 Het verloop van het vertrekproces in het algemeen

De Inspectie brengt met dit onderzoek het verloop van het vertrekproces van de twee Armeense kinderen na de uitspraak van de Afdeling op 24 augustus 2018 in beeld. Hierbij is het doel te beoordelen in hoeverre de betrokken organisaties dit proces conform de geldende regelgeving en de gemaakte afspraken hebben uitgevoerd.

De Inspectie is van oordeel dat tijdens de voorbereidingen van het vertrek van de twee Armeense kinderen constructief is samengewerkt tussen de DT&V, IND, AVIM, KMar en DV&O. Deze diensten deelden alle relevante informatie en hebben, gelet op het bijzondere karakter van de casus, een meer dan gebruikelijke inzet geleverd om de terugkeer zorgvuldig, veilig en humaan te laten verlopen. Ook werd de ambtelijke top van het departement geïnformeerd en betrokken bij de besluitvorming in de casus van de kinderen. Hierbij werd in de meeste gevallen gewerkt volgens de geldende werkafspraken.

De Inspectie constateert echter ook dat er op cruciale momenten niet is gehandeld volgens de werkafspraken. Bij de tegenstrijdigheden in de opvatting over de adequate opvang in Armenië heeft Nidos geen contact opgenomen met DGM, zoals voorgeschreven in de subsidiebeschikking van Nidos. En de DT&V heeft dit niet inhoudelijk met Nidos besproken. Hierdoor is niet de mogelijkheid gecreëerd om het verschil van inzicht op te lossen voordat Nidos besloot zelf naar Armenië af te reizen om de opvang naar hun eigen maatstaven te organiseren.

Nidos ging op 7 september met de kinderen naar Wijchen, ondanks dat op 4 september expliciet met de DT&V was afgesproken dat de kinderen voor hun vertrek niet meer naar Wijchen zouden gaan. Door dit handelen van Nidos ontstond een risicovolle situatie waarin sympathisanten mogelijk toegang hadden tot de kinderen. Dezelfde dag miste Nidos de meldplicht bij de AVIM MNL. Dit is gezien de eerdere onttrekkingen aan toezicht van de kinderen en het daaruit voortvloeiende belang van toezicht op de kinderen onzorgvuldig.

Na de verdwijning van de kinderen heeft de politie een zoekactie opgezet waarbij niet alle interne werkafspraken zijn gevolgd. Dit heeft bijgedragen aan het gebrek

aan sturing van en duidelijke communicatie over de politie-inzet, waardoor de politie-inzet onvoldoende effectief was.

Het niet nakomen van de werkafspraken op deze cruciale punten heeft sterk bijgedragen aan de uiteindelijk gebeurtenissen in de nacht van 7 op 8 september 2018.

Aanvullende inzichten

Naast het bovenstaande antwoord op de centrale vraagstelling ziet de Inspectie noodzaak om te reflecteren op twee aanvullende aspecten uit de casus. Ten eerste de positie van Nidos. De samenwerking tussen de DT&V en Nidos verliep op enkele punten moeizaam gedurende het terugkeerproces. Dat kwam mede door de lastige positie van Nidos. Nidos ervoer een spagaat doordat ze de belangen van de kinderen binnen de kaders van het vreemdelingenbeleid moest borgen. Ook de juridische positie van Nidos in deze casus was bijzonder. Omdat de moeder het gezag over de kinderen behield, was Nidos in haar handelen in sterke mate afhankelijk van de medewerking van de moeder. Nidos kon daardoor niet zelfstandig beslissingen nemen over de kinderen en kon niet alle informatie met de DT&V delen. Een andere consequentie van het feit dat Nidos niet het wettig gezag had, was dat de DT&V over belangrijke beslissingen over de kinderen niet met Nidos kon overleggen maar hiervoor met de moeder en haar advocaat moest spreken. Het feit dat de moeder in Armenië verbleef, maakte de afstemming nog ingewikkelder.

De lastige positie van Nidos en de knelpunten in de samenwerking die daaruit voortkomen hebben ook gevolgen voor de samenwerking buiten deze casus. Gedurende het onderzoek is door meerdere organisaties aan de Inspectie aangegeven dat er wantrouwen bestond tussen de ketenpartners. Dit wantrouwen is met name gericht op Nidos. Een voorbeeld hiervan is de door DT&V ervaren noodzaak van het regelen van extra toezicht op de kinderen door AVIM in de nacht van 7 september. Wanneer er voldoende vertrouwen was geweest in het toezicht door Nidos was deze extra inzet niet nodig geweest. Zorgelijker is het feit dat meerdere individuen tijdens de interviews hebben aangegeven te denken dat Nidos een rol zou kunnen hebben gespeeld bij de verdwijning van de kinderen. Ook andersom was er sprake van wantrouwen. Zo had Nidos weinig vertrouwen in de door de DT&V georganiseerde adequate opvang in Armenië en hanteerde hiervoor andere normen dan die in de Vc. zijn vastgelegd. Die normen heeft Nidos ontleend aan de ontwikkelvoorwaarden zoals die door de RvdK worden gesteld. Als er tussen organisaties die in de vreemdelingenketen opereren onvoldoende vertrouwen is, is dat slecht voor de samenwerking en schaadt dat een effectief werkend vertrekproces. De Inspectie hecht er om die reden grote waarde aan dat dit wantrouwen in de toekomst wordt weggenomen.

Op basis van het onderzoek formuleert de Inspectie de volgende eindconclusie:

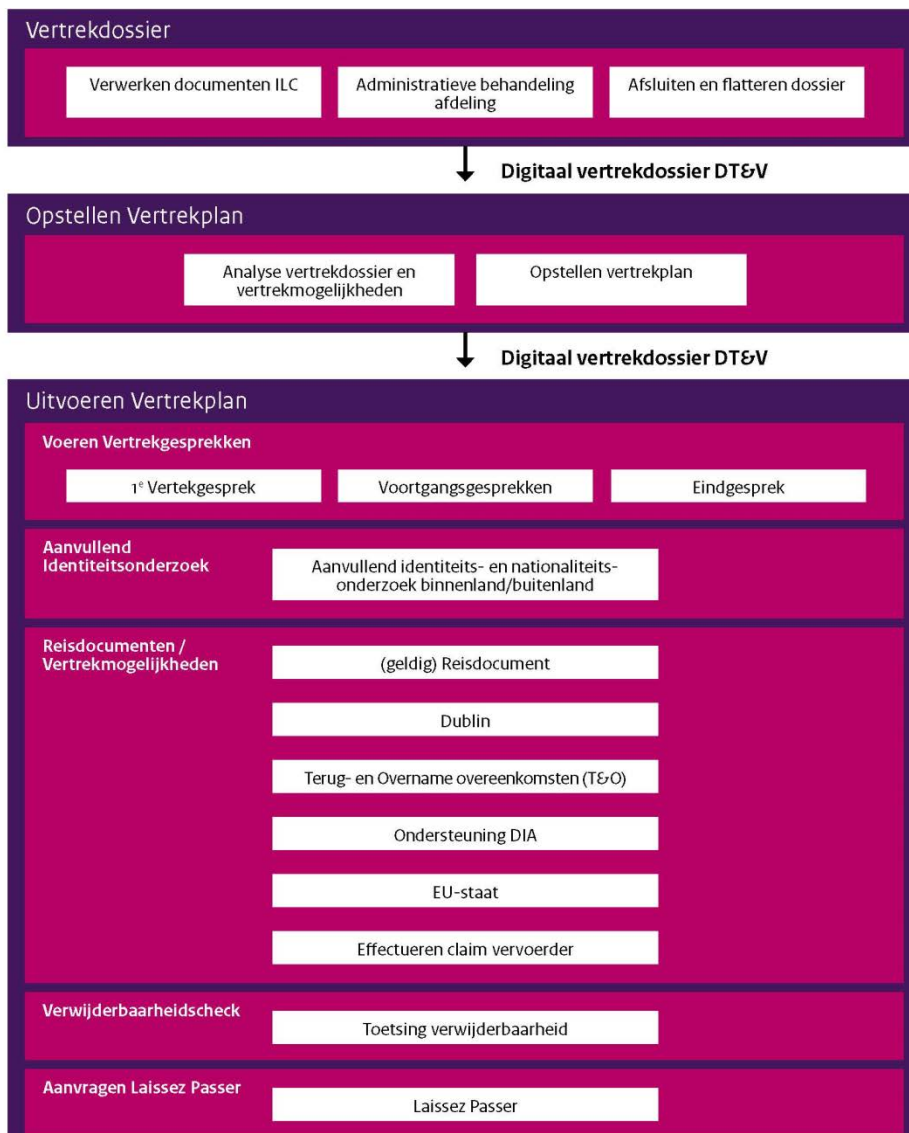
Eindconclusie

Bij de voorbereidingen van het vertrek van de twee Armeense kinderen is er constructief samengewerkt tussen de DT&V, IND, AVIM, KMar en DV&O.

Er bestond echter wantrouwen tussen Nidos en de DT&V, wat de samenwerking en de informatie-uitwisseling bemoeilijkte. Daarnaast heeft Nidos zich op cruciale momenten niet aan de werkafspraken gehouden. Ook heeft Nidos geen gevolg gegeven aan de afspraak in de subsidiebeschikking om in geval van tegenstrijdigheden in overleg te treden met DGM. Dit heeft er toe geleid dat het terugkeerproces van de Armeense kinderen op bepaalde onderdelen niet zorgvuldig is uitgevoerd.

Bijlage I – schematische weergave vertrekproces

Bijlage II – afkortingen

afkorting	
Afdeling	Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State
AMV	Alleenstaande Minderjarige Vreemdeling
ANPR	Automatic numberplate recognition
AVIM	Afdeling Vreemdelingenpolitie Identificatie en Mensenhandel van de politie
BPZ	Basispolitiezorg
BW	Burgerlijk Wetboek
COA	Centraal Orgaan opvang Asielzoekers
DC	Detentie Centrum
DGM	Directoraat-Generaal Migratie
DIA	Directie Internationale Aangelegenheden van de DT&V
DJI	Dienst Justitiële Inrichtingen
DMB	directie Migratiebeleid (van het DGM)
DT&V	Dienst Terugkeer en Vertrek
DV&O	Dienst Vervoer en Ondersteuning van de DJI
EHRM	Europese Hof voor Rechten van de Mens
EVRM	Europees Verdrag voor Rechten van de Mens
FAR	Fund for Armenian Relief
FIT	Flexibel Interventie Team van de politie
GGV	Gesloten Gezinsvoorziening van het COA
GL	Gezinslocatie van het COA
HKBV	Haags Kinderbeschermingsverdrag 1996
HOvD	Hoofdofficier van Dienst
IBS	Inbewaringstelling (vreemdelingenbewaring)
IND	Immigratie- en Naturalisatiedienst

IJenV	Inspectie Justitie en Veiligheid
IVRK	Internationaal Verdrag inzake Rechten voor het Kind
KMar	Koninklijke Marechaussee
LE	Landelijke Eenheid van de politie
LP	Laissez Passer
MNL	Politie-eenheid Midden Nederland
ONL	Politie-eenheid Oost-Nederland
OTS	Onder Toezichtstelling
OvD-OC	Officier van Dienst Operationeel Centrum
OvD-P	Officier van Dienst Politie
OvD-R	Officier van Dienst Recherche
PV	Proces-Verbaal
RTIC	Real Time Intelligence Center
RvdK	Raad voor de Kinderbescherming
Sr	Wetboek van strafrecht
TM	directie Toezicht en Maatregelen van de DT&V
Vc.	Vreemdelingencirculaire 2000
vovo	Verzoek om een voorlopige voorziening
Vw2000	Vreemdelingenwet 2000

Missie Inspectie Justitie en Veiligheid

De Inspectie Justitie en Veiligheid houdt voor de samenleving, de ondertoezichtgestelden en de politiek en bestuurlijk verantwoordelijken toezicht op het terrein van justitie en veiligheid om inzicht te geven in de kwaliteit van de taakuitvoering en de naleving van regels en normen, om risico's te signaleren en om organisaties aan te zetten tot verbetering. Hiermee draagt de Inspectie bij aan een rechtvaardige en veilige samenleving.

Dit is een uitgave van:

Inspectie Justitie en Veiligheid
Ministerie van Justitie en Veiligheid
Turfmarkt 147 | 2511 DP Den Haag
Postbus 20301 | 2500 EH Den Haag
[Contactformulier](#) | www.inspectie-jenv.nl

Oktober 2019

*Aan deze publicatie kunnen geen rechten worden ontleend.
Vermenigvuldigen van informatie uit deze publicatie is toegestaan,
mits deze uitgave als bron wordt vermeld.*